

Stratégia CLLD

Názov stratégie CLLD:

Stratégia CLLD Miestnej akčnej skupiny Hontiansko-Novohradské partnerstvo

Názov MAS:

MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo

IČO: 42 396 166

Verzia 2.0 (platná od 14.9.2022)

Verzia: 1.0 (platná od 12.12.2018)

V znení dodatku č. 2 z 26.06.2017

V znení dodatku č. 1 z 22.11.2016

V Bzovíku, dňa 14.9.2022

Boris Sedmák

štatutárny zástupca

Názov stratégie CLLD : Stratégia CLLD Miestnej akčnej skupiny Hontiansko-Novohradské partnerstvo

**Názov MAS: Miestna akčná skupina Hontiansko –
Novohradské partnerstvo**

Abstrakt

Stratégia komunitne vedeného miestneho rozvoja územia miestnej akčnej skupiny je strednodobým koncepčným dokumentom regiónu pôsobnosti MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo pre programové obdobie 2014–2020. Hlavnou úlohou stratégie je sformulovať rozvojové aktivity tak, aby prispievali k vyváženému a trvalo určiteľnému rozvoju regiónu a umožňovali racionálne využitie prostriedkov.

Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou Miestnej akčnej skupiny Hontiansko – Novohradské partnerstvo pre obdobie 2014-2020 je hlavným nástrojom na podporu rozvoja územia v danom programovom období EÚ a pre uplatnenie komunitne vedeného miestneho rozvoja (CLLD). Stratégia CLLD má sedem základných častí:

- 1) Základné informácie o MAS – identifikačné údaje MAS a vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje
- 2) Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD – rámec fungovania MAS
- 3) Analytický rámec – zachytenie situácie v území
- 4) Strategický rámec – stanovenie smerovania rozvoja a spôsobov naplňania rozvoja, t. j. definovanie vízie, strategického cieľa, priorít, špecifických cieľov a opatrení.
- 5) Implementačný rámec – stanovenie riadiaceho a implementačného procesu, špecifikácie opatrení, monitorovania a hodnotenia stratégie CLLD
- 6) Finančný rámec – alokovanie finančných prostriedkov do jednotlivých opatrení
- 7) Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť – definovanie prínosov stratégie CLLD k jednotlivým oblastiam uvedených v programoch PRV a IROP.

Verzia č. 2.0 sa vypracovala v nadväznosti na pridelenú dodatočnú alokáciu v zmysle kapitoly 6.4 Systému riadenia CLLD (LEADER a komunitný rozvoj) pre programové obdobie 2014-2020.

Verzia č. 2.0 bola schválená najvyšším orgánom MAS dňa 14.9.2022.

Obsah

1. Základné informácie o MAS	10
1.1. Identifikačné údaje MAS	10
2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD	11
2.1. Vznik a história partnerstva	11
2.2. Tvorba partnerstva a stratégie CLLD	14
3. Analytický rámec	16
3.1. Analýza zdrojov územia	16
3.1.1. Všeobecná charakteristika územia	16
3.1.1.1. Výhody/nevýhody z hľadiska polohy a lokalizácie územia (geografická, administratívno-správna poloha a pod.)	16
3.1.1.2. Geografická charakteristika	17
3.1.1.3. Historický vývoj	20
3.1.1.4. Doterajší rozvoj územia	22
3.1.1.4. Zvláštnosti/špecifiká územia, typické črty	23
3.1.2. Popis prírodných, ľudských, kultúrno-historických, ekonomických, inštitucionálnych a iných zdrojov	25
3.1.2.2. Demografická situácia	25
3.1.2.2.1. Počet obyvateľov	25
3.1.2.2.2. Štruktúra populácie územia podľa produktívnosti a ekonomickej aktivity	27
3.1.2.2.3. Národnostné a etnické zloženie obyvateľstva	30
3.1.2.2.4. Vierovyznanie	30
3.1.2.2.5. Vzdelanostná úroveň – stupeň aj druhy, vývojové trendy vo vzdelanosti	31
3.1.2.2.6. Prehľad zručností obyvateľstva	31
3.1.2.3. Infraštruktúra a miestne služby	34
3.1.2.3.1. Dopravná, environmentálna technická infraštruktúra	34
3.1.2.3.2. Situácia v školstve, zdravotníctve, sociálnych a verejných službách	39
3.1.2.4. Kultúrne, voľnočasové a športové zdroje	40
3.1.2.5. Životné prostredie	41
3.1.2.6. Dostupné finančné zdroje, rozpočty a majetok obcí	43
3.1.2.7. Ekonomické zdroje	44
3.2. SWOT analýza	51
3.3. Identifikácia potrieb	61
4. Strategický rámec	64
4.1. Definovanie vízie a strategického cieľa	65
4.2. Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení	67

4.3.	Súhrn strategického rámca	75
4.4.	Integrované znaky stratégie CLLD	79
4.5.	Inovatívne znaky stratégie CLLD	79
5.	Implementačný rámec.....	81
5.1.	Popis riadiaceho a implementačného procesu.....	81
5.1.1.	Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS.....	81
5.1.2.	Implementačný proces.....	87
5.2.	Akčný plán	101
5.3.	Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD.....	124
5.3.1.	Opis monitorovania a hodnotenia stratégie CLLD.....	124
5.3.2.	Monitorovacie ukazovatele	134
6.	Finančný rámec	138
6.1.	Financovanie stratégie CLLD	138
6.2.	Finančný plán pre opatrenia	139
7.	Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť	140
7.1.	Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia.....	141
7.2.	Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV	142
7.3.	Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP.....	144
7.4.	Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD.....	145
7.4.1.	Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať....	145
7.4.2.	Synergie a komplementarity.....	147
7.5.	Popis multiplikačných efektov	148
8.	Zoznam povinných príloh stratégie CLLD.....	149

Tabuľky

Tabuľka č. 1: Identifikačné údaje MAS	10
Tabuľka č. 2: Vývoj počtu obyvateľov MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo – obce v období rokov 2007-2014.....	26
Tabuľka č. 3: Demografický vývoj v obciach v rokoch 2007 – 2014.....	27
Tabuľka č. 4 : Veková štruktúra obyvateľstva v MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo rokoch 2007 – 2010.....	28
Tabuľka č. 5: Veková štruktúra obyvateľstva v MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo rokoch 2011 – 2014.....	28
Tabuľka č. 6: Národnostná štruktúra v MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo..	30
Tabuľka č. 7 : Náboženská štruktúra v MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo v roku 2011	30
Tabuľka č. 8: Vzdelanostná štruktúra MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo v roku 2011	31
Tabuľka č. 9: Stanice VVN v MAS	37
Tabuľka č. 10: Vzdušné vedenie VVN	37
Tabuľka č. 11: Právnické osoby v MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo.....	45
Tabuľka č. 12: Fyzické osoby v MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo.....	45
Tabuľka č. 13: Odvetvia hospodárstva, v ktorých pracujú obyvatelia MAS Hontiansko- Novohradské partnerstvo v roku 2011, (TOP 10 odvetví)	46
Tabuľka č. 14: Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie v MAS Hontiansko- Novohradské partnerstvo	47
Tabuľka č. 15: Počet disponibilných uchádzačov o zamestnanie v okrese Krupina v rokoch 2007- 2014	47
Tabuľka č. 16: Počet disponibilných uchádzačov o zamestnanie v okrese Veľký Krtíš v rokoch 2007-2014	47
Tabuľka č. 17: Rozdelenie poľnohospodárskej pôdy v rámci celkovej výmery územia MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo v m ²	48
Tabuľka č. 18: Rozdelenie nepoľnohospodárskej pôdy v rámci celkovej výmery územia MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo	49
Tabuľka č. 19: SWOT analýza - Oblasť: Pôdohospodárstvo (poľnohospodárstvo, spracovanie, lesníctvo)	51
Tabuľka č. 20: SWOT analýza – oblasť malé a stredné podniky	53
Tabuľka č. 21: SWOT analýza – oblasť cestovný ruch.....	55
Tabuľka č. 22: SWOT analýza – oblasť životné prostredie	56
Tabuľka č. 23: SWOT analýza – <i>oblasť</i> doprava a technická infraštruktúra.....	58
Tabuľka č. 24: SWOT analýza – oblasť komunita a sociálna sféra (zdravotníctvo, vzdelávanie, kultúra a voľnočasové aktivity)	59
Tabuľka č. 25: Súhrnný prehľad strategického rámca.....	75
Tabuľka č. 26.A: Opatrenie stratégie CLLD	101
<u>Tabuľka č. 26.B: Opatrenie stratégie CLLD.....</u>	<u>103</u>

Tabuľka č. 26.C: Opatrenie stratégie CLLD	105
Tabuľka č. 26.D: Opatrenie stratégie CLLD	107
Tabuľka č. 26.E: Opatrenie stratégie CLLD	108
Tabuľka č. 26.F: Opatrenie stratégie CLLD	110
Tabuľka č. 26.G: Opatrenie stratégie CLLD	113
Tabuľka č. 26.H: Opatrenie stratégie CLLD	115
Tabuľka č. 26.I: Opatrenie stratégie CLLD	117
Tabuľka č. 26.J: Opatrenie stratégie CLLD	119
Tabuľka č.26.K: Animácie (základná alokácia pre MAS z menej rozvinutého regiónu)	120
Tabuľka č. 26.L: Chod MAS1 a Chod MAS2 v rámci IROP (základná alokácia z menej rozvinutého regiónu)	121
Tabuľka č. 26.M: Chod MAS a animácie (dodatočná alokácia na základe splnenia míľnika A), max 20% z pridelenej dodatočnej alokácie na základe splnenia míľnika A	122
Tabuľka č. 26.N: Chod MAS a animácie (dodatočná alokácia na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách), max 20% z pridelenej dodatočnej alokácie na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách	123
Tabuľka č. 27: Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR	135
Tabuľka č. 28: Celkové verejné výdavky – PRV SR	135
Tabuľka č. 29: Povinné ukazovatele na úrovni IROP	135
Tabuľka č.30: Povinné ukazovatele špecifických cieľov/fokusových oblastí a opatrení/podopatrení	136
Tabuľka č.31: Dodatočné (vlastné) ukazovatele na úrovni priorít	137
Tabuľka č.32: Dodatočné (vlastné) ukazovatele špecifických cieľov/fokusových oblastí a opatrení/podopatrení	137
Tabuľka č.33: Dodatočné (vlastné) merateľné ukazovatele	138
Tabuľka č. 34 : Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP	138
Tabuľka č. 35: Zameranie stratégie podľa sektorov	139

Grafy

Graf č. 1 Grafické znázornenie strategického rámca MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo	78
--	----

Zoznam skratiek

CKO	Centrálny koordinačný orgán
CLLD	Miestny rozvoj vedený komunitou
CR	Cestovný ruch
CZ	Česká republika
ČOV	Čistička odpadových vôd
ČR	Česká republika
DH	Dychová hudba
DHZ	Dobrovoľný hasičský zbor
DIČ	Daňové identifikačné číslo
EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
CHKO	Chránená krajinná oblasť
IBAN	Medzinárodný formát bankového čísla účtu
IBV	Individuálna bytová výstavba
IČO	Identifikačné číslo organizácie
IKT	Informačné a komunikačné technológie
INEKO	Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
ISRÚ	Integrovaná stratégia rozvoja územia
JDS	Jednota dôchodcov na Slovensku
LEADER	Spájanie aktivít, ktoré podporujú hospodársky rozvoj vidieka
LPF	Lesný pôdny fond
MAS	Miestna akčná skupina
MAS SP	Miestna akčná skupina Stredné Ponitrie
MSP	Malé a stredné podniky
MŠ	Materská škola
NFP	Nenávratný finančný príspevok
O.Z.	Občianske združenie
OZ	Občianske združenie
OZE	Obnoviteľné zdroje energie
PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra

PPF	Poľnohospodársky pôdny fond
PHSR	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja
PRV	Program rozvoja vidieka
ReS	Realizátor stratégie CLLD
RO	Riadiaci orgán
SAV	Slovenská akadémia vied
SHR	Samostatne hospodáriaci roľník
SNP	Slovenské národné povstanie
SODB	Sčítanie obyvateľov, domov a bytov
SR	Slovenská republika
SWIFT	Poskytovateľ dátovej infraštruktúry a technológií pre výmenu platobných správ
ŠR	Štátny rozpočet
ŠÚ	Štatistický úrad
TEN-T	Transeurópska dopravná sieť
TJ	Telovýchovná jednota
BBSK	Banskobystrický samosprávny kraj
ÚPD	Územnoplánovacia dokumentácia
ÚPSVaR	Úrad práce sociálnych vecí a rodiny
ÚZPF	Ústredný zoznam pamiatkového fondu
ZMOS	Združenie miest a obcí Slovenska
ZŠ	Základná škola
ŽoNFP	Žiadosť o nenávratný finančný príspevok
ŽoP	Žiadosť o platbu
ŽoPr	Žiadosť o príspevok, ktorú predkladá žiadateľ (subjekt uchádzajúci sa o postavenie realizátora časti príslušnej stratégie CLLD spolufinancovanej IROP) konkrétnej MAS
ŽP	Životné prostredie

1. Základné informácie o MAS

1.1. Identifikačné údaje MAS

Tabuľka č. 1: Identifikačné údaje MAS

Údaje o MAS	Názov MAS	Miestna akčná skupina Hontiansko - Novohradské partnerstvo
	Dátum registrácie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov	27.03.2015
	Sídlo	962 41 Bzovík 299
	IČO	42396166
	DIČ (ak relevantné)	2120081502
Údaje o banke	Názov banky	Slovenská sporiteľňa, a.s.
	Číslo účtu	5146071197/0900
	IBAN	SK52 0900 0000 0051 4607 1197
	SWIFT	GIBASKBX
Údaje o štatutárovi	Meno a priezvisko	Boris Sedmák
	E-mail	bzovik.starosta@gmail.com
	Telefón	0907 852 925
Údaje o kontaktnej osobe	Meno a priezvisko	Ing. Mgr. Andrej Alakša, MPH
	E-mail	andrej@mashnp.sk
	Telefón	0905 634 609

1.2. Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje

Miestna akčná skupina Hontiansko - Novohradské partnerstvo sa nachádza na území Banskobystrického samosprávneho kraja v okresoch Krupina a Veľký Krtíš. Vymedzenie oblasti a obyvateľstva je v súlade s predkladanou stratégiou CLLD, ktorú chce verejno – súkromné partnerstvo uskutočňovať, a je odôvodnené touto stratégiou, pričom sú splnené minimálne nasledovné podmienky:

- populácia cieľových oblastí nemá byť nižšia ako 10 000 obyvateľov, aby bolo dosiahnuté kritické množstvo potrebné na uskutočnenie stratégie CLLD. Tiež by nemala presiahnuť 150 000 obyvateľov, aby bol zabezpečený zmysel pre identitu a miestni ľudia mohli byť priamo zapojení do rozhodovania (údaje platné k 31.12. 2014);

Podmienka splnená. Populácia cieľovej oblasti územia Miestnej akčnej skupiny Miestna akčná skupina Hontiansko - Novohradské partnerstvo k 31.12.2014 je 10 116 obyvateľov.

- územie MAS má byť tvorené minimálne 7 obcami;

Podmienka splnená. Územie Miestnej akčnej skupiny Hontiansko - Novohradské partnerstvo je tvorené 25 obcami.

- celková hustota obyvateľstva celého územia MAS nemá presiahnuť 150 obyv./km² (údaje platné k 31.12. 2014);

Podmienka splnená. Celková hustota obyvateľstva celého územia Miestnej akčnej skupiny Hontiansko - Novohradské partnerstvo k 31.12.2014 je 29,39 obyv./km².

- zároveň má ísť o súvislé územie, výnimkou môžu byť územia, ktoré sú prerušené napr. vojenskými obvodmi.

Podmienka splnená. Územie Miestnej akčnej skupiny Hontiansko - Novohradské partnerstvo, na ktoré sa vzťahuje stratégia CLLD, pokrýva súvislé územie ohraničujúce katastre všetkých zahrnutých obcí. Výnimkou si neuplatňujeme, súvislosť územia nie je prerušená vojenským obvodom.

Povinné prílohy:

- Príloha č. 1: Vymedzenie územia a obyvateľstva MAS
- Príloha č. 2: Doklad o súhlase všetkých obcí so zaradením do územia pôsobnosti MAS
- Príloha č. 3: Mapa územia MAS

2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD

2.1. Vznik a história partnerstva

Vznik a formovanie verejno-súkromného partnerstva súvisí s návratom k tradičným hodnotám vidieka a potrebou vidieckeho obyvateľa nežiť v izolácii. Samospráva v regióne Hontiansko – Novohradského partnerstva spolu s občanmi, miestnymi aktivistami, podnikateľmi i tretím sektorom realizovala viacero spoločných aktivít, ktoré prispeli k zlepšeniu životného prostredia a zlepšeniu kvality života v obciach so zachovaním jeho špecifik.

Starostovia zaznamenali zvýšenú občiansku aktivitu občanov a v jeseni roku 2007 začali štyri mikroregióny

Adela (okres Zvolen)

Pliešovská Kotlina (okres Zvolen)

Krupinská planina (okres Krupina)

Východný Hont (okres Veľký Krtíš a Krupina)

uvažovať o spoločnom budovaní kapacít pre programové obdobie 2007 – 2013 a príprave na prístup LEADER pri implementácii Programu rozvoja vidieka SR.

V roku 2008 vzniklo Verejno-súkromné partnerstvo Hontiansko-Dobronivské. Ktoré bolo zaregistrované na Ministerstve vnútra SR 19.6.2008.

Dokument ISRÚ v rámci II. výzvy na predkladanie Integrovaných stratégií rozvoja územia pre opatrenie 4.1 Implementácia integrovaných stratégií rozvoja územia a opatrenie 4.3 Chod miestnej akčnej skupiny (číslo výzvy: 2009/PRV/15) bol vypracovaný a schválený členmi MAS a predložený na hodnotenie výberovej komisie Riadiaceho orgánu na hodnotenie integrovaných stratégií rozvoja územia a výber miestnych akčných skupín. MAS na základe výsledkov hodnotenia nebola schválená z dôvodu z dôvodu nesplnenia podmienok administratívnej kontroly vykonanej Pôdohospodárskou platobnou agentúrou.

Po tomto období naďalej vykonávala činnosti a aktivity, ktoré súviseli so stanovami občianskeho združenia, z dôvodu neschválenia ISRÚ v obmedzenom režime.

20.októbra 2014 sa stretla časť starostov z územia MAS Verejno – súkromné partnerstvo Hontiansko – Dobronivské konkrétne obce Dolný Badín, Horný Badín, Selce, Senohrad, Trpín, Uňatí, Sucháň.

Predmetom stretnutia bola diskusia o činnosti verejno – súkromného partnerstva a príprava nového programovacieho obdobia PRV SR 2014-2020.

Záver zo stretnutia :

- Nefungujúce a nepracujúce VSP Hontiansko – Dobronivské, zistiť možnosti ukončenia členstva
- Záujem pokračovať v spolupráci po komunálnych voľbách – hľadanie riešenia ako pokračovať ďalej vo formovaní nového partnerstva bez obcí okresu Zvolen a komunikovať s obcami Novohradu na vytvorení nového partnerstva v Programovom období PRV SR 2014-2020

26. februára 2015 sa stretla časť novozvolených starostov z územia MAS Verejno – súkromné partnerstvo Hontiansko – Dobronivské z okresu Krupina, konkrétne obce : Bzovík ,Cerovo, Čabradský Vrbovok ,Čekovce , Dolné Mladonice, Dolný Badín, Drienovo, Horné Mladonice, Horný Badín, Jalšovík , Kozí Vrbovok , Lackov, Litava, Selce, Senohrad, Trpín, Uňatín, Zemiansky Vrbovok .

Na stretnutí ktoré sa konalo v obci Bzovík sa starostovia dohodli, že z dôvodu nečinnosti verejno – súkromné partnerstva Hontiansko – Dobronivského ukončia členstvo v tomto partnerstve a pripraví nové partnerstvo.

V nadväznosti na rokovanie starostov z 20.10.2014 starosta obce Bzovík Boris Sedmák mal za úlohu osloviť starostov obcí na území Východného Hontu v okrese Veľký Krtíš a primátora mesta Modrý Kameň, či majú záujem vytvoriť spoločné verejno – súkromné partnerstvo, ktoré by pripravilo stratégiu CLLD.

Na stretnutiach sa dohodli, že ich spája spoločný záujem rozvoj regiónu, majú skúsenosti s prípravou integrovanej stratégie rozvoja územia a ich obyvatelia sa snažia o vyvíjanie aktivít, ktoré sú predpokladom budúcej spolupráce na tomto území.

16. marca 2015 sa stretli zástupcovia 25 obcí územia Krupinská Planina a Východný Hont a dohodli sa na spoločnom budovaní partnerstva. Bol dohodnutý prípravný výbor, ktorého úlohou bolo pripraviť stanovby občianskeho združenia a zaregistrovať ich na Ministerstve vnútra SR. Členmi prípravného výboru boli všetci starostovia obcí. Koordináciou prípravy stanov bol poverený starosta obce Bzovík Boris Sedmák.

Členovia prípravného výboru sa stretli ešte na jednom zasadnutí, kde im boli predstavené stanovby a tieto následne odoslali na registráciu. Registrácia Miestnej akčnej skupiny Hontiansko – Novohradské partnerstvo bola 27.03.2015.

Po registrácii stanov na stretnutí 22.4. 2015 dostali zástupcovia obcí úlohu informovať svoje obecné zastupiteľstvá o registrácii stanov a schváliť na svojich zastupiteľstvách súhlas s členstvom v MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo. Ďalšou úlohou bolo informovať o tejto skutočnosti obyvateľov svojich obcí a podnikateľské subjekty pôsobiace na území MAS s cieľom zberu informácií a potrebách územia a ich analýze.

Starostovia mali za úlohu osloviť širokú verejnosť a informovať ich o iniciatíve LEADER a záujemcov o členstvo v MAS a pozvať ich na ustanovujúce Valné zhromaždenie.

11. mája 2015 sa konalo ustanovujúce Valné zhromaždenie MAS, na ktorom boli schválené stanovby MAS, boli volené orgány MAS – Výbor MAS a Dozorná rada MAS. Pri návrhu členov orgánov MAS sa volil princíp pomerného zastúpenia verejného a súkromného sektora.

Do výboru MAS boli zvolení za verejný sektor : Boris Sedmák, Ing. Aladár Bariak, Milan Gregáň a Anna Triznová. Za súkromný sektor boli zvolení : Mária Monišová, Valéria Oremová, Tatiana Peknssová, Lubomír Korčok a Dalibor Vaník.

Za členov dozornej rady boli zvolení za verejný sektor : Mgr. Mária Jaďud'ová , za súkromný sektor Katarína Sarvašová a Štefan Matejkin.

Za predsedu MAS bol zvolený Boris Sedmák – starosta obce Bzovík, za podpredsedu Ing. Aladár Bariak – primátor mesta Modrý Kameň.

Územie geograficky pokrýva okresy Krupina a Veľký Krtíš, ktoré je vnútorne dobre prepojené cestnými komunikáciami. Geograficky jednotlivé obce spolu susedia. Partnerstvo je tvorené

záujmovými skupinami nasledovne: 47,17% záujmová skupina verejného sektora- prezentovaná starostami, záujmová skupina podnikateľského sektora 16,98 %, záujmová skupina občianskeho sektora 35,85 %. Partnerstvo možno považovať za sociálne a ekonomicky vyvážené. Zastúpenie žien v partnerstve za súkromný a občiansky sektor spolu tvorí 39% a mladých do 30r. tvorí 14,8%.

Doklady z tvorby partnerstva sú uvedené v prílohe č. 5 Dokumenty preukazujúce proces tvorby a formovania partnerstva

2.2. Tvorba partnerstva a stratégie CLLD

Pri príprave stratégie CLLD bolo využitých viacero foriem prieskumu na získavanie názorov verejnosti a na zostavenie projektových zámerov. MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo využila dotazníkový a anketový prieskum, v rámci ktorých bola verejnosť informovaná o tvorbe stratégie CLLD, o doterajšej činnosti MAS a o pripravovaných aktivitách v prípade úspešnosti schválenia stratégie. Dotazníkový prieskum bol urobený i na jednotlivých obciach, kde sa zberali informácie od starostov pre analytickú časť stratégie a projektové zámery obcí, ktoré by sa mali implementovať prostredníctvom Stratégie CLLD.

Ďalšou formou zapájania obyvateľov regiónu do tvorby stratégie boli pracovné a neformálne stretnutia, propagačné aktivity. MAS organizovala taktiež stretnutia pre podnikateľov, v rámci ktorých bolo prezentované programové obdobie 2014 – 2020 a možnosti čerpania pre podnikateľské subjekty. Podnikatelia boli oslovení s informáciou o MAS a opatreniach, ktoré môže MAS implementovať prostredníctvom stratégie CLLD. Podľa týchto informácií si podnikatelia pripravili projektové zámery, ktoré boli zaslané na MAS. MAS na základe analýzy potrieb územia a potrieb obcí a podnikateľov v pracovných skupinách pripravovala strategický rámec, implementačný rámec a finančný rámec stratégie CLLD.

V rámci stretnutí sa vyformovali pracovné skupiny zložené z predstaviteľov samosprávy, podnikateľských subjektov a občianskeho sektora. Následne sa pracovné skupiny postupne stretávali, čím sa profilovali jednotlivé časti stratégie CLLD. Úlohou pracovných skupín bolo najmä analyzovanie územia, zadefinovanie silných a slabých stránok jednotlivých oblastí života v regióne, určenie príležitostí a hrozieb v nadväznosti na prednosti a nedostatky regiónu, taktiež sa pracovné skupiny zaoberali zostavením priorít v území, vytýčenie strategických cieľov, určením vízie a smerovaním rozvoja územia. Záverom stretnutí boli zostavené analýzy vnútorného a vonkajšieho prostredia regiónu, definície špecifických cieľov a priorít. Jednotlivé časti v rámci záverov zo stretnutí vychádzali z potrieb komunity.

Stretnutia pre občanov boli verejné, pričom pozvánky boli rozposlané všetkým členom združenia, samosprávy ich rozdistribuovali do verejných budov a na vývesky, taktiež boli občania informovaní prostredníctvom rozhlasu. Všetky dôležité informácie boli taktiež pravidelne zverejňované na internetových stránkach členských obcí. Na týchto internetových stránkach bol uverejnený aj dotazníkový prieskum a anketa. Pozvánky na úvodné stretnutia s podnikateľmi boli rozposielané mailom všetkým fyzickým a právnickým osobám, ktoré pôsobia v oblasti poľnohospodárstva, na vidieku, v cestovnom ruchu, agroturistike a ďalším osobám, ktoré by mohli byť oprávneným žiadateľom.

Miestna akčná skupina Hontiansko – Novohradské partnerstvo sa taktiež propagovala na podujatiach a spoločenských akciách v rámci celého regiónu. K dispozícii pre širokú verejnosť bola možnosť vyplniť dotazník v tlačenej i elektronickej forme a vyjadriť sa tak k problému, s ktorými sa každodenne stretávajú a čo by podľa nich mohla miestna akčná skupina zastrešiť.

Miestne zainteresované strany sa zapájali od prvého dňa navrhovania stratégie až do ukončenia procesu vykonávania. Stratégia CLLD a projekty, ktoré z nej vyplývajú, vychádzajú z komunity. Z toho vyplýva, že zapojenie verejnosti nie je a nebolo len doplnkom vykonávaným na začiatku prípravy stratégie.

Zhrnutie :

- dotazníkový prieskum pre obce + informácia o LEADER
- dotazníkový prieskum pre obce analýza investičných potrieb + informácie o LEADER
- dotazníkový prieskum pre obyvateľov v tlačenej forme + informácie o LEADER
- dotazníkový prieskum pre obyvateľov – elektronická forma na internete
- anketa u podnikateľov so zameraním na informácie o LEADER
- analýza investičných potrieb podnikateľov
- stretnutie s občanmi v obciach.

Doklady o informačných aktivitách sú uvedené v prílohe č. 5.1

Pracovné skupiny - pracovná skupina zástupcov verejného sektora, pracovná skupina zástupcov podnikateľského sektora, pracovná skupina zástupcov občianskeho sektora.

Povinné prílohy:

- Príloha č. 4: Zoznam členov MAS podľa sektorov (vrátane obcí)
- Dátum a podpis člena MAS v prílohe č.4 nesmie byť starší ako 2 mesiace k dátumu podania ŽoSS_MAS (zároveň musí byť aktualizovaná príloha č. 8 Personálna matica MAS)
- Príloha č. 5: Dokumenty preukazujúce proces tvorby a formovania partnerstva
- Každá aktivita v popisnej časti (kapitola 2.1 a 2.2) musí byť preukázaná. Druh, forma a množstvo predložených dokumentov preukazujúcich aktivitu je na rozhodnutí MAS, napr.: prezenčné listiny, fotodokumentácia, zápisy a ďalšie relevantné podklady

- Príloha č. 5.1: Dokumenty preukazujúce proces tvorby stratégie CLLD (informačné aktivity).

3. Analytický rámec

3.1. Analýza zdrojov územia

3.1.1. Všeobecná charakteristika územia

Administratívno-správna príslušnosť územia

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo patrí do Banskobystrického samosprávneho kraja, v ktorom leží na území dvoch okresov Krupina a Veľký Krtíš. Územie je tvorené 24 obcami a jedným mestom Modrý Kameň. Rozloha územia je 344,25 km² počet obyvateľov je 10 116.

Súčasťou partnerstva je Mikroregión Východný Hont, ktorý predstavuje 10 obcí z okresov Veľký Krtíš a Krupina. Na Východný Hont nadväzujú obce z regiónu Krupinská vrchovina, kde je 14 obcí z okresu Krupina. Modrým Kameňom sa končí Krupinská vrchovina a stráňami Srňajky, Drienovky a Krákorovho vrchu vstupuje do peknej a širokej Ipeľskej kotliny. Hont si tu podáva ruky s Novohradom. Modrý Kameň sa nachádza vo vzdialenosti 3 km od okresného mesta Veľký Krtíš.

3.1.1.1. Výhody/nevýhody z hľadiska polohy a lokalizácie územia (geografická, administratívno-správna poloha a pod.)

Výhody územia súvisia s jeho príjemnou klímou, neporušenou prírodou, čistým a priaznivým životným prostredím. Z hľadiska dopravnej infraštruktúry významná je jeho poloha na spojnici krajského sídla Banskej Bystrice s Maďarskou republikou, čo je výhodné aj z pohľadu cestovného ruchu. Pokiaľ ide o cestovný ruch, je tu pomerne silný potenciál prírodných ale aj kultúrno - historických atraktivít, hoci zatiaľ nie je náležite využitý.

Hlavnou nevýhodou je určitá ekonomická zaostalosť regiónu. Málo priemyselných podnikov vytvárajúcich pracovné príležitosti. Cestovný ruch bol doteraz nedoceňovaný, takže úroveň propagácie a marketingu a v súvislosti s tým aj úroveň služieb značne zaostáva.

Na území sa nenachádza len jedno malé mesto Modrý Kameň a obce patria do skupiny malých obcí. Obidve okresné mestá sú pre obce pomerne zle dostupné. Celé územie MAS patrí k odľahlým územiám, so zlou dopravnou dostupnosťou. To sa týka najmä koncových obcí ako sú Horné Plachtince, Stredné Plachtince, Litava a Cerovo, ktoré sú mimo hlavných dopravných trás.

3.1.1.2. Geografická charakteristika

Územie Hontu sa nachádza na rozhraní Stredného a Západného Slovenska, na pomedzí južnej časti Banskobystrického a východnej časti Nitrianskeho kraja. Územie Hontu je na severe ohraničené Štiavnickými vrchmi, ktoré smerom na juh prechádzajú do Krupinskej planiny a Ipeľskej kotliny a na juhu zasahuje až do Podunajskej nížiny k rieke Dunaj. Geograficky je územie ohraničené riekami Hron, Ipeľ a Krtíš. Pred rokom 1918 časť Hontianskej župy zasahovala do Maďarska. Slovenská časť Hontianskej župy je v súčasnosti začlenená do okresov Krupina, Banská Štiavnica, Levice, Veľký Krtíš a Nové Zámky. Susedmi regiónu Hont sú na západe región Tekov, na severe Zvolenský a na východe Novohradský región. Územie označované ako hontianska oblasť či región je totožný s bývalou Hontianskou župou, ktorá bola situovaná v južnej časti stredného Slovenska. Vývoj hontianskeho komitátu sa viaže na 11. storočie, kedy bol vyčlenený zo staršieho Novohradského komitátu.

Hontianska stolica, neskôr župa siahala až na dnešné územie Maďarska (19 obcí), jej súčasťou bolo pôvodne tiež územie Malohontu, ktorý bol v roku 1802 pričlenený ku Gemeru. Administratívno-správnym centrom bol pôvodne hrad Hont, od polovice 18. storočia bolo župné centrum v Kemenci, potom v Šahách. Južná hranica bola definitívne stanovená v roku 1925. Hont v 19. storočí obývali prevažne Slováci a Maďari, etnická hranica medzi nimi prebiehala severne od rieky Ipeľ. Slováci však tvorili aj jazykové ostrovy v maďarskom etnickom priestore na juhu stolice. Nemci mali prevahu len v Banskej Štiavnici a Banskej Belej. Hontianska župa v Česko-Slovensku existovala do roku 1922, od 1.1.1923 sa stala súčasťou Zvolenskej (veľ)župy. V roku 1928 boli župy na území Slovenska zrušené. Cez 2. svetovú vojnu bola južná časť slovenského Hontu okupovaná Maďarskom, no po vojne boli predvojnové hranice medzi ČSR a Maďarskom obnovené. V súčasnosti je slovenský Hont súčasťou Banskobystrického kraja.

Krupinská planina je samostatným geomorfologickým celkom v Slovenskom stredohorí . Má ráz mierne sklonenej úpäťnej plošiny, skláňa sa pozvoľna k juhu. Predstavuje sopečné predhorie Štiavnických vrchov a Javoria. Od severu, kde sa jej výška pohybuje okolo 600 – 650 m n. m. klesá po obvodové okraje na 300 m n. m.

Z horninového pohľadu oblasť patrí k stredoslovenským neovulkanitom. Prevládajúcimi horninami sú pyroxenické a amfibolicko-pyroxenické andezity.

Horniny sú neogéneho (bádenského až panónskeho) veku. Lokálne sa vyskytujú alkalické pliocénne bazalty, nefelitické bazanity.

3.1.1.2 Prírodná charakteristika

Krupinská planina má charakter plošiny mierne sklonenej smerom na juh s hladko modelovaným pedimentovým fluviaľno-denudačným reliéfom. Morfograficky v území prevažujú strmé krátke transportné svahy v striedaní s úzkymi svahovými dolinami a plochými chrbtami alebo plochými vrcholmi. Územie je rozčlenené úvalinovými dolinami a úvalinami. Doliny sú spravidla hlboko zarezané, bez alebo s úzkymi poriečnymi nivami, riečna sieť rozrezáva územie prevažne juhovýchodným a severo-južným smerom.

V historických začiatkoch osídľovania bol hontiansky región takmer súvislo porastený listnatým lesom, najmä teplomilnými dubinami a bučinami. Osídlením podstúpila celá oblasť ďalekosiahle zmeny. Napriek tomu v hontianskych dúbavách nájdeme až deväť druhov dubov a niektorých lokalitách Štiavnických vrchov a Javoria stále prevláda buk lesný. Pomerne veľké plochy zaberá už dávno introdukovaný agát. Hojne je rozšírený aj javor poľný a jaseň štíhly. V príbrežnej vegetácii riek a potokov je častá jelša lepkavá a brehy sú často porastené vrbinami a topoľmi. Zmienku si zaslúžia aj umele vysadené smrekové a borovicové porasty.

Hontiansky región patrí k mierne teplým oblastiam Slovenska. Svahy s južnou a juhovýchodnou expozíciou do výšky okolo 300 m majú priemernú teplotu 3°C a júlovú teplotu 18 – 19°C. Priemerná teplota vegetačného obdobia apríl až september v nižšie položených miestach je 14 – 16 °C. Hontiansky región vyniká v lete ako teplé a v celku suché územie. Má v roku priemerne 50 – 60 letných, snežných dní. Ovzdušie nad celým regiónom je čisté a zdravé. V samotnom regióne sa nenachádza žiaden väčší priemyselný podnik, ktorý by ovzdušie vážnejšie znečisťoval. Jediným znečisťujúcim faktorom je intenzívna a frekventovaná kamiónová, autobusová a automobilová doprava na ceste pre medzinárodnú premávku medzi hraničným priechodom v Šahách a Zvolenom, ktorá však nezasahuje do riešeného územia. Globálne klimaticko-meteorologické výkyvy ako sú veterné smršte, povodne a dlhotrvajúce obdobia sucha neobchádzajú ani tento región.

V regióne Hont prevládajú pôvodné lesné, hnedozemné pôdy. Pôda ako zložka životného prostredia je zároveň základným výrobným prostriedkom odvetvia poľnohospodárstva. Pôdny fond je chránený zákonom c. 307/1992 Zb. o ochrane poľnohospodárskeho pôdneho fondu v znení neskorších predpisov. Nakoľko v území mikroregiónu sa takmer nenachádza priemyselná výroba, je pôda základným výrobným prostriedkom. V minulosti bola pôda obrábaná intenzívne, v súčasnosti evidujeme útlm poľnohospodárskej činnosti.

Druhá časť prírodného bohatstva je živá. Sem patrí rastlinný vegetačný kryt – flóra, živočíšstvo – fauna a samozrejme ľudská spoločnosť s jej antropickými aktivitami. Je evidentné a

samozrejme, že bylinná vegetácia je v tomto regióne na druhy veľmi bohatá. Napriek tomu, že v Honte dosiaľ absentuje systematický a súvislý floristický prieskum, boli zistené niektoré chránené až vzácne druhy rastlín. Keďže nemožno všetky druhy vymenovať, len pre zaujímavosť uvádzame, že z Hontu je známa jedna z najjužnejších lokalít žltohlava európskeho, niekoľko lokalít kosatca sibírskeho a horca panónskeho. Vyhlásením územnej ochrany pre Chránený areál Holica (k.ú. Probělce) sa zabezpečila ochrana jednej z mála pôvodných lokalít jaseňa mannového (*Fraxinus ornus*), ktorý má na Slovensku severnú fyto geografickú hranicu rozšírenia.

Podobná, ale oveľa zložitejšia je situácia živočíšstva (fauny). Nepomerne je vyššia taxonometrická (druhovú) početnosť a základný výskum určitej skupiny v istej oblasti vyžaduje vždy špeciálnu metodiku zberu a identifikácie. Len málo živočíšnych skupín v hontianskom regióne bolo spracovaných detailne. Pri niektorých rekognoskačných exkurziách sa zistilo, že sa v regióne vyskytujú druhy živočíchov pre Slovensko a niekedy aj pre vedu nové, zatiaľ neuvádzané. Ako príklad uvedieme, že pre Krupinskú planinu bolo podrobným prieskumom zistených 462 druhov pavúkov, z ktorých viaceré patria k vysloveným vzácnostiam. Prehľadnejšia je situácia stavovcov. Napriek značnému prietoku potokov, žije v nich a vodných nádržiach vcelku 15 – 18 druhov stredo európskych rýb. V Honte sú zastúpené aj všetky druhy stredo európskych druhov plazov a obojživelníkov. Populácie vtákov sú od r. 1945 až dosiaľ priebežne sledované. V sadolúčnom ekosystéme sa populácia bežných hniezdičov udržuje na dobrej úrovni. Fauna cicavcov je okrem poľovnej zveri vcelku málo preskúmaná a menej známa. Z hmyzožravcov je evidovaných 9 druhov, z netopierov 11 druhov a hlodavcov možno tu bežne stretnúť 11 – 13 druhov. Z dá sa že z poľovných revírov sa postupne vytráca zajac poľný a z Hontu takmer úplne vymizol syseľ obyčajný. Čierna a raticová poľovná zver nachádza v hontianskych revíroch takmer ideálne podmienky, o čom svedčí trvalo stúpajúci počet vysokých bodových hodnotení získaných poľovníckych trofejí.

Riečna sieť v sledovanom území patrí do povodia rieky Ipel'. Obcami mikroregiónu a priľahlým územím pretekajú tieto vodné toky: Krtíš, Riečka, Plachtinský potok, Suchánsky potok, potok Suchánik (tento preteká stredom obce) Lahoš, Litava, Čahovský potok, Malá Litava, Rieka. Znečistenie vodných tokov je väčšinou dôsledkom vlastnej antropogénnej činnosti. Nepriaznivý vplyv na množstvo povrch a podzemných vôd ako aj na ich kvalitu má dlhodobo deficitné množstvo vodných zrážok. Ročný úhrn zrážok je 800-850 mm. Ipel' a jeho prítoky majú pomerene malé prietoky a sú charakteristické nevyrovnaným tokom. Nepriaznivé dôsledky hospodárenia na pôde v minulosti majú za následok zrýchlený odtok povrchovej vody. Riečna sústava je málo rozvinutá, perovitá. Prietoky sú ovplyvňované viacerými klimatickými

činiteľmi. Najvyššie prietoky a odtoky sú v jarných mesiacoch marec, apríl, čo je dané zimnou akumuláciou snehu a nízkym výparom. Najvyššie stavy vody sa vyskytujú koncom marca a začiatkom apríla, minimálne v septembri a novembri. Jarné maximum je v priamej úmere s topením snehu a zrážkovými pomermi.

V oblasti Krupinskej planiny sú hydrogeologické pomery a režim podzemných vôd výrazne ovplyvnené prítomnosťou kolektora podzemných vôd viazaného na smerné a priestorovo rozsiahle súvrstvie litorálnych pieskov. V území prítomné horniny - pyroklastika v tufitovom vývoji sa vyznačujú pomerne dobrou pórovou priepustnosťou. Z hľadiska priepustnosti a väčšej akumulácie podzemnej vody je dôležitá rozpukanosť hornín. Rozpukanosť hornín podmieňuje ich puklinovú priepustnosť a umožňuje vznik rozsiahleho komplexu s puklinovou - pórovou priepustnosťou. K dopĺňovaniu zásob podzemnej vody dochádza hlavne vsakom atmosférických zrážok.

3.1.1.3 Historický vývoj

Najstaršie stopy osídlenia Hontu siahajú do staršej doby kamennej – paleolitu. V strednej dobe kamennej – mezolite (8200-5000 rokov pred n. l.) následkom ústupu pevninských ľadovcov na sever nastali výrazné zmeny v doterajšom spôsobe života. Človek stále viac vyhľadával suchšie polohy na vyvýšených miestach, často i pri brehoch riek a jazier, kde sa zameriaval predovšetkým na lov menších zvierat a rybolov. Na území Hontu sú početnejšie doklady osídlenia v mladšej dobe kamennej – neolite (5000-3200 pred n. l.) keď nastali podstatné zmeny vo vývoji človeka. Začal vyrábať prvú keramiku, opracúvať prvé kamenné nástroje.

V období doby bronzovej bolo územie Hontu svojimi bohatými ložiskami medenej rudy v Štiavnických vrchoch dobrou surovinovou základňou a zrejme to bol aj jeden z hlavných dôvodov jeho intenzívneho osídlenia. Na počiatku v južnej a západnej časti prežívalo ešte osídlenie skupinou Kosihy-Čaka, ktorá sa tu dočkala príchodu ľudu s havantskou kultúrou. V mladšom úseku bol Hont osídlený maďarskou kultúrou. Jej ľud budoval osady opevnené dômyselným systémom fortifikácie, ktorý je spolu s rozmachom kovolejárstva, hrnčiarstva a opracovania kostí výrazným dokladom rozvíjajúcej sa špecializácie remesiel a v neposlednom rade i majetkovej a sociálnej diferenciacie. V strednej dobe bronzovej bolo územie osídlené viacerými kultúrami súčasne.

Dobou halštatskou, nazývanou i staršou dobou železnou (asi 700-500 pred n. l.) sa otvára nová kapitola pravekých dejín. Zrejme už v tomto období možno počítať s exploataciou železných rúd v Štiavnických vrchoch. V mladšom úseku tejto doby sa na celom území Hontu objavujú nálezy skupiny Szentesvekerzug, ktorá k nám priniesla ako prvá znalosť hrnčiarskeho kruhu.

Túto skupinu vystriedali etniká Keltov, ktorí osídlili najmä úrodné nížinné oblasti. So sebou priniesli rozvinutú remeselnícku výrobu a špecializáciu výroby (železiarstvo, kováčstvo, hrnčiarstvo...). Ich zásluhou sa objavujú aj prvé mince.

Roku 9 pred n. l. obsadili rímske légie celé územie pravého brehu Dunaja a asi roku 6 n. l. po prvý raz vstúpili na územie Slovenska. Koncom 4. storočia dochádza k rozpadu rímskeho limitu a zároveň aj k posunu a príchodu nových etnických skupín, najmä Gótot, Hunov a zrejme i Slovanov. Nastáva obdobie sťahovania národov. S týmto nepokojným obdobím možno spájať i spečené valy, ktoré sa nachádzajú na území Hontu. Ťahajú sa od Dunaja pozdĺž západného brehu Ipl'a až k Sitnu. Mali asi funkciu akejsi ochrannej hrádze proti útokom nomádskych jazdeckých kmeňov, najmä Hunov a mohli vzniknúť v prvej polovici 4. storočia. Slovanské kmene sa usadili v blízkosti riek a potokov. Zaoberali sa predovšetkým pestovaním poľnohospodárskych plodín a chovom zvierat.

Okolo polovice 6. storočia začali do Karpatskej kotliny prenikať z oblasti centrálnej Ázie kmeňové zväzy kočovných Avarov. V druhej tretine 7. storočia sa sformoval kmeňový zväz Slovanov – Samova ríša. V 9. storočí vznikla Veľkomoravská ríša, ktorá na území Hontu pretrvala aj počas 10. storočia. Jej centrálnu politickú moc rozdrobili staromaďarské kmene na hraniciach veľkomoravského štátu koncom 9. storočia.

Historický vývin Hontianskej stolice od jej vzniku

Koncom 10. storočia uhorský kráľ Štefan I. rozmnožil okrem iných aj majetky veľmožského rodu Huntovcov na Ipli. Veľmož Hunt dal na severnom okraji pohoria Börzsöny postaviť hrad Hont, ktorý sa stal administratívnym centrom župy a on sa stal prvým županom na rozsiahlom území medzi Hronom a Ipl'om, ktoré bolo pomenované Hontianska stolica. Bitka pri Moháči (1526) otvorila Turkom cestu do Uhorska, čo malo katastrofálne následky aj pre Hontiansku stolicu. Dobytie Ostrihomu (1543) a Novohradu (1544) znamenalo začiatok pustošivých tureckých nájzdov do južných slovenských stolíc vrátane Hontianskej, ktoré trvali nepretržite počas 16. a 17. storočia až do konca osmanskej nadvlády v Uhorsku. Od začiatku 17. storočia bola stolica okrem tureckého ohrozovania poznačená aj udalosťami stavovských povstaní, ako aj reformačnými a protireformačnými hnutiami, ktoré malo podporu aj v bohatých šľachtických a zemianskych kruhoch. Reformácia sa šírila aj napriek odporu katolíckeho duchovenstva. Postavenie evanjelickej cirkvi sa upevňovalo a viedlo k rekatolizačnému hnutiu, ktoré sprevádzalo násilné odoberanie chrámov a vyhánanie evanjelických kňazov a učiteľov. Zrovnoprávnenie protestantov s katolíkmi zabezpečil aj tolerančný patent Jozefa II. z roku 1781. Szatmársky mier (1711) uzavrel rad protihabsburských stavovských povstaní.

Na začiatku 18. storočia hlboko poklesla ťažba drahých kovov v Banskej Štiavnici, Pukanci a v Banskej Belej. Viedenský dvor, hoci mu z tejto ťažby plynuli veľké zisky, uvažoval dokonca o jej prerušení. Tento dezolátny stav zapríčinila koristnícka politika vodcov protihabsburských stavovských povstaní, ale aj určité technické problémy pri ťažbe, ktoré sa podarilo vyriešiť až v priebehu 18. storočia. Revolučné roky 1848-1849 v značnej miere ovplyvnili aj život Hontianskej stolice. Už koncom marca 1848 dochádza pod vplyvom revolučných udalostí k roľníckym nepokojom v juhovýchodnej časti župy. V tom čase prichádza k príbuzným do Dolných Príbeliec Janko Kráľ, priamy účastník revolučného vystúpenia ľudu v Budapešti. So svojím priateľom Rotaridesom, učiteľom a notárom v Príbelciach, poplašným zvonením zvolávajú ľud, pália urbáre, čítajú mu revolučné básne a vysvetľujú, že páni nie z čistého úmyslu, ale zo strachu privolili k zrušeniu urbára a k ostatným úľavám.

V 19. storočí prebiehal v Honte proces majetkovej diferenciacie a koncentracie majetkov. Hlad po pôde viedol aj v Hontianskej stolici k rozšíreniu fondu ornej pôdy, predovšetkým klčovaním lesov a rozorávaním lúk. Do konca storočia sa tak rozšíril fond ornej pôdy o 15 %. V sedemdesiatych rokoch zaplavila európske trhy lacná americká pšenica, v dôsledku čoho sa znížili odbytové možnosti pre uhorskú pšenicu, došlo aj v poľnohospodárstve Hontu k významným zmenám. Začalo sa intenzívnejšie hospodáriť čo viedlo aj k rozvoju živočíšnej výroby. Dôležitú zložku poľnohospodárstva tvorilo v druhej polovici 19. a začiatkom 20. storočia vinohradníctvo a ovocinárstvo. V druhej polovici 19. storočia upadlo v Honte baníctvo. Stalo sa to predovšetkým v dôsledku poklesu cien zlata a striebra na svetovom trhu. Následne sa v deväťdesiatych rokoch 19. storočia začal pomaly rozvíjať textilný priemysel. (Banská Štiavnica, Hodruša)

Vznik Československej republiky a začlenenie Slovenska do nového štátneho celku sa prejavilo aj v územnej organizácii žúp. Roky 1919-1922 možno pokladať za poslednú fázu rozvoja žúp ako foriem verejnej správy starého komitátneho zriadenia. Od roku 1923 sa niekoľkokrát menil systém územného usporiadania.

3.1.1.4 Doterajší rozvoj územia

Rozvoj územia MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo sa realizuje v rámci rozpočtových možností jednotlivých obcí a uchádzaním sa o štátne dotácie a získavanie prostriedkov zo štrukturálnych fondov európskej únie. Doteraz realizované štátne dotácie z Ministerstva financií, Ministerstva kultúry smerovali na riešenie potrieb rozšírenia kanalizácie, obecnej kanalizácie a ČOV, rekonštrukciu kultúrnych domov, opravy národných kultúrnych pamiatok, rekonštrukciu striech, ciest, verejných priestranstiev. Niektoré obce čerpali aj finančné

prostriedky zo štrukturálnych fondov EÚ predovšetkým však z PRV SR 2004- 2006 v rámci opatrenia 3.2.2 Obnova a rozvoj obcí, Regionálneho operačného programu opatrenie 4.1 Regenerácia sídiel a PRV SR 2007-2013 v rámci opatrení 3.4.1 Základné služby pre vidiecke obyvateľstvo a 3.4.2 Obnova a rozvoj obcí, občianskej vybavenosti a služieb. Obce územia MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo čerpali v doterajšom období najviac finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov EÚ, potom zo štátneho rozpočtu a taktiež v vlastných zdrojov.

3.1.1.4 Zvláštnosti/špecifiká územia, typické črty

Vyhlásené chránené územia

Na území MAS sa nachádzajú vyhlásené chránené územia v kategórii prírodná pamiatka a chránený areál, zoznam je uvedený v Prílohe 10.

Kultúrno-historické pamiatky

V zmysle medzinárodných dohôd je kultúrne dedičstvo definované nasledovne: „Kultúrne dedičstvo tvoria historické a kultúrne hodnoty vytvorené predchádzajúcimi generáciami bez ohľadu na dobu a miesto ich vzniku. Predstavuje hmotné i nehmotné veci a predmety, jednotlivé objekty, ucelené súbory a komplexy“.

Historické a kultúrne hodnoty vytvorené predchádzajúcimi generáciami je potrebné ochraňovať. V území sa nachádzajú historické urbanisticko–architektonické štruktúry s pamiatkami architektúry niekoľkých storočí, ľudového staviteľstva s regionálnymi osobitosťami prvkov a štruktúr, technické pamiatky solitérne i vytvárajúce celé súbory, historické parky a záhrady doplnené drobnou historickou architektúrou dotvárajúce urbanizované prostredie.

Mnoho historicky významných objektov bolo pre svoju dôležitosť zapísaných do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu (ÚZPF), ktoré je potrebné chrániť podľa zákona číslo Zákon č 208/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení zákona č. 479/2005 Z. z.

Zoznam pamiatkových objektov zapísaných v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok SR MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo je uvedený **v tabuľke č. 1, ktorá je účasťou prílohy č. 10 k stratégii CLLD.**

Ľudová architektúra v obciach

Ľudové stavebné tradície sa v oblasti Hontu vyznačujú značnou rozmanitosťou. Môžeme ju pozorovať pri výbere rôznych stavebných materiálov, pri uplatňovaní im zodpovedajúcich stavebných postupov, pri priestorovom a funkčnom riešení obydľia, pri zástavbe dvora obytnými a hospodárskymi budovami, ako aj pri celkovom architektonickom a výtvarnom zvýraznení ľudových stavieb.

V starších vývinových obdobiach sa v ľudovej stavebnej kultúre prejavovala výrazná závislosť od daností prírodného prostredia. V južnej časti Hontu sa používali ako stavebné materiály najmä hlina, ale aj drevo. Drevené obydlia sa do súčasnosti už nezachovali. Boli omazané zvnútra aj zvonka blatom a okalené bielou hlinou, do ktorej pridávali popol.

Kamenné obydlia sú z prvej tretiny 19. storočia. Základy pod najstaršie domy boli len minimálne zahĺbené. Najväčšie kamene sa dávali do rohov a po okrajoch, stred sa vyplňal menšími kusmi. Ako pojivo sa používala hlina. Taktiež okenné a dverné otvory boli vymedzené kamennými segmentmi, ktoré boli navrchu oblúkovito zasklepené alebo preložené rovným kamenným článkom. Podlahu tvorila udupaná hlina. Prvé dlážky z dosák sa začali objavovať koncom 19. storočia a začiatkom 20. storočia. Stropné hrady boli uložené na pozdĺžnej hrade – mešternici. Používala sa do prvej svetovej vojny. Krov tvorili prečnievajúce vrchné hrady, strešné krokvy, na ktoré boli drevenými kolíkmi, neskôr ručne kovanými klincami upevnené laty. Pôvodnou krytinou bola slama, trstina a šindel, ktoré vystriedala od druhej polovice 19. storočia pevná ohňovzdorná krytina, najmä škridlica.

Hlinené obydlia boli stavané najmä technológiou nabíjaním, vykladáním a murovaním zo surových tehál. Základy sa nezahľbovali, no miesta, kde mali stáť steny dobre ubili. Koncom 19. storočia a začiatkom 20. storočia sa začala používať technika murovania zo surových tehál – váľkov. Pri týchto stavbách sa už kopali aj 30 cm hlboké základy z kameňov. Váľky boli spájané hlinou.

Zástavba dvora bola pre Hont typická jednotraktová, čo súviselo s úzkymi parcelami. Uplatňovala sa zásada, že obytné priestory sa umiestňujú vo frontálnej časti ulice a na ne nadväzovali priestory s hospodársko-prevádzkovou funkciou. Tam, kde neboli dvory šírko stiesnené, vznikali aj dvojtraktové dvory. Vyznačovali sa tým, že oproti hlavnému traktu s obytnou časťou pozdĺž druhej strany dvora bola postavená ďalšia budova s hospodárskymi priestormi rôznorodého určenia. Dvory boli veľké, domčeky malé. Obytný dom mal dĺžku 16-18 m, šírku 4 m a bol rozdelený na štyri miestnosti: chýža (izba), pitvor (vstupný priestor), komora, maštal'. Dvor od cesty uzatvárali vráta široké asi 2,5 m, vysoké 1,2 m. Tesne pri dome boli dvere pre peších. Zadnú časť dvora uzatvárala stodola, väčšinou priečne postavená, za ňou už bol len ovocný sad dnes zvaný humno, dlhý 50 i viac metrov.

Od polovice 18. storočia sa v zadnej časti pitvora vyčlenila tzv. čierna kuchyňa. Približne v tom istom období sa rozvinula aj dispozícia domu, kedy z komory vznikla druhá izba. Táto zmena je charakteristická pre najmajetnejšie vrstvy roľníckeho obyvateľstva.

Koncom 19. storočia sa odkvap strechy a podstene rozšírili smerom do dvora na 1-1,2 m. Vzniknuté priestranstvo sa ohraničilo drevenými alebo murovanými stĺpmi, prípadne aj došteným alebo murovaným parapetom nazývané gánok. Predstavoval komunikačné spojenie obytnej časti domu s ulicou, dvorom, podstreším a hospodárskou časťou dvora.

Súčasná architektúra

Súčasný stav v oblasti výstavby nových domov je väčšinou neuspokojivý, najmä v ich kvalitatívnom hodnotení. Architektúra pôvodných ľudových objektov je znehodnotená novotvarmi, ktoré nemajú oporu v žiadnej koncepcii, a to aj z dôvodu neexistencie územných plánov obcí, územných plánov zón, prípadne zastavovacích štúdií. Individuálny vkus, v mnohých prípadoch však nevkus stavebníkov, ktorí nie sú pri svojich zámeroch regulovaní odborníkom má za následok také zásahy do urbanistického a architektonického výzoru obce, ktoré výrazne znižujú kvalitu vzhľadu obce. To isté sa týka aj verejných objektov a plôch verejnej zelene. Tieto plochy sú často celkom neudržiavané, rozrastajú sa na nich buriny a alergénne rastliny, ktoré sa šíria nekontrolovateľne na ďalšie pozemky. Opakom je snaha o priblíženie sa mestu a výsadba nepôvodných, cudzokrajných drevín, ktoré nie sú vhodné do dedinského prostredia, ako sú napr. strieborné smrek, tuje a pod. Samozrejme, sú aj pozitívne príklady, ktoré je vhodné vyzdvihnúť a prezentovať navonok.

3.1.2 Popis prírodných, ľudských, kultúrno-historických, ekonomických, inštitucionálnych a iných zdrojov

3.1.2.2 Demografická situácia

3.1.2.2.1 Počet obyvateľov

Vývoj počtu obyvateľov je jedným z najdôležitejších ukazovateľov, ktorý nám pomáha predikovať ďalšie smerovanie a vývoj regiónu. Počet obyvateľov za celé územie MAS z dlhodobého hľadiska mierne narastá. Podľa jednotlivých obcí je vidieť väčší nárast počtu obyvateľov u obcí mikroregiónu Východný Hont. U obcí okresu Krupina, kde je horšia dopravná dostupnosť je vidieť klesajúci počet obyvateľov. Pozitívom je, že klesajúca tendencia v roku 2012 sa zastavila a potom v ďalšom roku nastal mierny nárast počtu obyvateľov.

Z nasledovných tabuliek je vidieť, že nárast počtu obyvateľov nebol prirodzeným prírastkom cez narodené deti, prírastok bol spôsobený migráciou obyvateľov do jednotlivých obcí regiónu.

Tabuľka č. 2: Vývoj počtu obyvateľov v MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo v rokoch 2007 - 2014

Rok	Počet Obyvateľov	Muži	Ženy	Prírastok/Úbytok absolútne/ v %		Index rok 2000 = 100
2007	9 979	4 916	5 063	-7	0,07	100,01
2008	10 018	4 939	5 079	39	0,39	100,40
2009	10 040	4 930	5 110	22	0,22	100,62
2010	10 061	4 592	5 109	21	0,21	100,83
2011	10 116	5 005	5 111	55	0,55	101,38
2012	10 099	5 000	5 099	-17	-0,17	101,21
2013	10 099	4 993	5 406	0	0	101,21
2014	10 116	5 015	5 101	17	0,17	101,38

Zdroj: ŠÚ SR – Sekcia zberu a spracovania dát v priemysle a terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici

Tabuľka č. 2: Vývoj počtu obyvateľov MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo – obce v období rokov 2007-2014

Obec/rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bzovík	1086	1095	1109	1100	1114	1128	1145	1148
Cerovo	583	577	578	586	598	603	590	573
Čabradský Vrbovok	278	279	282	273	269	270	263	254
Čekovce	405	399	396	392	444	440	445	455
Dolné Mladonice	133	128	124	124	118	119	117	126
Dolný Badín	252	256	254	258	259	260	258	250
Drienovo	125	118	117	116	114	113	112	111
Horné Mladonice	175	176	178	177	175	170	171	172
Horný Badín	187	184	180	176	180	178	181	182
Jalšovík	196	196	196	199	202	199	194	193
Kozí Vrbovok	171	175	177	177	179	174	169	163
Lackov	108	109	107	101	105	104	102	100
Litava	794	783	788	792	774	767	767	768
Selce	109	110	107	104	105	105	104	101
Senohrad	762	762	753	768	780	782	778	785
Trpín	106	110	109	107	112	114	120	118
Uňatín	197	192	190	186	185	188	186	184

Zemiansky Vrbovok	106	105	109	105	102	97	95	95
Dačov Lom	406	414	422	415	425	431	429	424
Dolné Plachtince	598	613	607	603	610	601	606	633
Horné Plachtince	210	209	202	214	210	212	211	210
Modrý Kameň	1522	1553	1563	1585	1560	1568	1594	1615
Príbelce	569	562	567	566	576	567	568	571
Stredné Plachtince	637	650	660	672	653	640	619	609
Sucháň	264	263	265	265	267	269	275	276
Spolu	9 979	10 018	10 040	10 061	10 116	10 099	10 099	10 116

Zdroj: ŠÚ SR – Sekcia zberu a spracovania dát v priemysle a terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici

Tabuľka č. 3: Demografický vývoj v obciach v rokoch 2007 – 2014

Zdroj: ŠÚ SR – Sekcia zberu a spracovania dát v priemysle a terénnych zisťovaní v Banskej

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Spolu	9 979	10 018	10 040	10 061	10 116	10 099	10 099	10 116
Narodení	79	98	109	109	106	95	107	106
Zomrelí	126	120	126	132	116	115	114	114
Demografické saldo	-47	-22	-17	-23	-10	-20	-7	-8
Priťahovaní	216	214	151	192	209	156	172	199
Vysťahovaní	176	153	112	148	144	153	165	174
Migračné saldo	40	61	39	44	65	3	7	25
Celkový prírastok/úbytok	-7	39	22	21	55	-17	0	17

Bystrici

3.1.2.2.2 Štruktúra populácie územia podľa produktívnosti a ekonomickej aktivity

Na území MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo v roku 2014 žilo 10 116 obyvateľov, z toho 5 101 žien a 5 015 mužov. Z pohľadu demografického rozdelenia je v predproduktívnom veku 1 592 obyvateľov, v produktívnom veku 7 021 obyvateľov a v poproduktívnom veku 1 503 obyvateľov.

Jedným z najdôležitejších demografických ukazovateľov je vekové zloženie obyvateľstva. Trend poklesu pôrodnosti vedie k znižovaniu podielu predproduktívneho obyvateľstva a k zvyšovaniu obyvateľstva v poproduktívnom veku.

Na území MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo je obyvateľstvo zastúpené najväčším podielom v produktívnom veku a to 69,41 %, potom nasleduje predproduktívny vek 15,74 % a najmenej obyvateľov je na území v poproduktívnom veku a to 14,86 %. Celkovú demografickú štruktúru na území MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo znázorňujú tabuľky č. 4, č. 5

Tabuľka č. 4 : Veková štruktúra obyvateľstva v MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo rokoch 2007 – 2010

Veková kategória	2007		2008		2009		2010	
	A	%	A	%	A	%	A	%
Počet obyvateľov celkom	9 979	100%	10 018	100%	10 040	100%	10 061	100%
Muži	4 916	49,26%	4 939	49,3%	4 930	49,1%	4 592	45,64%
Ženy	5 062	50,74%	5 079	50,7%	5 110	50,9%	5 109	54,36%
Predproduktívne obyvateľstvo celkom	1 724	17,28%	1 703	16,99%	1 686	16,79%	1 661	16,51%
Produktívny vek - muži (15-64)	3 334	33,41%	3 348	33,42%	3 356	16,79%	3 373	33,53%
Produktívny vek - ženy 15-64)	2 693	26,99%	2 701	26,96%	2 733	27,22%	2 759	27,42%
Produktívne obyvateľstvo celkom	6 027	60,4%	6 049	60,38%	6 089	60,65%	6 132	60,95%
Poproduktívne obyvateľstvo celkom	2 228	22,33%	2 226	22,22%	2 265	22,56%	2 268	22,54%
Priemerný vek u mužov	37,28		37,57		37,73		37,95	
Priemerný vek u žien	42,23		42,11		42,08		42,15	
Priemerný vek obyvateľstva celkom	39,79		39,86		39,93		40,05	
Index starnutia	129,23		133,06		134,34		136,54	

Zdroj: ŠÚ SR – Sekcia zberu a spracovania dát v priemysle a terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici

Tabuľka č. 5: Veková štruktúra obyvateľstva v MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo rokoch 2011 – 2014

Veková kategória	2011		2012		2013		2014	
	A	%	A	%	A	%	A	%
Počet obyvateľov celkom	10 116	100%	10 099	100%	10 099	100%	10 116	100%
• Muži	5 005	49,48%	5 000	49,51%	4 993	49,44%	5 015	49,57%

• Ženy	5 111	50,52%	5 099	50,49%	5 406	50,56%	5 101	50,43%
Predproduktívne obyvateľstvo celkom	1 687	16,78%	1 644	16,28%	1 629	16,13%	1 592	15,74%
Produktívny vek - muži (15-64)	3 392	33,53%	3 397	33,64%	3 656	36,20%	3 696	36,54%
Produktívny vek - ženy 15-64)	2 724	26,98%	2 726	26,69%	3 324	32,91%	3 325	32,87%
Produktívne obyvateľstvo celkom	6 116	60,51%	6 123	60,63%	6 980	69,11%	7 021	69,41%
Poproduktívne obyvateľstvo celkom	2 313	22,86%	2 332	23,09%	1 490	14,75%	1 503	14,86%
Priemerný vek u mužov	37,67		38,10		38,68		38,85	
Priemerný vek u žien	42,37		42,59		42,62		42,76	
Priemerný vek obyvateľstva celkom	40,02		40,34		40,66		40,81	
Index starnutia	137,11		141,85		91,47		94,41	

Zdroj: ŠÚ SR – Sekcia zberu a spracovania dát v priemysle a terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici

Pri porovnávaní percentuálneho zastúpenia mužov a žien na základe demografickej štruktúry (tabuľka č.4 a tabuľka č.5) je evidentné, že rozdiel medzi mužmi a ženami v produktívnom a poproduktívnom veku je podstatný. V predproduktívnom sú počty obyvateľov dosť vyrovnané.

Priemerný vek predstavuje vážený aritmetický priemer počtu rokov, ktoré prežili príslušníci danej populácie do daného okamihu. Priemerný vek obyvateľov MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo sa postupne zvýšil z 39,79 v roku 2007 na 40,81 v roku 2014.

Dôležitou demografickou charakteristikou je úroveň populačného starnutia. Dobre ju vystihujú priemerný vek obyvateľstva (vážený aritmetický priemer podľa početnosti obyvateľov v jednotlivých vekoch) a index starnutia (pomer počtu obyvateľov vo veku 65 rokov a viac na 100 obyvateľov vo veku 0-14 rokov). Index starnutia nad úrovňou 100 % znamená starnutie populácie, keďže počet ľudí v poproduktívnom veku prevyšuje počet ľudí v predproduktívnom veku. Index starnutia v obciach MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo vzrástol od r.2007, kedy jeho hodnota bola 129,23 % na hodnotu 141,85 % v r.2012. V roku 2013 bol pokles na 91,47 % v roku 2014 bol mierny nárast na hodnotu 94,41 čo je mierne nad hodnotou SR – 91,17 %. Podľa demografického vývoja index starnutia nepoklesol vďaka väčšiemu počtu narodených detí, ale z dôvodu prísťahovalectva do regiónu.

3.1.2.2.3 Národnostné a etnické zloženie obyvateľstva

Výrazne prevažujúcou národnosťou na území MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo podľa údajov sčítania obyvateľov a domov roku 2011 je slovenská, ku ktorej sa hlási 9 945 obyvateľov, čo predstavuje 98,31 % obyvateľstva. Ostatné národnosti sú zastúpené len vo veľmi malej miere, najviac rómska: 103 obyvateľov, maďarská 50 obyvateľov, česká 33 obyvateľov. Všetky ostatné národnosti nedosahujú ani 20 obyvateľov.

Tabuľka č. 6: Národnostná štruktúra v MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo

Národnosť	Počet
Slovenská	9 945
Maďarská	50
Rómska	103
Česká	33
Nemecká	9
Poľská	7
Židovská	1
Rakúska	1
Nezistené	417
SPOLU	10 116

Zdroj: ŠÚ SR – Sekcia zberu a spracovania dát v priemysle a terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici

3.1.2.2.4 Vierovyznanie

Najvyššie zastúpenie u obyvateľstva má rímskokatolícka cirkev a to 67,83 %. Veľkostne najbližšia cirkev je evanjelická cirkev augsburského vyznania s podielom 19,70 % veriacich. Ostatné cirkvi majú minimálny podiel zastúpenia. Podiel obyvateľov bez vyznania je 4,61 %.

Tabuľka č. 7 : Náboženská štruktúra v MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo v roku 2011

Vierovyznanie	Počet
Rímskokatolícka cirkev	6 819
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	1 981
Gréckokatolícka cirkev	49
Reformovaná kresťanská cirkev	9
Pravoslávna cirkev	6
Náboženská spoločnosť Jehovovi svedkovia	6
Evanjelická cirkev metodistická	18
Kresťanské zbory	9
Bratská jednota baptistov	2
Cirkev adventistov siedmeho dňa	1
Cirkev bratská	2

Starokatolícka cirkev	2
Cirkev československá husitská	1
Bahájske spoločenstvo	3
Iné	14
Bez vyznania	463
Nezistené	668
SPOLU	10 053

Zdroj: ŠÚ SR – Sekcia zberu a spracovania dát v priemysle a terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici, SODB 2011

3.1.2.2.5 Vzdelanostná úroveň – stupeň aj druhy, vývojové trendy vo vzdelanosti

Vychádzajúc zo štatistických údajov SR, SODB 2011 najvyšší počet obyvateľov dosiahlo základné vzdelanie je to 22,33 %. U žien je vo väčšine prípadov najvyššie vzdelanie základné , druhé v poradí je úplné stredné s maturitou. U mužov je najväčší počet s učňovským vzdelaním bez maturity 982 obyvateľov, nasleduje počet so základným vzdelaním 853 obyvateľov.

Vysokoškolsky vzdelaných je 7,55 % obyvateľov.

Tabuľka č. 8: Vzdelanostná štruktúra MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo v roku 2011

ajvyššie dosiahnuté vzdelanie	Pohlavie		Spolu
	muži	ženy	
Základné	853	1392	2245
Učňovské (bez maturity)	982	619	1601
Stredné odborné (bez maturity)	605	414	1019
Úplné stredné učňovské (s maturitou)	203	128	331
Úplné stredné odborné (s maturitou)	807	843	1650
Úplné stredné všeobecné	103	213	316
Vyššie odborné vzdelanie	31	49	80
Vysokoškolské bakalárske	55	89	144
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	283	318	601
Vysokoškolské doktorandské	7	7	14
Vysokoškolské spolu	345	414	759
Bez školského vzdelania	872	846	1718
Nezistené	168	166	334
Úhrn	4801	5252	10053

Zdroj: ŠÚ SR – Sekcia zberu a spracovania dát v priemysle a terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici, SODB 2011

3.1.2.2.6 Prehľad zručností obyvateľstva

Rozvoj ľudovej remeselnej výroby v obciach MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo súvisel s každodenným životom a potrebami obyvateľov. Takmer v každom dvore si potrebné predmety a náradie, prevažne z dreva, zhotovovali sami, okrem určitých špecifických potrieb,

napr. z kovu, výroby koží, keramiky a pod., ktoré vyrábali špecializovaní dedinskí remeselníci. Do každého výrobku však výrobca vložil kus vlastného „fortielu“ a zmyslu pre krásu.

Drevo

Tradičným materiálom používaným pri stavbe domov, nábytku, až po kuchynský riad bolo drevo. Vyrábali sa z neho potreby pre hospodárstvo (vozy, sane, postroje pre ťažný dobytok, poriská, kosiská, hrable, ploty, ...), náradie na prácu vo vinohradoch a na výrobu vína (sudy, preše), kuchynské potreby (korytá, korýtka, misky, lyžice, varechy, naberačky, soľničky, dosky na cesto, lopatky, nádoby na mútenie masla, nádoby na vodu, ...), úle a príslušenstvo na výrobu a spracovanie medu, krosná aj s príslušenstvom, piesty na pranie, lampáše, hrebene a mnoho ďalších praktických alebo len ozdobných predmetov. Z dreva sa vyrábalo zariadenie domov (stoly, stoličky, postele, lavice, skrine, truhlice, kolísky a pod.). Z víbového prútia, dubových „páraníc“ a lieskových lubov sa vyrábali rôzne druhy košíkov. Vyrábali sa aj iné drevené výrobky súvisiace so spracovaním mlieka a syra (napr. cedidlá, gelety a pod.). Jednou z foriem spracovania dreva bolo v minulosti pálenie dreveného uhlia.

Tkaniny a koža

Na území MAS sa v minulosti tradične pestovali ľan a konope, ktoré sa podomácky spracovávali na tkaniny – plátna rôznej kvality a teda aj využitia. K nim môžeme priradiť aj spracovanie ovčej vlny na súkno. Z týchto materiálov sa vyrábali odevné súčiastky, obuv, posteľná bielizeň, obrusy, vrecia, plachty a pod. Vyrobené kože spracovávali ďalej buď špecializovaní remeselníci – garbiari, alebo sa výrobky zhotovovali doma. Patrili k nim kožúšky, kožuchy, remene, opasky, obuv, postroje, hudobné nástroje (gajdy) a pod. S výrobou súviselo aj zdobenie výrobkov, u tkanín tkaným ornamentom a výšivkou. Typickým príkladom domáckej výroby boli handrenné tkané pokrovce.

Kov

Ťažba a spracovanie kovov v regióne MAS nemala významné postavenie, v minulosti boli mlyny na rudu a pec v Devičí, ale boli zničené počas tureckých nájazdov. V obciach však v minulosti pracovali kováči, ktorí vyrábali rôzne poľnohospodárske náradie, sekery, nože, hrnce, podkovy, piecky, kotlíky, spojovacie materiály, okúvali kolesá, sane, nádoby na vodu, sudy, zvonce pre dobytok a ovce a pod. Domácky sa vyrábali mosadzné pracky a ozdoby.

Ľudové tradície a zvyky

Ľudové tradície a zvyky mali korene v dobe dávnominulej – pohanskej, avšak neskôr s príchodom kresťanstva niektoré zanikli a iné sa udomácnili. Ľudové zvyky, ktoré sa v obciach

mikroregiónu udržiavali ešte v nedávnej minulosti, prípadne pretrvávajú dodnes môžeme rozdeliť do dvoch skupín:

- zvyky súvisiace s kalendárnym cyklom (Vianoce, Nový rok, Veľká noc, Turíce, na Jána a pod.),
- zvyky pri rodinných udalostiach (svadby, narodenie dieťaťa, pohreby, regrútska odobierka a pod.).

V jednotlivých obciach mali zvyky spoločné hlavné znaky, ale sa líšili v detailoch. Určité zvyky záviseli od vierovyznania obyvateľov.

Tradičnou ľudovou kultúrou sa v súčasnosti zaoberajú v Príbelciach, kde pracuje folklórna skupina Bažalička Plachtince-Príbelce a detská folklórna skupina Malá Bažalička Príbelce. Ľudové tradície zachované v kroji, zvykoch a nárečí ostávajú prítomné v každodennom živote obyvateľov Stredných Plachtiniec. V ostatných obciach sa folklór objavuje už len príležitostne napr. pri výročiach obcí, súťažiach, alebo pri rodinných udalostiach a pod. Aj v nedávnej minulosti ešte bežné stavanie a rúcanie májov sa dnes okrem najväčších obcí koná ojedinele.

Ľudová hudba

Najvýraznejším prejavom duchovnej kultúry mikroregiónu v súčasnosti je ľudová pieseň. Vyskytujú sa tu všetky typy piesní od uspávaniek, pracovných piesní, obradových, regrútskych, piesní pri narodení dieťaťa a pod.

Lackovania spievali pri každej príležitosti a v každom čase a to piesne náboženské i tzv. „pochabie“, čiže svetské. Spievali nielen piesne naučené z okolia, ale si aj sami piesne koncipovali a dali im aj patričnú melódiu. Vedeli ospievať dobré i smutné zážitky. Tomuto nasvedčuje aj asi stopäťdesiatročná zbierka piesní, ktorá sa uchovala v domácnosti Jána Trnku. Veľmi zaujímavé je nielen to, že ku spevu nepotrebovali napísaný text ani noty, na oboje im stačila pamäť, ale zvlášť to, že prakticky v každej rodine bol nejaký muzikant.

Najvýraznejší podiel čo do počtu majú piesne tanečné. Ľudový tanec na Honte sa zaraďuje medzi párové tance, do skupiny krútvých tancov. Rytmicky ide o piesne a tance v dvojštvrťovom takte, výrazne ovplyvnené novouhorským čardášovým „bodkovaným“ rytmom. Typickými tancami boli „Šabl'oví, Kozipol'ka – Treipol'ka, Na dva kroky – Trasení čardáš, Góla“.

Tanečná ľudová hudba bola v minulosti interpretovaná prevažne na gajdách, neskôr boli tieto vytlačené sláčikovou ľudovou hudbou (husle, kontra, basa). Tieto ľudové hudby však ako v

minulosti tak aj v súčasnosti nemajú trvalé zloženie a schádzajú sa príležitostne. Pomerne častým nástrojom nahradzujúcim muziku bola a je aj heligónka, prípadne akordeón.

Ochotnícke divadlo

V minulosti k nositeľom kultúry v každej obci patrili ochotnícke divadlá, ktoré však v súčasnosti pôsobia už len v Lackove a v Príbelciach.

Tradičné jedlá a nápoje

Strava v regióne Hontu v minulosti pozostávala z chleba, strukovín, rôznych druhov kaše, kapusty, repy a cibule. Z mäsa sa konzumovala domáca hydina (sliepky, kačice, husi), zajace, baranina a hovädzina a nápojom bolo hlavne víno, ale vzhľadom na rozšírené včelárstvo aj medovina. Vďaka dobrým podmienkam pre ovocinárstvo sa pálila ovocná pálenka. Neskôr do jedálnička pribudli zemiaky a nakoniec ryža. Vďaka tomu k tradičným pochúťkam obyvateľov v mikroregióne patrí husacina s lokšami, zabíjačkové špeciality a pod. Spomedzi múčnych jedál sa tradične varievali halušky, lokše, robila štrúdl'a, záviný a pagáče. Okrem toho mala každá obec svoje špeciality, alebo obľúbené jedlá.

3.1.2.3 Infraštruktúra a miestne služby

3.1.2.3.1 Dopravná, environmentálna technická infraštruktúra

Dopravné väzby

Územie MAS Hontiansko – Novohradské partnersvo sa rozprestiera na území okresov Veľký Krtíš a Krupina. Urbanizačnou osou krupinského okresu je os Zvolen – Krupina – Šahy – hranica Maďarskej republiky, na rozhraní Štiavnických vrchov a Krupinskej planiny. Urbanizačnou osou veľkokrtíšskeho okresu je os Zvolen – Veľký Krtíš – hranica Maďarskej republiky, na rozhraní Krupinskej planiny a Ipeľskej kotliny. Základ dopravného skeletu predstavuje súčasná medzinárodná trasa E 77 (cesta č. I/66 – R3) a I/ 75.

Medzinárodná cesta E77, Trstená – Ružomberok – Banská Bystrica – Zvolen – Šahy - Budapešť, smer sever – juh, prechádza územím okresu Krupina, v danom území je to cesta I/66. Cesta I/75, Levice – Veľký Krtíš – Lučenec, smer západ – východ, prechádza obcami mikroregiónu Dolné Plachtince a Príbelce.

Cesta II/527 v smere Zvolen – Veľký Krtíš – Slovenské Ďarmoty (hranica s MR) – Šahy, je dôležitým cestným ťahom pre región v smere sever – juh. Cesta sa ďalej napája na medzinárodnú cestu E77 – I/66. Komunikácia je vedená miestami náročným terénom s členitou konfiguráciou, čo v mnohých úsekoch spôsobuje veľké stúpanie či klesanie nivelety s veľkým počtom malých smerových oblúkov a v mnohých prípadoch s neprehľadnosťou trasy.

Vnútoraná dopravná sieť mikroregiónu pozostáva z ciest III. Triedy a účelových ciest, ktoré sa pripájajú na cesty II/527 a I/75. Pomerne veľký význam v budúcnosti môže mať cesta III/527 17 vedúca obcou Sucháň v smere Čebovská Bukovina – Čebovce – Balašské Ďarmoty (MR) – vzdialenosť necelých 30 km. Význam pri cezhraničnej spolupráci s maďarskom.

Obce ležiace priamo na cestách I. a II. triedy majú najlepšie podmienky dopravnej obsluhy. Nevyhovujúce podmienky v tomto smere má väčšina obcí na území MAS. Cesty III. triedy sú v nevyhovujúcom, často v havarijnom stave a vyžadujú si rekonštrukciu. Na území MAS sa nenachádza železničná trať – železničná doprava.

Verejná hromadná doprava

Hromadnú autobusovú dopravu pre obce MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo zabezpečuje SAD autobusovými spojmi s priamym spojením obcí so sídelnými útvarmi Veľký Krtíš, Krupina, Zvolen, Banská Bystrica, Dudince, Šahy a Bratislava. Počet spojov v pracovných dňoch je vo väčšine prípadov nepostačujúci. Z časového hľadiska pre menšie obce absentujú spoje po 17:30 hod., v dňoch pracovného pokoja sú spoje nevyhovujúce. Problém s autobusovým spojením má väčšina obcí v rámci MAS, ktoré sú spájané cestami III. triedy.

Rozmiestnenie autobusových zastávok v obciach zabezpečujú vyhovujúcu pešiu dostupnosť pre obyvateľov. Vzhľadovo autobusové zastávky sú nie vždy vyhovujúce, sú zastaralé a znehodnotené. Autobusová doprava je výlučnou hromadnou dopravou zabezpečenia spojenia územia s mestami s vyššou vybavenosťou. Zlepšenie autobusovej dopravy v obciach predpokladá najmä nasadenie väčšieho počtu menších autobusov a koordináciu spojov tak, aby sa dosiahol priemerný štandard dostupnosti týchto miest v priebehu dňa aj týždňa.

Statická doprava

V obciach na území MAS sú vybudované parkovacie plochy pri objektoch občianskej vybavenosti – obecné úrady, školy, obchody, kultúrne domy, cintoríny. Väčšina má nekvalitný povrch a nezapadajú harmonicky do týchto priestorov. Vzhľadom na charakter bytovej zástavby formou IBV je parkovanie a garážovanie riešené priamo na pozemkoch. Na krátkodobé parkovanie sa používajú obslužné komunikácie.

Pešia doprava

Pešia doprava je vzhľadom na intenzitu dopravy na ceste I/75 a II/527 najnebezpečnejšia v obciach Príbelce, Dolné Plachtince a Senohrad. V týchto obciach je len čiastočne vybudovaný

peší chodník. V menovaných obciach vzniká potreba dobudovať chodníky pre peších lemujúcich hlavné cestné ťahy.

Plynofikácia

Južnými okresmi Banskobystrického kraja (Lučenec, Revúca, Rimavská Sobota a Veľký Krtíš) vedie sústava štyroch línií tranzitného plynovodu pre medzinárodnú dopravu zemného plynu. V blízkosti obce Veľké Zlievce je kompresorová stanica uvedenej sústavy KS 03.

Medzištátny plynovod „Bratstvo“ s veľmi vysokým tlakom je vedený po samostatnej trase a prechádza okresmi Krupina, Lučenec, Revúca, Veľký Krtíš a Rimavská Sobota.

Na južnom okraji okresu Krupina, južne od sídelného útvaru Dudince prechádza trasa medzištátneho plynovodu (MŠP) Ukrajina – Slovensko DN 700, PN 64. Ochranné pásmo má 180 m od osi plynovodu.

Okres Krupina

V okrese sa vybuďoval plynovod Dudince – Krupina. Z tohto plynovodu bude plynofikované okresné mesto Krupina a obce pozdĺž jeho trasy – Terany, Hontianske Tesáre, Devičie, Hontianske Nemce, Sebechleby.

Okres Veľký Krtíš

Z hľadiska dopravy a dodávky plynu má základný význam Medzinárodný plynovod s veľmi vysokým tlakom. Vlastný odber plynu sa realizuje zo súbežného plynovodu prostredníctvom odbočiek a prípojok pre jednotlivé sídelné útvary.

Plynofikované sídla na území MAS: Dolné Plachtince, Príbelce, Stredné Plachtince

Kanalizácia

Zoznam obcí, ktoré majú vybudovanú kanalizáciu a čistiarne odpadových vôd je uvedený v prílohe č. 10 Tabuľka č. 2

Zoznam obcí, ktoré majú vybudované verejné vodovody je uvedený v prílohe č. 10 Tabuľka č. 3

Nakladanie s komunálnym odpadom

Kľúčovým predpisom v odpadovom hospodárstve je Zákon č. 386/2009 Z.z. o odpadoch v znení neskorších predpisov. Zákon definuje náležitosti programov odpadového hospodárstva (POH), pôsobnosť orgánov štátnej správy, povinnosti právnických a fyzických osôb, náležitosti nakladania s odpadom, recyklačný fond a i. Jeho vykonávacía vyhláška (283/2001 Z.z.) upravuje niektoré podrobnosti napr. pre obsah POH a pre nakladanie s odpadmi a požiadavky na zariadenia na nakladanie s odpadmi. Od 1. januára 2006 nadobudlo účinnosť ustanovenie zákona o odpadoch, ktoré zakazuje zneškodňovať biologicky rozložiteľný odpad zo záhrad,

parkov, cintorínov. Každý pôvodca je povinný triediť bioodpad zo záhrad oddelene od ostatných druhov odpadu a zabezpečiť je ho kompostovanie vo vlastných priestoroch.

Znižovanie odpadu jeho separáciou a následným zhodnocovaním je prioritou aj pre obce na území MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo.

Zoznam obcí s vybudovanými zbernými dvormi a kompostárňami je uvedený v príloha 10 tabuľka č. 4

Z uvedenej tabuľky je vidieť že na území MAS nie je ani jeden zberný dvor, kompostáreň sa nachádza len na území jednej obce Bzovík a na území mesta Modrý Kameň.

Vedenie elektrickej energie

Odber elektrickej energie je v Banskobystrickom kraji zabezpečený dodávkou elektrickej energie po nadradenom prenosovom systéme ZVN 400 kV a VVN 220 kV a distribučnom rozvodnom systéme 110/22 kV, prostredníctvom energetických uzlov 400/220/110 kV rozvodní a transformovni.

Prenosová sústava 400 kV rozvedená v južnej časti územia MAS, s napojením na celoeurópsku 400 kV sústavu, prechádza v smere Levice – Rimavská Sobota – Moldava nad Bodvou. V energetickom uzle 400 kV rozvodne EMO je prepojená so severnou vetvou v smere EMO – Horná Ždaňa – Liptovská Mara. Banskobystrický kraj je na túto nadradenú prenosovú sústavu pripojený prostredníctvom dvoch 400 kV rozvodní a transformovni nachádzajúcich sa na území MAS a to Rz Horná Ždaňa a Rz Rimavská Sobota.

Tabuľka č. 9: Stanice VVN v MAS

<i>Okres</i>	<i>ID</i>	<i>Názov a miesto</i>	<i>KV</i>	<i>Celkový výkon MW</i>	<i>Zat'azenie MW</i>
<i>Krupina</i>	17	Krupina	110	65	29
<i>Veľký Krtíš</i>	27	Veľký Krtíš	110	80	30
<i>Veľký Krtí</i>	28	Veľké Zlievce	110	75	60

Tabuľka č. 10: Vzdušné vedenie VVN

<i>Okres</i>	<i>ID</i>	<i>Názov</i>	<i>kV</i>	<i>Názov vedenia</i>
<i>Veľký Krtíš</i>	1	Levice – Rimavská Sobota	400	426

<i>Lučenec</i>				
<i>Rimavská Sobota</i>				
<i>Banská Štiavnica</i> <i>Krupina</i>	23	B. Štiavnica – Krupina	110	7506
<i>Krupina</i> <i>Žiar nad Hronom</i>	14	Horná Ždaňa – Krupina	110	7885
<i>Veľký Krtíš</i> <i>Levice</i>	75	Veľký Krtíš – Levice	110	8419

Obce na území Hontiansko- Novohradské partnerstvo sú zásobované elektrickou energiou z 22 kV vzdušnej distribučnej linky. VN 22 kV prípojky distribučnej linke sú ukončené vonkajšími stožiarovými a murovanými trafostanicami s prevodom 22 kV / 0,4 kV, ktoré cez vzdušnú sieť zabezpečujú dodávku elektrickej energie priamo odberateľom. Sekundárne rozvody NN sú riešené vonkajšími vzdušnými vedeniami na betónových podperných bodoch spolu s verejným osvetlením. Verejné osvetlenie v obciach je riešené výbojkovými svietidlami, ktoré sú pomocou výložníkov upevnené na podperných bodoch spolu s NN sekundárnym rozvodom. Spínanie svetiel je riešené prostredníctvom skriň RVO pri trafostaniaciach.

Spôsob vykurovania

Zásobovanie teplom pre bytovú výstavbu, občiansku vybavenosť je zabezpečované decentralizovaným spôsobom z blokových a okrskových kotolní. Ako palivo sa najčastejšie používa ZPN (18%), pevné palivo 78,8%, čiastočne el. energia 3,2 %. Výhľadovo sa predpokladá zachovanie terajšieho spôsobu výroby tepla, resp. zavedenie obnoviteľných zdrojov energií využitím miestnych zdrojov.

Slovensko je považované za krajinu, ktorá má ideálne prírodné podmienky na rozvíjanie využívania energie z biomasy. Takmer polovica územia Slovenska je zalesnená. Vo všeobecnosti však Slovensko podstatne zaostáva vo využívaní biomasy v porovnaní s tým, čo je v súčasnosti dostupné a technicky uskutočniteľné. Súčasnú využitie biomasy pokrýva približne 1,6 %. Územie MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo má ideálny potenciál na využitie obnoviteľných zdrojov energií na vykurovanie či už domácností, bytov alebo občianskej vybavenosti.

Komunikačná štruktúra

Obce územia MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo vo verejnej telefónnej sieti patria do sekundárneho centra Banská Bystrica a primárnej oblasti – regionálnej oblasti Zvolen (Bzovík, Cerovo, Čabradský Vrbovok, Čekovce, Dolné Mladonice, Dolný Badín, Drienovo, Horné Mladonice, Horný Badín, Jalšovík, Kozí Vrbovok, Lackov, Litava, Selce, Senohrad, Trpín, Uňatín, Zemiansky Vrbovok) a primárnej oblasti – regionálnej oblasti Lučenec (Dačov Lom, Sucháň, Dolné Plachtince, Stredné Plachtince, Horné Plachtince, Príbelce, Modrý Kameň), pod ktoré spadajú jednotlivé uzlové telefónne obvody Krupina a Veľký Krtíš. Telefonizácia je zabezpečená z UTO Zvolen a UTO Lučenec. Telekomunikačný rozvod miestnej telefónnej siete (MTS) je zabezpečovaný vzdušnými, čiastočne zemnými káblovými vedeniami, ktoré sú v dobrom technickom stave.

Iné druhy telefónnej siete

V rámci pokrytia územia Slovenska signálom Verejnej rádiatelefonickej siete sú vybudované základňové stanice pre šírenie signálu VRS systémom GSM 900 MHz. a GSM 1800 MHz. Katastrálne územia obcí regiónu MAS sú čiastkovo pokryté signálom VRS. V súčasnosti pôsobia všetci traja mobilní operátori – O2, Orange Slovensko, a.s. Bratislava a spoločnosť T-Mobile . Tieto spoločnosti majú na území Slovenska rozmiestnené svoje základňové, prenosové a centrálné stanice podľa vlastných navrhnutých koncepcií rozvoja. Pokrytie územia regiónu nie je na požadovanej úrovni. Je veľa miest na území MAS, ktoré nie sú pokryté signálom mobilných operátorov. Skvalitnenie šírenia signálu znamená budovať nové zosilňovacie bunky, čo je podmienené aj hustotou obyvateľov na uvedenom území.

3.1.2.3.2 Situácia v školstve, zdravotníctve, sociálnych a verejných službách

Školstvo

Zastúpenie školských zariadení v obciach na území MAS je uvedené v prílohe č. 10 tabuľka č. 5

Na území MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo sa nachádza 10 Materských škôl s celkovou kapacitou 229 detí. Najvyššia kapacita je v obciach Senohrad a Bzovík.

Základných škôl 1-4 ročník je na území MAS päť v obciach Stredné Plachtince, Príbelce, Litava, Dolný Badín a Dolné Plachtince s kapacitou 199 detí.

Základné školy s triedami 1-9 ročník sú na území MAS štyri v obciach Modrý Kameň, Bzovík, Cerovo a Senohrad s kapacitou pre 721 detí.

N území MAS je len jedna stredná škola Spojená stredná škola Modrý Kameň a jedna ZUŠ v meste Modrý Kameň.

Deti z jednotlivých obcí, kde nie je materská a základná škola dochádzajú do školy do okolitých obcí a do mesta Krupina, prípadne Veľký Krtíš, kde využívajú verejnú autobusovú dopravu, alebo dopravu zabezpečujú rodičia.

Podľa vekovej štruktúry obyvateľov je v predproduktívnom veku 1 592 detí do 15 rokov a školy kapacitne nepokrývajú tento počet. Dôvody sú hlavne ekonomické, kde v obciach s menším počtom obyvateľov a nižšími rozpočtami nedokázali zabezpečiť prevádzku predškolských a školských zariadení.

Zdravotníctvo

Zdravotnícke služby na území MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo sú priamo dostupné len v obciach Bzovík a Modrý Kameň, Lekári a zdravotnícke zariadenia sú v najbližších okresných mestách: Krupina a Veľký Krtíš, prípadne Zvolen, kde sa nachádzajú v dostatočnom rozsahu odborné a špecializované zdravotnícke služby.

Zastúpenie zdravotníckych zariadení v obciach MAS je uvedené v Prílohe č. 10 tabuľke č. 6

Sociálne služby

Na území MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo sa nachádza jedno zariadenie sociálnej starostlivosti v obci Dolné Plachtince. Obce neposkytujú ošetrovateľskú službu. Ošetrovateľskú službu poskytuje jedna Nezisková organizácia.

Chránené dielne sú na území obcí Jalšovník, Litava a Modrý Kameň.

Zastúpenie sociálnych zariadení na území MAS je uvedené v Prílohe č. 10, tabuľke č. 7

Verejné služby

Všetky obecné úrady na území MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo sú vybavené počítačovou technikou, pričom každá z nich má zabezpečené pripojenie na internet. Na území nie je v prevádzke žiadna internetová kaviareň a internet je dostupný na základných školách.

Prehľad počtu zamestnancov obecných úradov v jednotlivých obciach územia MAS je uvedený v Prílohe č. 10, tabuľka č. 8

3.1.2.4 Kultúrne, voľnočasové a športové zdroje

Prehľad o kultúrnej infraštruktúre je uvedený v Prílohe č. 10, tabuľka č. 9.

Prehľad o infraštruktúre pre voľnočasové a športové aktivity je uvedený v Prílohe č. 10, tabuľka č. 10.

3.1.2.5 Životné prostredie

Na území MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo boli vymedzené v platnom ÚPN VÚC Banskobystrický kraj nasledovné krajinné priestory:

1. Krajinný priestor A: prírodný

pokrýva najcennejšie plochy riešeného územia z hľadiska ochrany prírody a krajiny,

Hlavná funkcia: mimoprodukčná

Charakteristika jednotlivých sektorov:

- *Ochrana prírody a krajiny*

Má dominantné postavenie v území, celopriestorová štruktúra vyplýva z plošne rozsiahlejších ekologicky hodnotných krajinných segmentov, ktoré vytvárajú základ územnému systému ekologickej stability na regionálnej a nadregionálnej úrovni a zabezpečujú ekologickú stabilitu aj širšiemu zázemiu.

- *Lesná výroba*

Lesná pôda a lesné porasty tvoria prevažne celopriestorovú štruktúru v krajinnom priestore, plnia výraznú ekologickú a environmentálnu funkciu, produkcia dreva je chápaná ako doplnková funkcia v území.

- *Poľnohospodárska výroba*

Poľnohospodárska pôdy v priestore má plošne malé až nepatrné zastúpenie a plní mimoprodukčnú funkciu, intenzita výroby má extenzívny charakter, doporučené je hlavne alternatívne (organické) poľnohospodárstvo, ktoré je založené na využívaní prírodných podmienok, bez výrazných intenzifikačných vkladov do pôdy a výroby.

- *Rekreácia*

Má v území veľmi vhodné podmienky, je však potrebné na základe ekologickej únosnosti stanoviť optimalizáciu využívania častí prírodného priestoru tak, aby nedochádzalo ku kolízii s krajinnými segmentmi určenými na zachovanie a šírenie prirodzenej bioty.

- *Investičná výstavba*

V krajinnom priestore sa nachádzajú niektoré časti súčasnej výstavby (majú prevažne rekreačný charakter, ojedinele aj poľnohospodársky), s novou investičnou výstavbou v zásade nie je uvažované okrem líniových zariadení, ktoré nie je možné riešiť iným spôsobom a majú celospoločenský význam, majú však lokálny charakter.

2. Krajinný priestor D – zmiešaný

je vymedzený územím s polyfunkčným (poľnohospodársko-lesným, rekreačným) využívaním, prírodné ekosystémy majú lokálny charakter, poľnohospodárske aktivity sú výrazne limitované

reliéfotvornými a klimatickými podmienkami (nízka produkčná schopnosť pôd, prevládajú trávno-lúčne porasty, orné pôdy majú len lokálny charakter), lesy majú rovnocenné územné zastúpenie s výrazným protieróznym, vodohospodárskym, mikroklimatickým a rekreačným účinkom.

Hlavná funkcia: ekologicko-produkčná

Charakteristika jednotlivých sektorov:

- *Ochrana prírody a krajiny*

Krajinný priestor má vysoké zastúpenie ekologicky významných segmentov, ktoré sú zaradené do ÚSES nadregionálneho, regionálneho aj lokálneho významu, platia všeobecné podmienky ochrany prírody a krajiny okrem častí chránených území príslušnej kategórie a území tvoriacich kostru ekologickej siete. V riešenom území nemá tento sektor zastúpenie.

- *Lesná výroba*

Má v krajinnom priestore vo vzťahu k rozsahu lesnej pôdy značný význam, lesohospodárska činnosť musí zohľadňovať ekologické a environmentálne aspekty, ktoré lesy v danom priestore plnia.

- *Polnohospodárska výroba*

Má vo vzťahu k rozsahu poľnohospodárskej pôdy značný význam, vzhľadom na nízky produkčný potenciál pôd a vysokú krajinnno-ekologickú hodnotu celého krajinného priestoru doporučené je uplatňovanie alternatívneho (organického) poľnohospodárstva formou lúčno-pasienkarských hospodárstiev.

Sekundárna (súčasná) krajinná štruktúra predstavuje súbor prvkov a zložiek krajiny, ktoré v súčasnosti vyplňujú zemský povrch. Skladajú sa zo súborov človekom ovplyvnených prirodzených a človekom čiastočne alebo úplne pozmenených dynamických systémov a novovytvorených umelých prvkov a zložiek. Druhotná štruktúra krajiny ako viditeľná povrchová časť geosystémov je hlavným cieľom zmien krajinného prostredia a z fyziognomicko-ekologického pohľadu ju tvoria nasledovné hodnotené skupiny prvkov a zložiek:

Vodné toky a plochy

Riešeným územím pretekajú vodné toky Krtíš, Riečka, Plachtinský potok, Suchánsky potok, Suchánik (preteká stredom obce), Lahoš, Litava, Čahovský potok, Malá Litava, Rieka. Sprievodná vegetácia týchto vodných tokov je významným ekostabilizačným prvkom v krajine, kde sa nevyskytujú takmer žiadne prirodzené ani umelo vytvorené vodné plochy.

Prvky bez vegetácie

Prirodzené plochy bez vegetácie sa v území nevyskytujú. Avšak ako sprievodný jav antropogénnej činnosti vznikli takéto plochy napr. v lokalitách skládok TKO, ako výseky pod vedeniami vysokého napätia, plochy v areáloch poľnohospodárskych družstiev a pod. Prechodne sa takýmito plochami stávajú miesta súvisiace s investičnou výstavbou.

Sídelné a technické prvky (antropogénne prvky)

- energovody a produktovody
- dopravné objekty a línie
- poľnohospodárske objekty
- lesohospodárske a vodohospodárske objekty
- obytné a administratívne plochy
- sídelná vegetácia
- rekreačno-oddychové, športové a kultúrno-historické objekty

3.1.2.6 Dostupné finančné zdroje, rozpočty a majetok obcí

Realizáciou koncepcie fiškálnej decentralizácie samospráv sa od roku 2005 výrazne zmenilo financovanie obcí. Reforma priniesla prechod od poskytovania dotácií samospráve zo štátneho rozpočtu k financovaniu kompetencií prostredníctvom daňových príjmov. Nový systém financovania prináša väčšiu voľnosť pri nakladaní s financiami v obecnom rozpočte, no súčasne kladie väčšie nároky na finančné riadenie obce. Pôvodný systém rozdeľovania prostriedkov podľa počtu obyvateľov ako jediného kritéria nahradil systém 4 kritérií pre určenie podielu obce na výnose dane z príjmov (počet obyvateľov s trvalým pobytom v obci, upravený veľkostným koeficientom, počet detí, ktoré v obci chodia do štátnych predškolských a školských zariadení, počet obyvateľov v dôchodkovom veku). Ďalšie zmeny sa týkajú miestnych daní a poplatkov. Obce ďalej získali väčšie právomoci pri určovaní sadzieb dane z nehnuteľností. Obce hospodária prevažne s prebytkovými rozpočtami.

V Prílohe č. 10 tabuľka č. 11 sa nachádzajú základné informácie o činnosti samospráv v regióne MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo.

Stratégie obcí

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja predstavuje spolu s územným plánom základný a kľúčový dokument pre riadenie samosprávy, ktorý vychádza z poznania situácie a konkrétnych potrieb obyvateľov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov v území, formuluje predstavu obce o budúcnosti spolu s činnosťami a projektmi na

jej zabezpečenie. V nasledujúcej tabuľke sa nachádzajú informácie o vlastníctve územných pánov v obciach.

Územným plánovaním sa sústavne a komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, určujú sa jeho zásady, navrhuje sa vecná a časová koordinácia činností ovplyvňujúcich životné prostredie, ekologickú stabilitu, kultúrno – historické hodnoty územia, územný rozvoj a tvorbu krajiny v súlade s princípmi trvalo udržateľného rozvoja. Územné plánovanie utvára predpoklady pre trvalý súlad všetkých činností v území s osobitným zreteľom na starostlivosť o životné prostredie, dosiahnutie ekologickej rovnováhy a zabezpečenia trvalo udržateľného rozvoja, pre šetrné využívanie prírodných zdrojov a pre zachovanie prírodných, civilizačných a kultúrnych hodnôt. Cieľom územného plánovania je prostredníctvom sústavného a komplexného riešenia priestorového usporiadanie územia a funkčného využitia územia vytvárať predpoklady trvalo udržateľného rozvoja. Územným plánovaním sa vo verejnom záujme určuje hospodárne využitie zastavaného územia a chráni nezastavané územie. Orgány územného plánovania premietajú konkrétne zámery do územia a koordinujú verejné záujmy.

Zoznam obcí so spracovanými územnými plánmi je uvedený v prílohe č. 10, tabuľka č. 12

Združovanie, spolupráce a partnerské vzťahy

Obce sa okrem členstva v MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo nachádzajú aj v rôznych iných združeniach, prípadne vyvíjajú aktivity v spolupráci s partnerskými obcami na Slovensku alebo v zahraničí.

Prehľad o spolupráci a partnerských vzťahoch je uvedený v Prílohe 10, tabuľka č. 13.

3.1.2.7 Ekonomické zdroje

Ekonomický potenciál Banskobystrického samosprávneho kraja predstavuje spolupôsobenie v kraji sa nachádzajúceho kapitálu, ľudských zdrojov a prírodných daností za účelom výroby produkcie, poskytovania služieb. Hospodársky rozvoj v posledných rokoch jednotlivých okresov Banskobystrického kraja má osobitné regionálne špecifiká. Dôvodom je predovšetkým rozdielna ekonomická základňa okresov, ako aj rozdielna vybavenosť územia infraštruktúrou.

Oblasť podnikania (podnikateľské zázemie, štruktúra podnikov)

Počet právnických osôb bol v roku 2014 v obciach regiónu MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo 241, z toho bolo 97 ziskových a 144 právnických osôb bolo neziskových.

V rámci sledovaného obdobia ide o nárast počtu právnických osôb. Tabuľka č. 11 udáva jednotlivé počty právnických osôb v regióne.

Tabuľka č. 11: Právnické osoby v MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo

Ukazovateľ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Právnické osoby spolu	169	185	190	198	201	213	216	241
Právnické osoby ziskové	59	65	68	71	70	76	77	97
Právnické osoby neziskové	110	115	122	127	131	137	139	144

Zdroj: ŠÚ SR – Sekcia zberu a spracovania dát v priemysle a terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici

Celkový počet fyzických osôb, podnikateľov, v území MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo bol v roku 2014 515, pričom ide o pokles oproti roku 2013. V rámci sledovaného obdobia ide o ich nárast. V roku 2014 bolo v MAS registrovaných 50 osôb ako samostatne hospodáriaci roľníci. Živnostníkov bolo 440, slobodné povolanie vykonávalo 25 obyvateľov. Tabuľka č. 12 zachytáva počet fyzických osôb, podnikateľov, za roky 2007 – 2014.

Tabuľka č. 12: Fyzické osoby v MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo

Ukazovateľ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Fyzické osoby - podnikatelia (osoby)	426	486	496	524	514	494	530	515
Živnostníci	371	430	440	465	451	434	462	440
Slobodné povolania	9	8	10	13	13	16	21	25
Samostatne hospodáriaci roľníci	46	48	46	46	50	44	47	50

Zdroj: ŠÚ SR – Sekcia zberu a spracovania dát v priemysle a terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici

Tvorba pracovných miest

V snahe o zníženie nezamestnanosti obce regiónu MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo aktívne participujú aj v projektoch vyhlásených ústredím ÚPSVaR pri vytváraní dočasných pracovných miest. Obce spolupracujú rovnako aj pri aktívnej politike trhu práce. Obce dočasne zamestnávajú nezamestnaných občanov v rámci aktivačných prác a malých obecných služieb, najmä na údržbu verejných priestranstiev.

Zlepšovanie ekonomického rozvoja územia je jednou z kľúčových priorít a cieľov stratégie. Plánované opatrenia sú zamerané primárne na tvorbu pracovných miest s dôrazom na neverejný sektor. Stratégia predpokladá vytvorenie 14 nových pracovných miest. Stratégia sa zameriava na rozvoj rôznych odvetví ekonomiky a služieb na svojom území, s výrazným zameraním na miestne špecifiká, konkurenčné výhody. Súčasťou stratégie sú aj opatrenia na podporu znevýhodnených/marginalizovaných skupín pri rozvoji ekonomického potenciálu územia.

Zastúpenie ekonomických sektorov

Klasifikácia ekonomických činností a odvetví sa používa na rôzne štatistické účely, na účely štátnej štatistiky, pri zostavovaní národných účtov, vymedzenie daní, cenovej regulácii, kategorizáciu odpisov majetku, odvodoch do štátneho rozpočtu a ďalších. Každá organizácia alebo podnik sa v rámci svojich aktivít v národnom hospodárstve zaraďuje do jednej alebo viacerých kategórií. Kategórie sú v klasifikáciách členené viacstupňovo, zvyčajne na odvetvia, ďalej na triedy, podtriedy, skupiny, podskupiny, oddiely a pododdiely. V tabuľke č. 13 je uvedených prvých 10 odvetví, v ktorých sú zamestnaní obyvatelia regiónu MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo.

Tabuľka č. 13: Odvetvia hospodárstva, v ktorých pracujú obyvatelia MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo v roku 2011, (TOP 10 odvetví)

Odvetvie ekonomickej činnosti	Ekonomicky aktívne osoby			
	muži	ženy	spolu	z toho dochádza do zamestnania
Špecializované stavebné práce	529	30	559	512
Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	204	141	345	293
Vzdelávanie	79	218	297	254
Pestovanie plodín a chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace	183	99	282	207
Maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov	95	187	282	217
Výroba kovových konštrukcií okrem strojov a zariadení	228	38	266	227
Výstavba budov	183	12	195	159
Výroba odevov	17	140	157	121
Pozemná doprava a doprava potrubím	126	28	154	131
Zdravotníctvo	34	110	144	119
Spolu	2 582	1 791	4 373	3 413

Zamestnanosť a nezamestnanosť

Nízka výkonnosť a produktivita ekonomických subjektov na Slovensku výrazne „prispieva“ k prehĺbovaniu problémov na trhu práce, osobitne k nedostatočnému dopytu po práci (vyjadreného počtom existujúcich pracovných príležitostí). Neustále značné (a v ostatných rokoch rastúce) zaostávanie dopytu po práci za ponukou práce (ktorá je daná počtom ekonomicky aktívneho obyvateľstva) spôsobuje na trhu práce SR pretrvávanie chronickej nerovnováhy.

Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie v regióne MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo počas minulých rokov stúpala, ale aj klesala. Najhoršia situácia bola v roku 2012. V roku 2014 bol počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie 1 147, pričom oproti roku 2013 ide o pokles počtu uchádzačov o zamestnanie. V tabuľke č. 14 je uvedený počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie.

Tabuľka č. 14: Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie v MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo

	muži	ženy	Spolu
2007	498	464	962
2008	456	428	884
2009	675	533	1 208
2010	658	531	1 189
2011	675	520	1 195
2012	722	543	1 265
2013	641	520	1 161
2014	619	528	1 147

Zdroj: ŠÚ SR – Sekcia zberu a spracovania dát v priemysle a terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici

Tabuľka č. 15: Počet disponibilných uchádzačov o zamestnanie v okrese Krupina v rokoch 2007- 2014

Okres Krupina	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Nezamestnanosť	743	685	763	664	1 332	973	1 232	849	1 281	899	1 327	951	1 108	822	1 048	797
SPOLU	1 428		1 427		2 305		2 081		2 180		2 278		1 930		1 845	

Zdroj: ŠÚ SR – Sekcia zberu a spracovania dát v priemysle a terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici

Tabuľka č. 16: Počet disponibilných uchádzačov o zamestnanie v okrese Veľký Krtíš v rokoch 2007-2014

Okres Veľký Krtíš	2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Nezamestnanosť	1 991	2 155	1 955	2 073	2 509	2 255	2 363	2 290	2 435	2 347	2 629	2 448	2 744	2 464	2 487	2 356
SPOLU	1 146		4 028		4 764		4 653		4 782		5 077		5 208		4 843	

Zdroj: ŠÚ SR – Sekcia zberu a spracovania dát v priemysle a terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici

Mieru neschopnosti hospodárstva využívať všetky zdroje práceschopného obyvateľstva, ktoré má k dispozícii, vyjadrujeme ako mieru nezamestnanosti. Miera nezamestnanosti patrí k dôležitým ukazovateľom výkonnosti národného hospodárstva. Rozsah nezamestnanosti sa v bežnej hospodárskej praxi meria zvyčajne dvomi spôsobmi:

- Počtom nezamestnaných osôb
- Percentuálnou mierou nezamestnanosti

Percentuálna miera nezamestnanosti sa vypočíta ako pomer počtu nezamestnaných osôb, ktoré sa aktívne snažia získať zamestnanie a sú schopní to preukázať, a celkového počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva vyjadrený v percentách. Prejavom zvýrazňujúcej sa nerovnováhy je rastúca miera nezamestnanosti, navyše pri doznievajúcej prezamestnanosti v niektorých sférach (napríklad vo verejnej správe a vo vládou kontrolovaných podnikoch). Bariérami relatívne rýchleho riešenia vysokej miery nezamestnanosti je nielen nízka výkonnosť ekonomiky, ale aj problémy súvisiace s kvalitou a motiváciou pracovných síl, neprispôsobilosť značnej časti populácie, ako aj systémové deformácie na trhu práce.

Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Veľký Krtíš v roku 2014 bola **22,17%**.

Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Krupina v roku 2014 bola **16,95%**.

Priemerná nezamestnanosť na území MAS je 19,56 %

Poľnohospodárstvo a lesníctvo

Nehnutelnosti sa členia podľa druhov pozemkov (kultúr) na poľnohospodársku pôdu a nepoľnohospodársku pôdu. Pre jednotlivé druhy pozemkov (kultúr) sa používajú tieto označenia:

a) pri poľnohospodárskej pôde orná pôda, chmeľnice, vinice, ovocné sady, záhrady a trvalé trávne porasty

b) pri nepoľnohospodárskej pôde lesný pozemok, vodná plocha, zastavaná plocha a nádvorie, ostatná plocha.

V tabuľke č. 17 je uvedené rozdelenie poľnohospodárskej pôdy a jej percentuálne vyjadrenie v rámci celkovej výmery územia MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo a v rámci poľnohospodárskej pôdy. Najväčšiu časť poľnohospodárskej pôdy územia MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo tvorí trvalý trávny porast 31,29 %. Najmenšiu časť poľnohospodárskej pôdy tvoria chmeľnice, ovocné sady a vinice.

Tabuľka č. 17: Rozdelenie poľnohospodárskej pôdy v rámci celkovej výmery územia MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo v m²

Celková výmera územia obce	Poľnohospodárska pôda SPOLU	Orná pôda	Chmeľnica	Vinica	Záhrada	Ovocný sad	Trvalý trávny porast
344 250 832	215 602 871	99 418 782	0	3 051 917	3 468 715	1 946 184	107 717 273
100%	62,63 %	28,88%	0%	0,89%	1,01%	0,57%	31,29%

Zdroj: ŠÚ SR – Sekcia zberu a spracovania dát v priemysle a terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici

Tabuľka č. 18 zachytáva rozdelenie nepoľnohospodárskej pôdy. V rámci nej najväčšiu časť tvoria lesné pozemky 31,66 %. Naopak najmenšiu časť tvorí vodná plocha 0,86 %.

Tabuľka č. 18: Rozdelenie nepoľnohospodárskej pôdy v rámci celkovej výmery územia MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo

Celková výmera územia	Nepoľnohospodárska pôda SPOLU	Lesný pozemok	Vodná plocha	Zastavaná plocha a nádvorie	Ostatná plocha
344 250 832	128 647 961	108 973 089	2 975 755	12 503 387	4 195 730
100 %	37,37%	31,66 %	0,86%	3,63%	1,22%

Zdroj: ŠÚ SR – Sekcia zberu a spracovania dát v priemysle a terénnych zisťovaní v Banskej Bystrici

Cestovný ruch

Územie MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo patrí medzi podoblasti IV. kategórie. Cestovný ruch tu má oblastný význam. Z hľadiska vybavenia službami cestovného ruchu je región najzaostalejším na Slovensku. Na 1000 obyvateľov pripadajú iba 2 lôžka vo voľnom cestovnom ruchu oproti priemeru Slovenska, ktorý predstavuje až 12 lôžok na 1000 obyvateľov. Nízky je aj stav pracovníkov cestovného ruchu, z ktorých je väčšina zamestnaná iba sezónne. Hlavná príčina takéhoto stavu je v nevyužití vnútorného potenciálu, nedostatočne vybudovanej materiálno-technickej základne, slabej propagácii, ale predovšetkým v dopravnej izolovanosti mikroregiónu.

Cestovný ruch sa v tomto území realizuje prevažne v podobe pohybového cestovného ruchu viazaného hlavne na letnú sezónu, pričom hlavné druhy aktivít sú turistika, chalupárenie, vidiecka turistika a agroturistika.

Veľký potenciál MAS spočíva v rozvoji vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky. Vidiecky cestovný ruch je definovaný ako ekonomické využitie vidieckej krajiny, jej prírodných zdrojov, kultúrneho dedičstva, vidieckeho prostredia, miestnych tradícií a miestnych produktov prostredníctvom certifikovaných produktov a služieb, ktoré vychádzajú z identity regiónu. Ponúka možnosť uspokojenia potrieb návštevníkov a dopytu po ubytovacích, stravovacích a doplnkových službách. Podporuje miestny trvalo udržateľný rozvoj, spĺňa nároky modernej spoločnosti na efektívne využitie voľného času prostredníctvom novej sociálnej solidarity mesta a krajiny.

Pod pojmom agroturizmus chápeme užšiu časť vidieckeho turizmu, ktorý sa spája s poľnohospodárskou činnosťou na vidieku. Agroturizmus zahŕňa špecifické činnosti agropodnikateľov a poľnohospodárskych podnikov podľa miestnych ekonomických a prírodných podmienok, zameraných na uspokojovanie rekreačných potrieb turistov. Do agroturizmu môžeme zaradiť prakticky všetky činnosti, ktoré zabezpečuje podnikateľ – poľnohospodár pre uspokojenie potrieb turistov.

Základnou zložkou služieb agroturizmu sú ubytovacie a stravovacie služby. Ubytovacie služby predstavujú ubytovanie turistov v podnikových alebo súkromných zariadeniach s možnosťou dovolenky v prírode a s prepojením napríklad na špeciálnu poľnohospodársku výrobu ako je vinohradníctvo, ovocinárstvo, ovčiarstvo a podobne. Stravovacie služby zabezpečuje poľnohospodár pre ubytovaných návštevníkov alebo ďalších turistov, ktorí prichádzajú do regiónu. Ide najmä o výrobu a priamy konzum potravín pripravených v miestnych podmienkach. Časť potravín vyrábajú priamo vo vlastných, ale aj cudzích stravovacích zariadeniach a časť je vo forme polotovarov alebo hotových výrobkov v obchodnej sieti.

Rozvoj vidieckeho cestovného ruchu sa dá budovať na potenciáli, ktorý na území MAS je.

Turistické trasy, červená farba

Spolu sú na území MAS dve trasy farby červenej, ktoré majú 20 km - Rudná magistrála
1,12 km - Veľký Krtíš - Horné Strháre - Senné - Lysec 0814

Turistické trasy, modrá

Spolu sú v regióne MAS 4 trasy farby modrého typu, ktoré majú 46 km.

turistika Krupina - Čabradský Vrbovok

turistika Hrušov - Čabrad'

turistika Žibritov - Banský Studenec

turistika Modrý Kameň - Horné Plachtince - Kamenný vrch

Turistické trasy, zelená

Spolu sú v regióne MAS 3 trasy farby zeleného typu, ktoré majú 17 km.

turistika Španí laz, chata - Trúbiaci kameň - Sucháň

turistika NCH Priedolia

turistika NCH Pohanský vrch

Turistické trasy, žltá

V regióne MAS je 1 trasa farby žltého typu, ktorá má 1,33 km.

turistika Zabry - Trúbiaci kameň

Cyklotrasy, červená farba

V regióne MAS je jedna trasa farby červenej, ktorá má na území 13,0 km a je súčasťou cyklotrasy Hontianska cyklomagistrála

Cyklotrasy, žltá farba

V regióne MAS sú 2 trasy farby žltej, ktoré majú 2,8 km a sú súčasťou cyklotrasy 8628 a 8629.

Cyklotrasy, modrá farba

V regióne MAS je jedna trasa farby modrej, ktorá má na území MAS 1,82 km a je súčasťou Hrušovskej trasy.

Cyklotrasy, zelená farba

V regióne MAS je jedna trasa farby zelenej, ktorá má na území MAS 21 km a je súčasťou cyklotrasy 5560.

Zimná turistika – bežkárska trať zelená farba

V regióne MAS je jedna trasa farby zelenej.

Zimná turistika – lyžiarske vleky

Na území MAS sa nachádza jeden lyžiarsky vlek – Dačov Lom.

Povinné prílohy:

Príloha č.6: Zoznam zdrojov (analýzy) a vstupných dokumentov

3.2. SWOT analýza

Tabuľka č. 19: SWOT analýza - Oblasť: Pôdohospodárstvo (poľnohospodárstvo, spracovanie, lesníctvo)

Oblasť: Pôdohospodárstvo (poľnohospodárstvo, spracovanie, lesníctvo)			
Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
-rozvinutá tradícia poľnohospodárstva, vinárstva a ovocinárstva v obciach -vyvážený pomer lesnej a poľnohospodárskej krajiny -vysoký podiel obyvateľstva vo vidieckom regióne (dostatok pracovných síl)	- zaostávanie v rozvoji pôdohospodárstva -chýba finalizácia produktov prvovýroby - nedostatok voľných finančných zdrojov na rozvoj pôdohospodárstva -dlhodobý klesajúci stav produkcie poľnohospodárskych	-využívanie finančných prostriedkov nového programového obdobia 2014 – 2020 -možnosti využitia alternatívnych zdrojov energie - vyššia diverzifikácia aktivít	- nepriaznivý vplyv ekonomickej stagnácie na zamestnanosť na vidieku, osobitne u mladých ľudí a nízko kvalifikovaných pracovníkov, strata pracovných miest z dôvodu reštrukturalizácie a nízkej produktivity poľnohospodárstva a lesníctva

<p>pre rozvoj pôdohospodárstva)</p> <ul style="list-style-type: none"> -priaznivá štruktúra poľnohospodárskych podnikov -skúsenosti s projektmi a prostriedkami z EÚ zdrojov, hlavne u poľnohospodárskych podnikov - kvalitná a konkurencieschopná produkcia poľnohospodárskej prvovýroby -existujú pozitívne príklady úspešných podnikov - produkčný potenciál pre ekologické poľnohospodárstvo a ovocinárstvo - vhodná štruktúra pôdneho fondu pre rozvoj poľnohospodárskej a ekologicky priaznivej výroby -podporované prírodné znevýhodnené územie poskytujúce príležitosti pre rozvoj živočíšnej výroby - modernizácia spracovateľských podnikov a plnenie príslušných noriem EÚ 	<p>zvierat v poľnohospodárstve, nízka pridaná hodnota v živočíšnej výrobe</p> <ul style="list-style-type: none"> -nedostatočné zavádzanie inovatívnych zariadení a postupov, výskumu a vývoja a marketingu v spracovaní poľnohospodárskej produkcie -nedostatočná modernizácia mechanizmov a technológií v poľnohospodárstve -nevyhovujúce obhospodarovanie pôdy, zarastanie TTP náletmi drevín a trvalých burín a rozširovanie inváznych druhov rastlín -malý podiel produkcie obchodovanej prostredníctvom odbytových organizácií v rámci domácich odbytových systémov - rozptýlené vlastníctvo pôdy a lesov -chátrajúce hospodárske dvory -slabé využitie odpadových materiálov z poľnohospodárstva ako zdrojov energie -silná závislosť vidieckej populácie na verejnej podpore -nezáujem mladých ľudí o prácu v poľnohospodárstve 	<p>poľnohospodárskych subjektov</p> <ul style="list-style-type: none"> -rastový potenciál vybraných druhov poľnohospodárstva, lesníctva, ovocinárstva, poľovníctva, lepšie využívanie poľnohospodárskeho pôdneho fondu a produkčného potenciálu pôdy -zvýšenie podielu regionálnej produkcie s vyššou pridanou hodnotou a s vyššou formou spracovania polotovarov, ako aj prostredníctvom vyššej kvality výrobkov, inovatívnych výrobkov, regionálnych a miestnych špecialít, produktov ekologického poľnohospodárstva -zlepšenie plánovania, koordinácie a kvality celoživotného vzdelávania, ktoré bude pružne reagovať na potreby zamestnávateľov v poľnohospodárstve a na vidieku, širšie využitie vzdelávacích centier na regionálnej úrovni, širšie využívanie moderných informačných a komunikačných technológií v rámci vzdelávacích aktivít, zlepšenie materiálno – technického vybavenia miestnych záujmových centier -rozvoj priameho predaja, miestnych a regionálnych farmárskych trhov s väzbou na menších 	<p>-zmena legislatívnych podmienok</p> <ul style="list-style-type: none"> -prehlbujúca disparita medzi cenami vstupov a cenami poľnohospodárskych produktov -vysoká konkurencia dovozov lacnejšej primárnej produkcie -nedoriešené vlastnícke vzťahy k poľnohospodárskej a lesnej pôde -zlá alebo nijaká infraštruktúra v území -sociálne odlúčenie vidieka
---	---	--	--

		<p>domácich producentov a spracovateľov</p> <p>-zainteresovanie mladých ľudí do aktívnych činností</p> <p>-spracovanie dreva a využitie odpadového dreva a poľnohospodárskeho odpadu</p> <p>-poľnohospodárstvo priateľské k životnému prostrediu</p> <p>-lesnatosť územia ako zdroj pre rozvoj drevárskeho spracovateľského priemyslu</p> <p>-existujúce voľné hospodárske budovy a plochy v poľnohospodárstve poskytujúce priestor pre rozvoj</p>	
--	--	--	--

Tabuľka č. 20: SWOT analýza – oblasť malé a stredné podniky

Oblasť: Malé a stredné podniky			
Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
<p>- priaznivá demografická štruktúra obyvateľstva, zabezpečujúca a zastupujúca všetky predproduktívne, produktívne i poproduktívne zložky miestneho obyvateľstva s ohľadom na prirodzený potenciál zachovania a rastu súčasnej štruktúry obyvateľstva,</p> <p>-disponibilné voľné plochy pre rozvoj</p>	<p>-nedostatok disponibilných voľných finančných zdrojov pre podporu a rozvoj</p> <p>-nízka investičná aktivita u mikro a malých podnikov a minimálna účasť na trhu</p> <p>-nedostatočné marketingové aktivity a komunikácia</p>	<p>-využívanie finančných prostriedkov nového programového obdobia 2014 – 2020</p> <p>-zvýšenie ziskovosti právnických osôb</p> <p>- nevyužitý obecný majetok, možnosti jeho efektívnejšieho využitia, vrátane podnikania s ním</p> <p>-rozvoj nadnárodnej spolupráce, spolupráca medzi miestnymi akčnými skupinami,</p>	<p>- nepriaznivý vplyv ekonomickej stagnácie na zamestnanosť na vidieku, osobitne u mladých ľudí a nízko kvalifikovaných pracovníkov</p> <p>-útlm ekonomiky na vidieku, pokles reálnych príjmov obyvateľstva, sociálna izolovanosť malých vidieckych sídiel</p> <p>-zaostávanie v dostupnosti</p>

<p>drobného vidieckeho priemyslu</p> <p>-potenciál pre ďalší rozvoj malého a stredného podnikania, podporu vlastných domácich, regionálnych, nadregionálnych i cezhraničných podnikateľov</p> <p>-vysoká ponuka pracovnej sily prevažne v robotníckych profesiách</p> <p>-pracovná sila so zručnosťami v oblasti priemyselnej výroby, kvalifikované sily v tejto oblasti</p>	<p>-vysoký podiel výroby s nízkou pridanou hodnotou</p> <p>- nedostatočná pripravenosť MSP na pôsobenie v rámci jednotného vnútorného trhu</p> <p>- vysoká finančná zaťaženosť a administratívne bariéry obmedzujúce rozvoj podnikania</p> <p>- nedostatočne rozvinutá technická infraštruktúra</p> <p>- nedostatočne rozvinutá dopravná infraštruktúra</p> <p>-odchod mladých vzdelaných ľudí z vidieka</p> <p>-slabá spolupráca medzi podnikateľskými subjektmi</p> <p>-slabá spolupráca kľúčových hráčov v regióne</p> <p>-chýbajúci prístup k úverom pre začínajúcich podnikateľov</p> <p>-chýbajúce nové zručnosti, hlavne jazyková znalosť, podnikateľské zručnosti a pod.</p> <p>-nepriaznivá vzdelanostná štruktúra, veľký počet obyvateľov bez vzdelania, alebo len so základným vzdelaním</p>	<p>zvýšený transfer poznatkov a dobre praxe prostredníctvom takejto spolupráce</p> <p>-mobilizácia a zvyšovanie zapojenia vidieckeho obyvateľstva vrátane podnikateľov do tvorby verejno – súkromného partnerstva miestnych rozvojových stratégií, stimulácia rozvoja ľudského kapitálu na vidieku</p> <p>-podpora vzdelanosti a kvalifikácie vidieckeho obyvateľstva</p> <p>-vytváranie príležitosti pre mladých a nezamestnaných s cieľom ich udržania v regióne</p> <p>-rozvoj výroby, ktorá generuje vysokú pridanú hodnotu a vyžaduje kvalifikáciu pracovnej sily</p> <p>-zlepšenie spolupráce vnútri regiónu</p> <p>-propagácia podnikateľov a produktov cez regionálnu značku</p> <p>-samozamestnanie v remeselnej oblasti</p> <p>-rozvoj sociálneho podnikania</p> <p>-Využívanie dotačných nástrojov a finančných mechanizmov v oblasti rozvoja ľudských zdrojov a aktívnych opatrení trhu práce</p> <p>- Zvyšovanie kvalifikovanej pracovnej</p>	<p>širokopásmového pripojenia vo vidieckych oblastiach a negatívny vplyv na rozširovanie nových informácií a služieb</p> <p>-zmena legislatívnych podmienok</p> <p>-rastúce ceny vstupných surovín, pôdy, energií</p> <p>-technologické a poznatkové zaostávanie</p> <p>-nemotivujúce podnikateľské prostredie, absencia systémových nástrojov podpory</p> <p>- Odchod pracovnej sily do miest s vyššou kvalitou života podporený legislatívnymi a regionálnymi zmenami</p> <p>-strata pracovných návykov</p>
--	---	--	---

		sily a napĺňanie potrieb trhu práce	
--	--	-------------------------------------	--

Tabuľka č. 21: SWOT analýza – oblasť cestovný ruch

Oblasť: Cestovný ruch			
Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
<p>-Vhodná štruktúra pôdneho a lesného fondu, veľmi dobré podmienky pre aktivity v oblasti rozvoja poľovníctva</p> <p>- bohaté prírodné a kultúrne dedičstvo a diverzita vidieckej krajiny (vysoký rekreačný a turistický potenciál)</p> <p>-dobré prírodné a geografické podmienky pre rozvoj cestovného ruchu, agroturistiky a vidieckej turistiky</p> <p>- bohatý prírodný potenciál, nenarušená príroda,</p> <p>-kapacity pre zavedenie nových prvkov občianskej a technickej vybavenosti, rozširovania zóny oddychu a športu,</p> <p>-vysoký potenciál „alternatívnej dopravy“ pešej a cyklistickej,</p> <p>-spoločenské a kultúrne podujatia, zachované tradície (paličkovaná</p>	<p>-nevyhovujúca kvalita cestnej siete, miestneho, regionálneho i štátneho významu</p> <p>-nedostatok disponibilných voľných finančných zdrojov pre podporu a rozvoj</p> <p>-absencia cyklistického spojenia a turistických chodníkov</p> <p>- nedostatočná alebo takmer žiadna ponuka základných aj doplnkových služieb cestovného ruchu</p> <p>-nedostatočná koordinácia, marketing a propagácia služieb v oblasti rozvoja a poskytovanie služieb v cestovnom ruchu</p> <p>- absentujúci výrazný turistický imidž, slabá znalosť Slovenska zo strany zahraničných touroperátorov</p> <p>-neznáma cieľová krajina pre zahraničných návštevníkov</p>	<p>-využívanie finančných prostriedkov nového programového obdobia 2014 – 2020</p> <p>-zlepšenie, rekonštrukcia a modernizácie existujúcej dopravnej infraštruktúry</p> <p>-vytvorenie ponuky služieb</p> <p>- rozvoj cezhraničnej spolupráce Slovenská republika – Maďarská republika</p> <p>-rozvoj nadnárodnej spolupráce, spolupráca medzi miestnymi akčnými skupinami, zvýšený transfer poznatkov a dobre praxe prostredníctvom takejto spolupráce</p> <p>-využitie prírodných zdrojov pre udržateľný rozvoj vidieka,</p> <p>-zvýšený prílev turistov na vidiek a rastúci dopyt po sprievodných službách týkajúcich sa agroturistiky a rekreácie</p>	<p>-zmena legislatívnych podmienok</p> <p>- zhoršenie sociálnej situácie v spoločnosti</p> <p>-rastúce ceny vstupných surovín, pôdy, energií</p> <p>-rastúca medzinárodná konkurencia na trhu CR, obmedzená možnosť presadiť sa</p> <p>-nárast počtu chátrajúcich objektov kvôli nedostatku financií a nevyriešeným vlastníckym vzťahom</p> <p>- neriešenie dopravnej a technickej infraštruktúry</p> <p>-vandalizmus</p>

<p>čipka, vinobranie, tradičná chuť Hontu)</p> <p>-zachované vinice a vínne pivničky vo vinohradníckych osadách a obciach</p>	<p>-vysoký podiel jednodňových a tranzitných návštevníkov, nízky podiel pobytových turistov</p> <p>-nedostatočná starostlivosť o kultúrno-historické pamiatky, nedostatočne zabezpečená prístupnosť sakrálnych pamiatok</p> <p>-nízka cena práce v podnikoch služieb CR a odchod kvalitných pracovníkov do zahraničia</p>	<p>- rozvoj chalupárstva, agroturistiky, poľovníctva, rybárstva</p> <p>- objavovanie strednej a východnej Európy v rámci európskeho cestovného ruchu</p> <p>- stimulácia stredných vrstiev obyvateľstva k účasti na domácom cestovnom ruchu</p> <p>-Veľkokrtíšska vína cesta a Hontianska vína cesta</p> <p>-budovanie informačných centier v regióne</p> <p>-osвета a výchova obyvateľstva k rozvoju cestovného ruchu ako forme samozamestnania</p> <p>-ponuka miestnych gastrošpecialít, ochutnávka a predaj vín, služby pre turistov</p> <p>-špecifické aktivity – strelnica Príbelce, lyžiarsky vlek Dačov Lom, ubytovanie na súkromí</p> <p>-zapojenie všetkých vekových zložiek obyvateľstva na aktivitách v cestovnom ruchu regiónu</p>	
---	---	--	--

Tabuľka č. 22: SWOT analýza – oblasť životné prostredie

Oblasť: Životné prostredie			
Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia

<p>-vysoká lesnatosť územia, značný potenciál pre produkciu dreva, biomasy a ostatnej drevnatej hmoty, vysoká zásoba uhlíka v drevnej biomase</p> <p>-vysoký potenciál pre využívanie obnoviteľných zdrojov energie</p> <p>-prírodné bohatstvo (minerálne pramene, suroviny, chránené územia, jedinečné atraktivity)</p> <p>-vysoká kvalita vody, vzduchu a pôdy</p> <p>-zachovalý a udržiavaný ráz krajiny</p> <p>-existujúce prírodné zdroje</p> <p>- unikátne prírodné dispozície, chránené oblasti, rezervácie a areály</p> <p>-existencia separovaného zberu</p> <p>-nízka miera priemyselného znečistenia životného prostredia a neexistencia významných ekologických záťaží</p>	<p>-značné rezervy v úsporách energií a energetickej efektívnosti budov vo verejnom sektore,</p> <p>-absencia bezbariérových prvkov verejných budov a technickej obecnej infraštruktúry</p> <p>-nedostatočná informovanosť občanov o stave životného prostredia</p> <p>-existencia čiernych skládok odpadu</p> <p>-nedobudovaná technická infraštruktúra</p> <p>- absencia separovania bioodpadu – chýbajúce obecné kompostoviská</p> <p>- všeobecne nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti ochrany ŽP</p> <p>- nedoriešená likvidácia odpadových vôd – chýbajúce kanalizácie a čističky odpadových vôd</p> <p>- zníženie kvality ovzdušia vo vykurovacej sezóne vplyvom kúrenia tuhými palivami a pálenie suchého bioodpadu</p> <p>- zničené lesné cesty po ťažbe dreva a presunom ťažkých poľnohospodárskych strojov</p> <p>- zarastanie územia náletovou drevinou</p>	<p>-účinnejšia podpora a ochrana biodiverzity, lepšia ochrana vodných zdrojov pred znečisťovaním z poľnohospodárstva, zvýšenie zadržiavania vody v krajine a ochrana pre lokálnymi záplavami, lepšia vzájomná koordinácia a komunikácia</p> <p>-účinnejšia ochrana pôd pred degradáciou</p> <p>-zdokonaľovanie systémov prevencie a zníženie negatívnych dopadov prírodných katastrof</p> <p>-nárast produkcie biomasy a ostatných obnoviteľných zdrojov energie</p> <p>- rozvoj odvetví a technológii využívajúcich obnoviteľné zdroje a výrobu šetriacich životné prostredie</p> <p>-úprava verejných plôch</p> <p>-dobudovanie infraštruktúry odpadového hospodárstva</p> <p>-riešenie spoločných koncepcií odpadového hospodárstva v regióne</p> <p>- podpora miestnych organizácií na podporu ŽP</p> <p>-spracovanie druhotných surovín</p> <p>-súťaže v obnove a skrášľovaní okolia a verejných priestranstiev v obciach</p>	<p>-nedostatočný záujem poľnohospodárskych a lesníckych subjektov o zachovanie hospodárenia, zmena klímy, nepriaznivé – devastačné lokálne prírodné podmienky, katastrofy</p> <p>-zaostávajúce vedomie zachovania prírodných hodnôt v zhoršujúcom sa životnom prostredí</p> <p>-nebezpečenstvo vzniku nového environmentálneho znečistenia rôzneho druhu a formy a dopady na zdravie populácie</p> <p>-možné záplavy</p> <p>-zhoršenie kvality miestnych tokov vplyvom nedoriešenej likvidácie odpadových vôd</p> <p>- vytváranie divokých skládok odpadu</p> <p>- zvýšený výrub stromov</p> <p>-radikalizácia zmien v životnom prostredí na miestnej a globálnej úrovni (povodne, veterné smršte, otepľovanie, klimatické zmeny)</p>
--	--	--	---

Tabuľka č. 23: SWOT analýza – oblasť doprava a technická infraštruktúra

Oblasť: Doprava a technická infraštruktúra			
Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
<p>-vybavenosť zásobovania regiónu pitnou vodou z vlastných vodných zdrojov,</p> <p>-dostatok priestorov pre budovanie občianskej a technickej infraštruktúry</p> <p>-dobré dopravné prepojenie na hlavné cestné ťahy</p>	<p>-zaostávajúca technická infraštruktúra</p> <p>-nevyhovujúca kvalita cestnej siete, miestneho, regionálneho i štátneho významu</p> <p>-nedostatočné vyvinutá ponuka služieb a komunikačných kanálov v oblasti internetového prepojenia</p> <p>-zlý technický stav chodníkov, chýbajúce chodníky a prvkov drobnej technickej a komunikačnej infraštruktúry</p> <p>- Zlý, v niektorých prípadoch veľmi zlý až havarijný stav komunikácií medzi obcami</p> <p>-Nevybudované miestne komunikácie, ktoré sú potrebné pre miestny rozvoj</p> <p>-Nevyhovujúci stav autobusových zastávok, prestupných uzlov</p> <p>-Nedostatočný počet parkovísk</p>	<p>-vybudovanie chodníkov a rekonštrukcia miestnych komunikácií</p> <p>-zlepšenie stavebno-technického stavu jestvujúcich ciest</p> <p>-pokračujúca internetizácia</p> <p>-spoločné riešenie vzhľadom autobusových zastávok v regióne</p> <p>-zvýšenie počtu spojov v obciach</p> <p>-dobudovanie a rekonštrukcia dopravných spojení</p> <p>-plynofikácia územia</p> <p>-rekonštrukcia verejného osvetlenia a prechod na úsporné LED osvetlenie</p>	<p>-nespolupráca, nezáujem (apatia) a o veci verejné a infraštruktúru slúžiacu všetkým obyvateľom</p> <p>-zaostávanie v dostupnosti širokopásmového pripojenia vo vidieckych oblastiach a negatívny vplyv na rozširovanie nových informácií a služieb</p> <p>-zhoršujúci sa stav obecných stavieb a komunikácií</p> <p>-nevýhodné podmienky čerpania prostriedkov z EÚ fondov</p> <p>-nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk</p> <p>-zvyšujúce sa náklady na údržbu a opravy cestnej infraštruktúry,</p> <p>-oneskorená výstavba a modernizácia cestnej siete,</p> <p>-zhoršenie dopravnej obsluhy,</p> <p>-spomalenie hospodárskeho rastu,</p> <p>-trvalý presun cestujúcich z verejnej osobnej dopravy na individuálnu dopravu</p>

Tabuľka č. 24: SWOT analýza – oblasť komunita a sociálna sféra (zdravotníctvo, vzdelávanie, kultúra a voľnočasové aktivity)

Oblasť: Komunita a sociálna sféra (zdravotníctvo, vzdelávanie, kultúra a voľnočasové aktivity)			
Silné stránky	Slabé stránky	Príležitosti	Ohrozenia
<p>-bohatá história a silný ľudský potenciál v organizovaní kultúrno – spoločenských, športových aktivít, udržiavanie ľudových zvykov a tradícií</p> <p>-pozitívny prístup obyvateľov , predstaviteľov miestnej samosprávy a miestnej štátnej správy, aktívnych občanov mimovládnych organizácií ku komunitnej práci</p> <p>- kultúrne dedičstvo, ľudové umenie, hudba, zvyky, remeslá, folklór, architektúra, kultúrne programy, festivaly</p> <p>- kultúrne domy v obciach</p>	<p>-nedostatočný počet služieb komunitného charakteru</p> <p>-nedostatok finančných prostriedkov na údržbu a rekonštrukcia kultúrnych pamiatok a zariadení</p> <p>-nedostatočný počet detských ihrísk,</p> <p>-zlý stav futbalových ihrísk a potreba úpravy ich okolia</p> <p>-zlý stav niektorých domovov smútku</p> <p>- neexistencia zdravotníckych a sociálnych zariadení v obciach</p> <p>- nízke kapacity predškolských a školských zariadení</p> <p>- absencia športovo-rekreačných zón vo väčšine obcí</p> <p>-nedostatok priestorov pre trávenie voľného času detí a mládeže</p> <p>-nedostatok nájomných bytov pre rodiny s deťmi</p>	<p>-využitie kultúrneho dedičstva pre udržateľný rozvoj vidieka,</p> <p>- zlepšenie materiálne – technického vybavenia miestnych záujmových centier</p> <p>-zapojenie všetkých vekových zložiek obyvateľstva na záujmových aktivitách - poskytovanie obecných priestorov na organizovanie kultúrnych podujatí,</p> <p>-pokračovanie v tradíciách v organizovaní kultúrnych a spoločenských podujatí.</p> <p>- vybudovanie zariadení sociálneho zabezpečenia v obciach</p> <p>- zlepšenie demografického vývoja v obciach regiónu</p> <p>-pripravenosť pozemkov pre bytovú, podnikateľskú i občiansku výstavbu,</p> <p>-zakladanie mimovládnych neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby</p>	<p>- nezáujem obyvateľov regiónu o kultúrne a voľnočasové aktivity</p> <p>-odchod mladých aktívnych ľudí preč z regiónu</p> <p>-zvyšovanie sa indexu starnutia</p> <p>-zhoršujúca sa sociálna situácia niektorých skupín obyvateľstva</p> <p>-vplyv nežiadúcich javov na deti a mládež</p> <p>-nedostatok finančných prostriedkov na údržbu existujúcich športových areálov a verejných priestranstiev</p> <p>- stagnujúci, prípadne nepriaznivý demografický vývoj</p>

		-dôrazné uplatňovanie princípu subsidiarity -možnosti použitia 2 % daní daňových subjektov pre rozvoj zdravotníctva a školstva -znižovanie energetickej náročnosti budov určených v rámci zdravotníctva a školstva -podpora sociálneho začleňovania ohrozených skupín podľa ich špecifických potrieb -možnosti rozvíjať školské tradície a spoločné aktivity pre mládež a rodičov -možnosť výmeny skúseností pedagógov v rámci medzinárodnej spolupráce škôl	
--	--	---	--

Záver z analýzy zdrojov územia

SWOT analýza monitoruje súčasný stav územia MAS Hontiansko -Novohradské partnerstvo. Hodnotí silné a slabé stránky (negatíva a pozitíva územia) a príležitosti a možné ohrozenia v jeho budúcom rozvoji.

Ako vyplýva z výsledkov uvedenej SWOT analýzy, možnými príležitosťami pri budovaní rozvoja územia je mobilizácia a zvyšovanie zapojenia vidieckeho obyvateľstva vrátane podnikateľov do tvorby verejno – súkromného partnerstva, miestnych rozvojových stratégií, je potrebná stimulácia rozvoja ľudského kapitálu na vidieku. Potenciál regiónu je i v rozvoji nadnárodnej spolupráce, spolupráce medzi miestnymi akčnými skupinami, zvýšenom transfere poznatkov a dobrej praxe prostredníctvom takejto spolupráce.

Zároveň je potrebné zachovať a uchovávať prírodné podmienky regiónu. Z hľadiska možných príležitostí, sú výborným portfóliom pre využitie prírodného potenciálu pre rozvoj podnikateľských aktivít a aktivít cestovného ruchu. Ďalšími možnosťami ich adekvátneho zhodnotenia je ich využitie nielen v oblasti poľnohospodárskej výroby, ale i smerom k diverzifikácii tradičných činností v poľnohospodárstve. Ďalšími príležitosťami sú zlepšenie kvality životného prostredia a zlepšenie systému separácie odpadov vo vzťahu ku eliminácii lokálnych zdrojov znečistenia. V materiálnej oblasti a v oblasti občianskych služieb poukazuje SWOT analýza na potrebu dobudovania priestorov pre trávenie voľného času detí a mládeže a pre potreby voľno časových aktivít miestnych obyvateľov a spolkov a následné zapojenie

všetkých vekových zložiek obyvateľstva do záujmových aktivít. Vytvorením podmienok sa vytvorí priestor pre zakladanie mimovládnych neziskových organizácií poskytujúcich všeobecne prospešné služby.

Vo SWOT analýze je ako slabá stránka pomenovaný zlý technický stav chodníkov, chýbajúce chodníky a prvky drobnej technickej a komunikačnej infraštruktúry, ich vybudovaním sa zvýši kvalita života obyvateľov v regióne a zvýši sa tiež príležitosť pre rozvoj cestovného ruchu.

Ekonomická oblasť v rámci príležitostí v sebe zahŕňa v nadväznosti na slabé stránky deklarujúce nízku investičnú aktivitu u mikro a malých podnikov potrebu podpory mikro a malých podnikateľov v oblasti priemyslu, služieb a cestovného ruchu. V slabých stránkach sa uvádza nedostatočná alebo takmer žiadna ponuka základných aj doplnkových služieb cestovného ruchu, preto je rozvoj chalupárstva, agroturistiky, poľovníctva, rybárstva príležitosť pre región.

3.3. Identifikácia potrieb

Hlbším analyzovaním výsledkov SWOT analýzy je možné identifikovať niekoľko oblastí, v rámci ktorých je viacero nedostatkov, ktoré výrazne bránia miestnemu rozvoju a zvyšovaniu kvality života obyvateľov. Medzi najzávažnejšie problémy môžeme v nadväznosti na SWOT analýzu považovať nasledovné:

Oblasť tvorby pracovných miest a podnikania

- vysoká miera nezamestnanosti
- málo možností na zamestnanie sa priamo v obciach mikroregiónu a nízke využitie podmienok a daností obcí pre podnikanie a ďalší rozvoj obcí
- nedostatok finančných prostriedkov na investície do moderných a inovatívnych technológií
- nepriaznivé podmienky pre začatie podnikania
- nízka miera spolupráce medzi podnikmi a nedostatočný marketing a propagácia
- klesajúci počet FO podnikateľov
- útlm poľnohospodárskej činnosti, nízka miera diverzifikácie a spracovania produktov
- nízky produkčný potenciál pôdy
- nevyužívanie odpadu z poľnohospodárstva a lesného hospodárstva pre OZE

Oblasť cestovného ruchu

- nevyužitý potenciál cestovného ruchu
- nedostatočná materiálno-technická základňa
- vysoký stupeň sezónnosti

- nízky počet prenocovaní

Oblasť verejnej infraštruktúry a miestnych a komunitných služieb

- nedobudovaná technická infraštruktúra, resp. zlý stav existujúcej
- nedostatočné služby komunitného charakteru, neexistujúce sociálne a zdravotnícke zariadenia, chýbajúce prvky bezbariérovosti
- nedostatočné priestory pre športové a voľnočasové aktivity, zanedbané verejné priestranstvá
- zhoršujúca sa kvalita životného prostredia – existencia čiernych skládok, vysoká energetická náročnosť budov, nevyužívanie OZE, chýbajúca zelená infraštruktúra
- nízka miera spolupráce na národnej aj nadnárodnej úrovni

Za najväznejšie následky týchto problémov sa považuje:

- zhoršujúca sa kvalita života občanov obcí,
- zlá sociálna situácia vyplývajúca z vysokej miery nezamestnanosti,
- malé možnosti sebarealizácie sa miestneho obyvateľstva či v oblasti pracovnej alebo voľnočasovej,
- migrácia mladých ľudí za prácou dočasne alebo natrvalo mimo obcí aj do zahraničia (Čechy, Nemecko, Rakúsko, Anglicko, Írsko)
- slabá konkurencieschopnosť územia MAS a jej obcí voči iným územiám

V nadväznosti na uvedené problémy boli identifikované nasledovné najdôležitejšie potreby MAS:

Potreba č. 1: zvýšiť tvorbu pracovných miest

Analýza zdrojov územia a evidovaná miera nezamestnanosti najmä v okrese Veľký Krtíš je dôvodom, prečo je potrebné zabezpečiť tvorbu pracovných miest. Potreba č. 2: podporiť vznik nových podnikateľských aktivít

Prevláda celkový nedostatok informácií a zručností potrebných pre začatie alebo rozvoj podnikania. Na území MAS sa takmer nenachádza priemyselná výroba. Existujúce podniky nemajú dostatok investičných zdrojov čoho následkom je veľmi nízka investičná aktivita.

Potreba č. 3: zvýšiť konkurencieschopnosť existujúcich podnikateľských aktivít, zvýšiť mieru diverzifikácie poľnohospodárskych podnikov a zlepšiť účasť lokálnych výrobkov na trhu

Na území MAS prevláda vysoký podiel výroby s nízkou pridanou hodnotou a je nedostatočná pripravenosť MSP na pôsobenie v rámci jednotného vnútorného trhu. Príležitosť je využitie prírodných zdrojov pre udržateľný rozvoj vidieka a diverzifikáciu poľnohospodárskych podnikov smerom k vidieckemu cestovnému ruchu. Chýbajúca finalizácia poľnohospodárskej produkcie spôsobuje nízky počet lokálnych výrobkov na trhu.

Potreba č. 4: využiť odpadové biologické zvyšky pre oblasť využívania OZE

Nárast produkcie biomasy a ostatných obnoviteľných zdrojov energie je príležitosťou pre územie MAS. Na území sa nerobí separovaný zber odpadu a absentujú kompostárne.

Potreba č.5: využiť potenciál územia na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky

Územie MAS nevyužíva potenciál cestovného ruchu daný prírodnými podmienkami.

Územie má bohaté prírodné a kultúrne dedičstvo a diverzitu vidieckej krajiny (vysoký rekreačný a turistický potenciál), dobré prírodné a geografické podmienky pre rozvoj cestovného ruchu, agroturistiky a vidieckej turistiky.

Potreba č. 6: znižovať mieru sezónnosti v cestovnom ruchu a zvyšovať počet prenocovaní

Z analýzy zdrojov vyplýva, že cestovný ruch sa v tomto území realizuje prevažne v podobe pohybového cestovného ruchu viazaného hlavne na letnú sezónu, pričom hlavné druhy aktivít sú turistika, chalupárenie, vidiecka turistika a agroturistika.

Potreba č. 7: budovať technickú infraštruktúru a rekonštruovať existujúcu

Na území MAS je zaostávajúca technická infraštruktúra, je tu zlý technický stav chodníkov, chýbajúce chodníky a prvky drobnej technickej a komunikačnej infraštruktúry

Potreba č. 8: zlepšiť kvalitu a dostupnosť miestnych služieb komunitného charakteru vrátane sociálnych služieb, zlepšiť podmienky pre športové a voľnočasové aktivity

Na území MAS je nedostatočný počet služieb komunitného charakteru je nedostatočný počet detských ihrísk, zlý stav futbalových ihrísk a je potrebná úprava ich okolia. Neexistujú sociálne zariadenia v obciach.

Potreba č. 9: zlepšiť ochranu životného prostredia znižovaním energetickej náročnosti budov, využívaním OZE, riešením čiernych skládok a zavádzaním prvkov zelenej infraštruktúry

Na území MAS sú značné rezervy v úsporách energií a energetickej efektívnosti budov vo verejnom sektore. Absentuje separovaný zber odpadu a chýbajú kompostárne na zber biologického odpadu. Existujú čierne skládky, ktoré je potrebné likvidovať. Príležitosť v oblasti životného prostredia je i rozvoj odvetví a technológií využívajúcich obnoviteľné

zdroje a rozvoj výroby šetriacich životné prostredie. Príležitosťou pre obce je úprava verejných plôch zavádzaním prvkov zelenej infraštruktúry.

Potreba č. 10: využiť spoluprácu pre rozvoj v oblasti podnikania, ako aj vo verejnej oblasti Na území MAS je slabá spolupráca medzi podnikateľskými subjektmi, slabá spolupráca kľúčových hráčov v regióne. Príležitosť pre podnikateľov i verejný sektor je rozvoj nadnárodnej spolupráce, spolupráce medzi miestnymi akčnými skupinami, zvýšený transfer poznatkov a dobrej praxe prostredníctvom takejto spolupráce.

Potreba č. 11: zvyšovať zapojenie vidieckeho obyvateľstva vrátane podnikateľov do implementácie stratégie CLLD a efektívne riadiť MAS s dôrazným uplatňovaním princípu subsidiarity.

Príležitosť pre územie MAS je mobilizácia a zvyšovanie zapojenia vidieckeho obyvateľstva vrátane podnikateľov do tvorby verejno – súkromného partnerstva, miestnych rozvojových stratégií a stimulácia rozvoja ľudského kapitálu na vidieku.

4. Strategický rámec

MAS HNP so svojim územím a obyvateľstvom v rámci jednotlivých obcí vytvára priestor, ktorý má nezastupiteľný spoločenský, prírodný, ekologický a hospodársky význam. Stratégia CLLD je založená na uvedení si historických tradícií a súčasných hodnôt, jedinečných daností v oblasti prírodného, kultúrneho a historického dedičstva s predpokladom v úspešnosť budúceho rozvoja s využitím rozmanitého potenciálu územia s cieľom riešenia vysokej nezamestnanosti a zlepšenia celkovej kvality života obyvateľov. Zmyslom tvorby predloženej stratégie je vytvoriť východiskové podmienky k aktivizovaniu obyvateľov a miestnych samospráv k tomu, aby sa vlastnými silami snažili o zvýšenie kvality života na základe harmonického rozvoja daností jednotlivých obcí MAS. Formulovanie stratégie MAS vychádza z analýzy jej hlavných problémov, zisťovania ich príčin a hľadania riešení na základe analýzy potenciálnych možností pre rozvoj, ako aj stanovených predpokladov a podmienok reálnosti splnenia definovaných cieľov. Stratégia CLLD so svojimi cieľmi berie ohľad na dostupné finančné zdroje a je úzko prepojená na programy IROP a PRV, čo znamená, že bude efektívne prispievať k cieľom týchto programov a zároveň k cieľom stanovených strategickými dokumentmi na Európskej úrovni. Nie všetky problémy bude možné vyriešiť s dostupnými zdrojmi tejto stratégie, preto jednotlivé subjekty a obce z územia MAS sa budú uchádzať priamo aj o iné zdroje poskytované ďalšími programami a dotačnými titulmi čím bude zabezpečený multiplikačný efekt.

Pre plnenie identifikovaných potrieb stratégia CLLD definuje víziu, strategický cieľ, priority a niekoľko špecifických cieľov. Konkrétne aktivity budú realizované prostredníctvom stanovených opatrení.

4.1. Definovanie vízie a strategického cieľa

Vízia je rámcovou predstavou o tom, ako by malo územie v budúcnosti vyzeráť, aké miesto chce MAS zaujať v rámci regiónu okresov Veľký Krtíš a Krupina. Vízia má vyjadrovať nie len želanú, ale zároveň aj možnú predstavu o budúcnosti územia a jednotlivé ciele stratégie CLLD majú smerovať k jej naplneniu. Pri stanovení vízie boli sformulované nasledovné predstavy obyvateľov a zástupcov verejného a súkromného sektora:

- obyvatelia MAS majú svoje zamestnanie, stále menej občanov odchádza z obcí za prácou a stále viac občanov pracuje priamo v obciach MAS,
- obyvatelia MAS, ktorí môžu pracovať, pracujú, sú spokojní, lebo vedia zabezpečiť svoje rodiny a nemajú problém s financiami – všetci majú sociálnu istotu,
- MAS využíva maximálne svoj potenciál pre zabezpečenie svojho rozvoja,
- MAS má dobudovanú kompletnú infraštruktúru – kanalizácia, ČOV, vodovod, cesty, chodníky, verejné priestranstvá
- MAS má vybudovanú kvalitnú občiansku a sociálnu infraštruktúru
- ulice v obciach MAS sú upravené a čisté, vhodne udržiavané,
- v MAS sú vybudované športové areály s možnosťami športového vyžitia,
- občania obcí MAS sú zjednotení v základných názoroch na život a akékoľvek problémy sa riešia diskusiou a zaujímajú sa o dianie vo svojich obciach,
- MAS je informačne dostupná, má kompletne vybavenú internetovú sieť vrátane počítačov a verejne prístupných miest na internet,
- obce MAS prosperujú, sú sebestačné a rozvíjajú možnosti cestovného ruchu a podnikateľských aktivít v oblasti cestovného ruchu
- vo verejne prístupných budovách MAS využívajú obnoviteľné zdroje energií
- prírodný potenciál MAS je plne využitý na rozvoj cestovného ruchu, vidieckej turistiky, prezentáciu ľudových remesiel a ľudových tradícií
- v obciach MAS je dostatok úspešných podnikateľov, ktorí vytvárajú pracovné miesta, využívajú miestne suroviny, zviditeľňujú región a rozvíjajú sa

Uvedené predstavy boli zjednotené do nasledovnej vízie:

Vízia MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo

V obciach sa úspešne rozvíja podnikanie a tým sú vytvorené podmienky pre zamestnanie miestnych obyvateľov. Ľudia sú so životom v obciach regiónu spokojní, majú prácu a obce im prostredníctvom vybudovanej a zrekonštruovanej infraštruktúry – technickej, sociálnej a kultúrnej ponúkajú kultúrne, spoločenské a športové vyžitie. Územie MAS má čisté a zdravé životné prostredie, využíva obnoviteľné zdroje energie a uľahčuje život zraniteľným skupinám obyvateľstva.

Pre konkretizáciu vízie bol stanovený strategický cieľ, ktorý nestanovuje už len všeobecné predstavy z dlhodobého hľadiska, ale stanovuje konkrétny cieľ pre obdobie implementácie stratégie CLLD, pričom okrem cieľa stanovuje aj základný spôsob naplnenia tohto cieľa. V analýze zdrojov a vo SWOT analýze sú zadefinované ako slabé stránky vysoká miera nezamestnanosti najmä v okrese Veľký Krtíš. Prevláda celkový nedostatok informácií a zručností potrebných pre začatie alebo rozvoj podnikania. Existujúce podniky nemajú dostatok investičných zdrojov čoho následkom je veľmi nízka investičná aktivita. Územie MAS nevyužíva potenciál cestovného ruchu daný prírodnými podmienkami. Jedným z dôvodov je i nedostatočná materiálno-technická základňa a vysoký stupeň sezónnosti. Medzi slabé stránky patrí nízky počet prenocovaní. Rozvoju cestovného ruchu by prispelo i vybudovanie cyklistického spojenia a turistických chodníkov, ktoré je slabou stránkou rozvoja cestovného ruchu. Na území MAS je nedostatočný počet služieb komunitného charakteru je nedostatočný počet detských ihrísk, zlý stav futbalových ihrísk a je potrebná úprava ich okolia. Neexistujú sociálne zariadenia v obciach. V nadväznosti na vyššie identifikované potreby vyplývajúce z analýzy zdrojov a SWOT analýzy bol miestnou akčnou skupinou navrhnutý nasledovný strategický cieľ:

Strategický cieľ MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo

Zabezpečiť udržateľný ekonomický a sociálny rozvoj a tvorbu pracovných miest prostredníctvom podpory podnikania, využívania potenciálu cestovného ruchu a zlepšovaním infraštruktúry a miestnych služieb.

4.2. Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení

V nadväznosti na víziu a strategický cieľ definovala MAS priority a špecifické ciele v rámci každej priority. Analýza zdrojov a neskôr SWOT analýza zreteľne ukázali, aké má územie MAS problémy a nedostatky. Následná identifikácia potrieb potom následne ukázala čo MAS potrebuje, aby naštartovala svoj rozvoj a zabezpečila rast a tvorbu pracovných miest a zlepšenie kvalitu života obyvateľov. SWOT analýza tiež vcelku zreteľne identifikovala oblasti, na ktorých budúci rozvoj môže po odstránení nedostatkov stáť. Dôležitými oblasťami budúceho rozvoja sú oblasť podnikania, využitie potenciálu územia pre cestovný ruch a zlepšenie infraštruktúry a miestnych služieb. Aby sa naplnil strategický cieľ, a aby sa postupne viedlo k naplneniu stanovenej vízie boli identifikované 4 priority:

Priority MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo:

Priorita 1: Podpora podnikania a rozvoj cestovného ruchu

Priorita 2: Kvalitná verejná infraštruktúra a miestne služby

Priorita 3: Efektívne riadenie MAS a zapájanie občanov do rozhodovania

Priorita 4: Efektívna spolupráca

Priorita 1: Podpora podnikania a rozvoj cestovného ruchu

Audit zdrojov a SWOT analýza ukázala, že v obciach MAS je vysoká miera nezamestnanosti a slabé podnikateľské prostredie, ktoré by vytváralo ďalšie pracovné príležitosti. Prevláda aj celkový nedostatok informácií a zručností potrebných pre začatie alebo rozvoj podnikania. Evidujeme postupný pokles počtu FO – podnikateľov. Na území MAS sa takmer nenachádza priemyselná výroba. Existujúce podniky nemajú dostatok investičných zdrojov čoho následkom je veľmi nízka investičná aktivita. Pozitívom a dobrým vstupom pre budúci rozvoj podnikania a tvorby pracovných miest môžu byť výhody, ako sú dostatok disponibilných priestorov pre podnikanie, vysoká ponuka pracovnej sily. Dôležitým faktorom by malo byť využitie existencie tradičnej remeselnej výroby z minulosti. Je potrebné podporiť vznik nových podnikov investične, ale zároveň aj zabezpečiť lepšiu propagáciu a marketing vyrábaných produktov a, zlepšiť spoluprácu medzi podnikateľmi, ktorá môže priniesť pridanú hodnotu v podobe výmeny skúseností a dobrých postupov.

Pokiaľ ide o poľnohospodárstvo, pôda bola v minulosti obrábaná intenzívne, dnes evidujeme útlm poľnohospodárskej činnosti. Existujúce podniky majú nedostatok zdrojov na investovanie do rozšírenia výroby a do moderných a inovatívnych technológií. Postupne klesá produkcia v živočíšnej výrobe, chýba finalizácia a spracovanie produktov, ako aj dobrý marketing

a propagácia. Hospodárske dvory chátrajú a ľudia nemajú záujem pracovať v poľnohospodárstve. Naopak, *veľkým plusom v oblasti poľnohospodárstva je existujúca tradícia z minulosti*. Vzhľadom na nízky produkčný potenciál pôd a vysokú krajinnou-ekologickú hodnotu celého krajinného priestoru má vysoký potenciál uplatňovanie alternatívneho (organického) poľnohospodárstva formou lúčno-pasienkarských hospodárstiev s produkciou zameranou na kvalitnú živočíšnu výrobu. Je potrebné *zvýšenie podielu regionálnej produkcie s vyššou pridanou hodnotou a s vyššou formou spracovania polotovarov, ako aj prostredníctvom vyššej kvality výrobkov, inovatívnych výrobkov, regionálnych a miestnych špecialít, produktov ekologického poľnohospodárstva*. *Zvýšenie príjmov poľnohospodárskych podnikov môže zabezpečiť rozvoj priameho predaja, miestnych a regionálnych farmárskych trhov s väzbou na menších domácich producentov a spracovateľov. Dôležitým prvkom je tiež diverzifikácia poľnohospodárskych podnikov. Potenciálom je tiež spracovanie dreva a využitie odpadového dreva a poľnohospodárskeho odpadu ako alternatívny zdroj energie*.

Ako jeden z cieľov rozvoja územia je oblasť cestovného ruchu ako jedného z najdôležitejších potenciálov sociálno-ekonomického rozvoja. Cestovný ruch bol identifikovaný v audite zdrojov a v analýze ako jedna z dôležitých ekonomických príležitostí obcí. Cestovný ruch bol doteraz nedoceňovaný, takže úroveň propagácie a marketingu a v súvislosti s tým aj úroveň služieb značne zaostáva. Z hľadiska vybavenia službami cestovného ruchu je región jedným z najzaostalejších na Slovensku. Pomerne silný potenciál prírodných, ale aj kultúrno - historických atraktivít zatiaľ nie je náležite využitý. Hlavnými nedostatkami sú nedostatočná materiálno-technická základňa, slabá propagácia, chýbajúca doplnková infraštruktúra, silné naviazanie na pohybové aktivity, čoho výsledkom je vysoký stupeň sezónnosti so zameraním na letnú sezónu. Počet prenocovaní je veľmi nízky a absentuje imidž, ktorý by bol pre územie typický a lákal by návštevníkov. Pritom územie má čo ponúknuť, najmä pokiaľ ide o prírodné a kultúrno-historické bohatstvo (nenarušená príroda, vysoký rekreačný potenciál, množstvo sakrálnych pamiatok atď.). Výhodou môže byť tiež existencia historických vínnych pivníc či rôznych miestnych špecialít. S cieľom plne využiť potenciál územia pre rozvoj cestovného ruchu je potrebné zamerať intervencie do obnovy prírodných a kultúrno-historických pamiatok, do budovania doplnkovej infraštruktúry (turistické a náučné chodníky, cyklotrasy, značenia, odpočívadlá), budovania ponuky služieb, informačných centier s cieľom zvýšenia prísunu turistov do územia a s cieľom, aby v území turisti zostávali dlhší čas. Výrazným príspevkom pre rozvoj cestovného ruchu je tiež podpora rozvoja agroturizmu.

Priorita 1 reaguje na nasledovné potreby:

Potreba č. 1: zvýšiť tvorbu pracovných miest

Potreba č. 2: podporiť vznik nových podnikateľských aktivít

Potreba č. 3: zvýšiť konkurencieschopnosť existujúcich podnikateľských aktivít, zvýšiť mieru diverzifikácie poľnohospodárskych podnikov a zlepšiť účasť lokálnych výrobkov na trhu

Potreba č. 4: využiť odpadové biologické zvyšky pre oblasť využívania OZE

Potreba č.5: využiť potenciál územia na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky

Potreba č. 6: znižovať mieru sezónnosti v cestovnom ruchu a zvyšovať počet prenocovaní

Špecifické ciele a opatrenia

V rámci priority 1 sú definované nasledovné špecifické ciele a opatrenia:

Špecifický cieľ 1.1: Zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov, ich diverzifikácia a podpora podnikania v cestovnom ruchu

Opatrenie č. 1: Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov (PRV 4.1)

Opatrenie č. 2: Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností (PRV 6.4)

Špecifický cieľ 1.2: Rozvoj drobného vidieckeho priemyslu, remesiel a služieb

Opatrenie č. 3: Zakladanie nových a podpora existujúcich podnikov (IROP 5.1.1)

Opatrenie č. 4: Podpora marketingu a sieťovania (IROP 5.1.1)

Špecifický cieľ 1.3: Zlepšenie využitia potenciálu územia pre rozvoj cestovného ruchu

Opatrenie č. 5: Podpora na investície do rekreačnej a turistickej infraštruktúry na verejné využitie vrátane investícií na obnovu prírodného a kultúrno-historického bohatstva (PRV 7.5)

Príspevok k fokusovým oblastiam PRV a špecifickým cieľom IROP

Špecifický cieľ 1.1 prispieva okrem fokusovej oblasti PRV 6B (Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach) k fokusovým oblastiam PRV 6A (Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov, ako aj vytvárania pracovných miest), 2A (Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie) a 3A (Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov

prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca pomocou systémov kvality, pridávania hodnoty poľnohospodárskym produktom, propagácie na miestnych trhoch a v krátkych dodávateľských reťazcoch, skupín výrobcov a medziodvetvových organizácií). V prípade investícií súvisiacich s OZE, znižovaním energetickej náročnosti a zavádzania IKT aj sekundárne k fokusovej oblasti 5C (Uľahčenie dodávok a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky) a 6C (Rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) vo vidieckych oblastiach). Špecifický cieľ 1.2 prispieva k špecifickému cieľu IROP 5.1.1 (Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií). Špecifický cieľ 1.3 prispieva k fokusovej oblasti PRV 6B (Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach).

Priorita 2: Kvalitná verejná infraštruktúra a miestne služby

Okrem podpory podnikania čoho výsledkom bude zlepšujúci sa ekonomický rozvoj a narastajúci počet pracovných miest je potrebné smerovať intervencie aj do oblasti infraštruktúry a miestnych služieb. Jednak kvalitná infraštruktúra je nevyhnutná pre rozvoj podnikania, ako aj pre rozvoj cestovného ruchu, jej existencia spolu s kvalitnými miestnymi službami je nevyhnutná aj pre spokojný a kvalitný život obyvateľov, bez ktorých by samotný rozvoj nebol možný.

Ako vyplýva zo SWOT analýzy, v oblasti infraštruktúry je mnoho nedostatkov, najmä: chýbajúca základná technická infraštruktúra a zlý stav existujúcej, havarijný stav miestnych komunikácií, zlý stav a vysoká energetická náročnosť verejných budov, nízke kapacity materských škôl, chýbajúce športové a voľnočasové areály, resp. zlý stav existujúcich. V obciach nie je dostatočne vybudovaná sieť chodníkov a na slabej úrovni je údržba verejných priestranstiev a zelene. Autobusové zastávky sú v niektorých obciach vzhľadovo neestetické. Prepojenie jednotlivých obcí je nedostatočné a nebezpečné, absentuje možnosť alternatívnej dopravy.

V oblasti sociálnej infraštruktúry je evidovaný vysoký dopyt po poskytovaní služieb. Sociálne služby sú charakterizované predovšetkým nedostatkom finančných zdrojov, ktorý by vytváral predpoklady pre ich ďalší rozvoj a uspokojil by tak potreby sociálne a odkázanej skupiny obyvateľov. Z hľadiska potrieb občanov je úroveň a rozsah poskytovania sociálnych služieb nedostatočná a úplne absentuje poskytovanie služieb s celodennou starostlivosťou.

Na odstránenie nedostatkov je žiaduce smerovať intervencie do budovania a obnovy technickej infraštruktúry, ochrany životného prostredia, starostlivosti o verejné priestranstvá,

začleňovania prvkov zelenej infraštruktúry a bezbariérovosti. Potrebne su investície do sociálnych a komunitných služieb, ako sú vybudovanie zariadení sociálnej starostlivosti, pričom je potrebné podporiť mimovládne organizácie, ktoré poskytujú tieto sociálne služby a iné verejnoprospešné aktivity.

Priorita 2 reaguje na nasledovné potreby:

Potreba č. 7: budovať technickú infraštruktúru a rekonštruovať existujúcu

Potreba č. 8: zlepšiť kvalitu a dostupnosť miestnych služieb komunitného charakteru vrátane sociálnych služieb, zlepšiť podmienky pre športové a voľnočasové aktivity

Potreba č. 9: zlepšiť ochranu životného prostredia znižovaním energetickej náročnosti budov, využívaním OZE, riešením čiernych skládok a zavádzaním prvkov zelenej infraštruktúry

Keďže kvalitná infraštruktúra a miestne služby ovplyvňujú atraktivitu územia pre podnikateľov, ako aj turistov, priorita 2 sekundárne reaguje aj na nasledovné potreby:

Potreba č. 1: zvýšiť tvorbu pracovných miest

Potreba č. 2: podporiť vznik nových podnikateľských aktivít

Potreba č.5: využiť potenciál územia na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky

Potreba č. 6: znižovať mieru sezónnosti v cestovnom ruchu a zvyšovať počet prenocovaní

Špecifické ciele a opatrenia

V rámci priority 2 je definovaný nasledovný špecifický cieľ a opatrenia:

Špecifický cieľ 2.1: Zlepšenie základnej infraštruktúry a dostupnosti a kvality miestnych služieb

Opatrenie č. 6: Podpora na investície do všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie (PRV 7.2)

Opatrenie č. 7: Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry (PRV 7.4)

Opatrenie č. 8: Investície do infraštruktúry a služieb súvisiacich so zlepšením udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím (IROP 5.1.2)

Opatrenie 9: Podpora pre organizácie poskytujúce komunitné, sociálne a iné miestne služby (IROP 5.1.2)

Príspevok k fokusovým oblastiam PRV a špecifickým cieľom IROP

Špecifický cieľ 2.1 prispieva k fokusovej oblasti PRV 6B (Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach) a potenciálne k 5C (Uľahčenie dodávok a využívania obnoviteľných

zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky). Špecifický cieľ 2.1 prispieva tiež k špecifickému cieľu IROP 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach.

Priorita 3: Efektívne riadenie MAS a zapájanie občanov do rozhodovania

Pre efektívnu implementáciu stratégie CLLD a jej cieľov je nevyhnutné zabezpečiť efektívne riadenie činností MAS. Toto sa zabezpečí jednak finančnými prostriedkami súvisiacich s prevádzkou kancelárie MAS, na druhej strane budú dôležité investície do kvality ľudských zdrojov. T.z. investície spojené so vzdelávaním, tréningami, výmenou skúseností a pod. Zároveň je dôležité aj pri implementácii stratégie CLLD neustále spolupracovať so všetkými partnermi vrátane občanov, propagovať územie MAS a šíriť výsledky dosiahnuté implementáciou stratégie.

Priorita 3 reaguje na potrebu č. 11: *zvyšovať zapojenie vidieckeho obyvateľstva vrátane podnikateľov do implementácie stratégie CLLD a efektívne riadiť MAS s dôrazným uplatňovaním princípu subsidiarity*

Zároveň, keďže ide o prierezovú prioritu bude prispievať k napĺňaniu všetkých identifikovaných potrieb.

Špecifické ciele a opatrenia

V rámci priority 3 je definovaný nasledovný špecifický cieľ a opatrenia:

Špecifický cieľ 3.1: Zabezpečiť efektívnu implementáciu stratégie prostredníctvom kvalitného riadenia propagačných aktivít

Opatrenie č. 10: Financovanie prevádzkových nákladov MAS (IROP 5.1.1)

Opatrenie č.11: Financovanie nákladov súvisiacich s oživovaním stratégie CLLD (PRV 19.4)

Príspevok k fokusovým oblastiam PRV a špecifickým cieľom IROP

Priorita 3 prispieva k fokusovej oblasti PRV 6B (Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach) a k špecifickému cieľu IROP 5.1.1 (Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií, pokiaľ ide o zabezpečovanie prevádzkových nákladov MAS).

Priorita 4: Efektívna spolupráca

SWOT analýza niekoľkokrát poukázala na potrebu spolupráce, či už medziregionálnu, národnú alebo cezhraničnú. Spolupráca medzi podnikateľmi, či samosprávami a občanmi môže efektívne pomôcť pri riešení problémov jednotlivých subjektov, či už v oblasti podnikania,

cestovného ruchu alebo inej. Spoluprácou dôjde k výmene informácií, skúseností a know-how, ale aj k zachovávaniu tradícií a hodnôt, prípadne k budovaniu regionálnych značiek. V rámci stratégie CLLD bude spolupráca prierezovou prioritou, ktorá bude napĺňať potrebu č. 10: využiť spoluprácu pre rozvoj v oblasti podnikania, ako aj vo verejnej oblasti. Sekundárne prispeje k naplneniu ostatných potrieb, v závislosti od typu projektu spolupráce. Projekty spolupráce budú prebiehať na úrovni MAS spolupracujúcej s inou MAS, resp. iným územím pracujúcim na princípe zdola nahor.

Špecifické ciele a opatrenia

V rámci priority 4 je definovaný nasledovný špecifický cieľ a opatrenia:

Špecifický cieľ 4.1: Využiť spoluprácu na národnej a medzinárodnej úrovni pre efektívne plnenie cieľov stratégie CLLD

Opatrenie č. 12: Vykonávanie a príprava projektov národnej spolupráce (PRV 19.3)

Opatrenie č. 13: Vykonávanie a príprava projektov nadnárodnej spolupráce (PRV 19.3)

Príspevok k fokusovým oblastiam PRV a špecifickým cieľom IROP

Priorita 5 prispieva k fokusovej oblasti PRV 6B (Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach) a v závislosti od charakteru realizovaného projektu spolupráce aj k špecifickým cieľom IROP 5.1.1 a 5.1.2, ako aj iným fokusovým oblastiam PRV.

Príspevok k cieľom stratégie EÚ 2020

Stratégia Európa 2020 hovorí o inteligentnom, udržateľnom a inkluzívnom raste. Všetky tieto tri ciele budú stratégiou CLLD napĺňané.

K inteligentnému rastu stratégia CLLD prispeje intervenciami do moderných a inovatívnych technológií. V oblasti cestovného ruchu pôjde o podporu budovania informačných centier a informačného systému. Priorita 3 a 4 takisto vytvára priestor smerujúci k podpore inteligentného rastu, najmä v podobe výmeny skúseností a know-how, ako aj vzdelávania a tréningov.

Stratégia CLLD poskytuje konkrétne predpoklady pre udržateľný rast. Z ekonomického hľadiska prinesú investície v rámci priority 1 a 2 udržateľný rozvoj, keďže opatrenia sú zamerané najmä na tvorbu pracovných miest a podporu podnikania, pričom podporené budú rôzne odvetvia ekonomiky. Investície budú sprevádzané aktivitami v oblasti udržateľnosti kvalitného životného prostredia – plánujú sa podporiť aktivity smerujúce k zníženiu energetickej náročnosti a k využívaniu OZE, ako aj k začleňovaniu prvkov zelenej infraštruktúry.

Pre inkluzívny rast sú vytvorené podmienky v rámci všetkých priorít. K začleňovaniu zraniteľných skupín obyvateľstva dôjde pri investíciách v rámci podnikateľských aktivít (napr. poskytovanie služieb pre zraniteľné skupiny v rámci diverzifikácie podnikateľských aktivít), ako aj pri verejných investíciách, ktoré budú sprevádzané začleňovaním prvkov bezbariérovosti. Najväčším prínosom však bude podpora sociálnych a komunitných služieb, ktoré budú priamo poskytovať služby zraniteľným a odkázaným občanom.

Príspevok k cieľom PRV SR 2014-2020 a IROP 2014 a 2020

V prípade PRV, priority stratégie CLLD priamo nadväzujú na strategické ciele PRV – Posilnenie konkurencieschopnosti pôdohospodárskeho sektora a Vyvážený územný rozvoj vidieckych hospodárstiev a komunit vrátane vytvárania a udržiavania pracovných miest. Sekundárne potom aj k strategickému cieľu Udržateľný manažment prírodných zdrojov a prispôsobovanie sa klimatickým zmenám.

Zároveň prispievajú k napĺňaniu priority PRV č. 6: Podpora sociálneho začleňovania, zmierňovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach, a tiež k napĺňaniu priority PRV č. 2 a 3 (Posilnenie životaschopnosti poľnohospodárskych podnikov a konkurencieschopnosti všetkých druhov poľnohospodárstva vo všetkých regiónoch a presadzovanie inovačných poľnohospodárskych technológií a udržateľného obhospodarovania lesov a Podpora organizácie potravinového reťazca vrátane spracovania poľnohospodárskych výrobkov a ich uvádzania na trh, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík v poľnohospodárstve) a sekundárne aj k prioritě 5 Propagácia efektívneho využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v odvetví poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva.

Príspevok k týmto cieľom a prioritám bude realizovaný prostredníctvom investícií do poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov, vrátane investícií do technológií šetrných k životnému prostrediu. Ďalej ide o investície do diverzifikácie podnikov a podporujúce rozvoj cestovného ruchu. V neposlednom rade pôjde o investície do miestnych služieb a infraštruktúry čo prispeje k sociálnemu začleňovaniu a k boju proti chudobe.

Pokiaľ ide o IROP, priority stratégie CLLD prispievajú ku globálnemu cieľu IROP: „prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí. Zároveň prispievajú k

- rozvoju vybraných oblastí/komponentov podmieňujúcich kvalitu života a konkurencieschopnosť v danom území a

- rozvoju/posilneniu hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti na regionálnej a subregionálnej úrovni ako predpokladu znižovania prehlbovania medzi a vnútroregionálnych rozdielov prostredníctvom zabezpečenia efektívneho a udržateľného využitia vnútorných zdrojov regiónov s cieľom zvyšovania konkurencieschopnosti a kvality života obyvateľov.

Stratégia CLLD prispieva tiež k napĺňaniu vnútornej stratégie IROP, ktorou je rozvoj regionálnej konkurencieschopnosti, kľúčových výziev a príležitostí komplementárnou podporou podnikania a tvorby pracovných miest.

K týmto cieľom budú prispievať investície do zakladania a podpory existujúcich podnikov, do marketingu a sieťovania, ako aj investície súvisiace s infraštruktúrou v oblasti dopravného prepojenia, vzdelávacích a sociálnych či komunitných služieb.

4.3. Súhrn strategického rámca

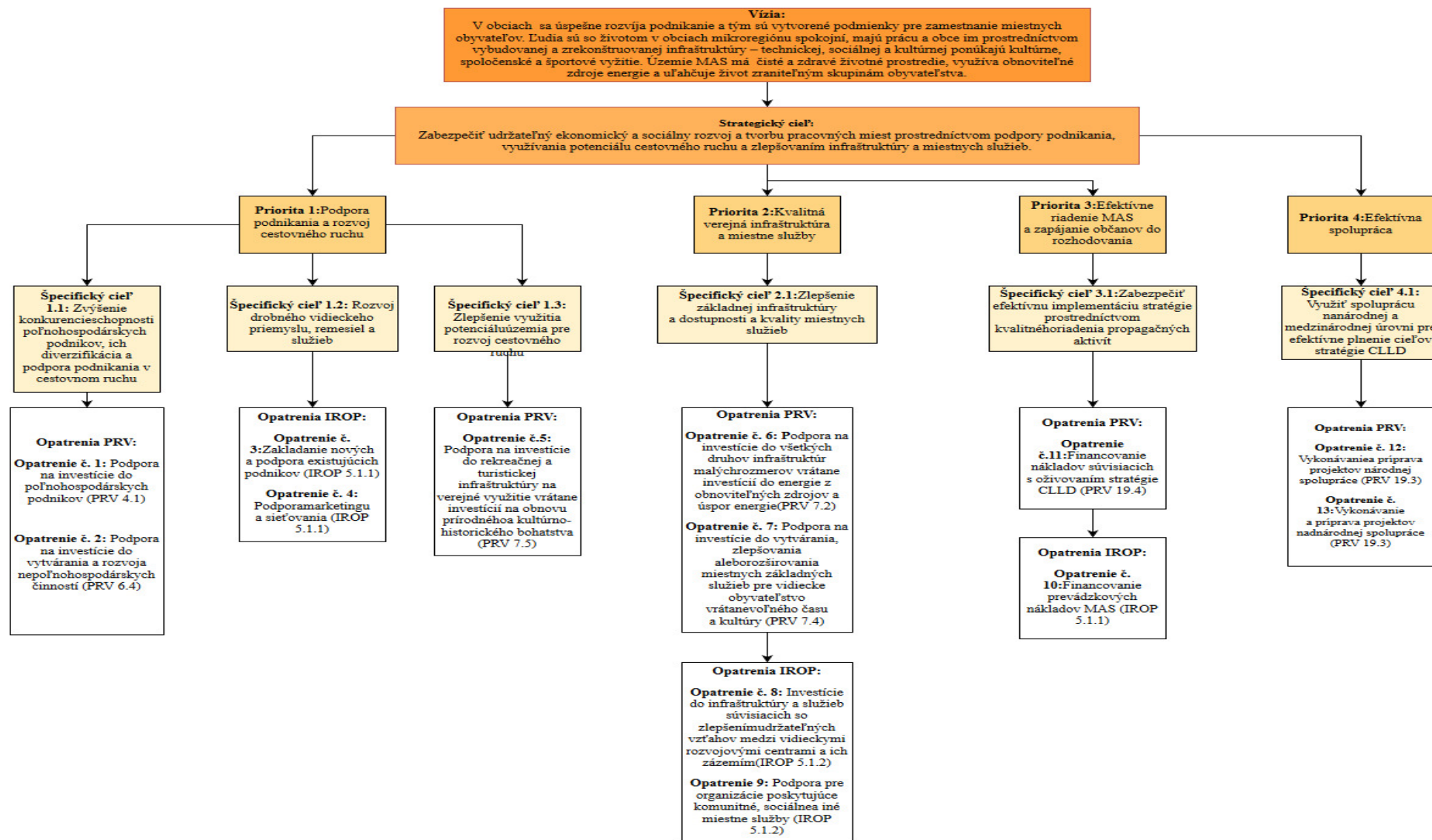
Tabuľka č. 25: Súhrnný prehľad strategického rámca

Vízia		
V obciach sa úspešne rozvíja podnikanie a tým sú vytvorené podmienky pre zamestnanie miestnych obyvateľov. Ľudia sú so životom v obciach mikroregiónu spokojní, majú prácu a obce im prostredníctvom vybudovanej a zrekonštruovanej infraštruktúry – technickej, sociálnej a kultúrnej ponúkajú kultúrne, spoločenské a športové vyžitie. Územie MAS má čisté a zdravé životné prostredie, využíva obnoviteľné zdroje energie a uľahčuje život zraniteľným skupinám obyvateľstva.		
Strategický cieľ		
Zabezpečiť udržateľný ekonomický a sociálny rozvoj a tvorbu pracovných miest prostredníctvom podpory podnikania, využívania potenciálu cestovného ruchu a zlepšovaním infraštruktúry a miestnych služieb.		
Priorita 1:		
Priorita 1: Podpora podnikania a rozvoj cestovného ruchu		
Špecifický cieľ 1.1: Zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov, ich diverzifikácia a podpora podnikania v cestovnom ruchu		
Opatrenia PRV:	Opatrenia IROP:	Iné opatrenia:
Opatrenie č. 1: Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov (PRV 4.1)		-
Opatrenie č. 2: Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností (PRV 6.4)		

Špecifický cieľ 1.2: Rozvoj drobného vidieckeho priemyslu, remesiel a služieb		
Opatrenia PRV: -	Opatrenia IROP: Opatrenie č. 3: Zakladanie nových a podpora existujúcich podnikov (IROP 5.1.1) Opatrenie č. 4: Podpora marketingu a sieťovania (IROP 5.1.1)	Iné opatrenia: -
Špecifický cieľ 1.3: Zlepšenie využitia potenciálu územia pre rozvoj cestovného ruchu		
Opatrenia PRV: Opatrenie č. 5: Podpora na investície do rekreačnej a turistickej infraštruktúry na verejné využitie vrátane investícií na obnovu prírodného a kultúrno-historického bohatstva (PRV 7.5)	Opatrenia IROP: -	Iné opatrenia: -
Priorita 2:		
Kvalitná verejná infraštruktúra a miestne služby		
Špecifický cieľ 2.1: Zlepšenie základnej infraštruktúry a dostupnosti a kvality miestnych služieb		
Opatrenia PRV: Opatrenie č. 6: Podpora na investície do všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie (PRV 7.2) Opatrenie č. 7: Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry (PRV 7.4)	Opatrenia IROP: Opatrenie č. 8: Investície do infraštruktúry a služieb súvisiacich so zlepšením udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím (IROP 5.1.2) Opatrenie 9: Podpora pre organizácie poskytujúce komunitné, sociálne a iné miestne služby (IROP 5.1.2)	Iné opatrenia: -

Priorita 3:		
Efektívne riadenie MAS a zapájanie občanov do rozhodovania		
Špecifický cieľ 3.1: Zabezpečiť efektívnu implementáciu stratégie prostredníctvom kvalitného riadenia propagačných aktivít		
Opatrenia PRV: Opatrenie č.11: Financovanie nákladov súvisiacich s oživovaním stratégie CLLD (PRV 19.4)	Opatrenia IROP: Opatrenie č. 10: Financovanie prevádzkových nákladov MAS (IROP 5.1.1)	Iné opatrenia: -
Priorita 4:		
Efektívna spolupráca		
Špecifický cieľ 4.1: Využiť spoluprácu na národnej a medzinárodnej úrovni pre efektívne plnenie cieľov stratégie CLLD		
Opatrenia PRV: Opatrenie č. 12: Vykonávanie a príprava projektov národnej spolupráce (PRV 19.3) Opatrenie č. 13: Vykonávanie a príprava projektov nadnárodnej spolupráce (PRV 19.3)	Opatrenia IROP: -	Iné opatrenia: -

Graf č. 1 Grafické znázornenie strategického rámca MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo

4.4. Integrované znaky stratégie CLLD

K prvej integrácii došlo hneď v začiatkoch formovania partnerstva a tvorby stratégie CLLD. Partnerstvo a stratégia boli tvorené spoluprácou subjektov z rôznych sektorov – verejného, súkromného a občianskeho. Dôkazom takého prvku integrácie je najmä vysoké zastúpenie občianskeho sektora a samotných občanov v členskej základni (35,85 %).

Samotná stratégia CLLD je logicky sformovaná okolo priorít, ktoré majú šancu spôsobiť najväčšiu zmenu, ktorú komunita potrebuje. Problémov a nedostatkov v území je oveľa viac, avšak snaha podporiť všetko čo sa zdá byť potrebné by s najväčšou pravdepodobnosťou nevedla k požadovaným cieľom, práve naopak, podpora by bola roztrieštená do veľa oblastí a pridaná hodnota by bola nízka. Práve preto došlo k integrácii takých oblastí, ktoré navzájom úzko súvisia. Podpora podnikania a cestovného ruchu budú sprevádzať investície do infraštruktúry a zároveň investície zlepšujúce kvalitu života obyvateľov. Stratégia CLLD zahŕňa nasledovné konkrétne prvky integrácie:

- podpora siet'ovania podnikov
- budovanie spoločného imiždu cestovného ruchu
- budovanie informačných centier
- integrácia zraniteľných skupín obyvateľstva prostredníctvom podpory sociálnych a komunitných služieb a budovania bezbariérovej infraštruktúry
- integrácia s inými intervenciami podporovanými z iných zdrojov a programov (ohľad na doplnkovosť a synergické účinky)

4.5. Inovatívne znaky stratégie CLLD

CLLD Miestny rozvoj vedený komunitou je nový prvok, ktorý doposiaľ nebol vo verejnosti známy. Na úrovni nariadenia je možné tento prístup využiť, pričom pracuje na princípoch LEADER a jeho hlavným cieľom je zapájanie komunity do diania na území v zmysle prístupu „zdola nahor“. Implementácia CLLD sa rozširuje o OP IROP. Už na základe týchto opísaných skutočností je stratégia CLLD MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo inovatívnou. Jej významnou pridanou hodnotou je zapojenie ďalšieho fondu – EFRR a multifondového prístupu. Implementácia stratégie zabezpečí implementáciu týchto inovatívnych znakov do praxe. Tieto inovatívne znaky prispievajú k naplneniu špecifických cieľov 3.1 a 4.1.

Ďalšou inováciou v prístupe k rozvoju je identifikácia príležitostí pre príjmy a pracovné miesta založené hlavne na domácich zdrojoch v rôznych oblastiach. V území sa nachádza viacero zaujímavostí, ktoré majú potenciál vysokej návštevnosti. Aj okolitá príroda potvrdzuje

správnosť tejto stratégie, vrátane tradície v pestovaní viniča vo vybratých lokalitách , historických pamiatok a parkov. Príťažlivý vzhľad a reliéf krajiny predpokladá rozvoj cykloturistiky. Tieto iniciatívy predpokladajú obnovu obcí – pre domácich aj hostí, a to inovatívnym spôsobom tak, aby sa zvýraznili tradície a históriu obcí a poskytli inovatívne urbanistické riešenia a nové služby, za ich súčasného skvalitnenia a dobudovania nevyhnutnej infraštruktúry. Implementáciou projektov v opatreniach 2, 5 a 7 sa zabezpečí implementácia tohto inovatívneho znaku do praxe. Pri výbere projektov sa bude klásť dôraz na to, aby projekty boli v súlade s inovatívnymi urbanistickými prvkami. Tieto inovatívne znaky prispejú k naplneniu špecifických cieľov 1.1, 1.3 a 2.1.

Inovatívne podnikateľské zámery mikropodnikov a malých podnikov prinesú do územia MAS nové pracovné miesta, nové zdroje príjmov pre podnikateľov, ako aj pre samosprávy (miestne dane) a vzdelaní, kvalifikovaní mladí ľudia nebudú odchádzať do veľkých miest či zahraničia a ostanú vo svojej rodnej obci, kde sa budú podieľať na spoločnom rozvoji obce a regiónu, budú spoločne budovať komunitu, ktorá bude napĺňať svoje stanovené ciele. Pri podpore podnikateľov máme ako výberové kritérium uvedené i zvýhodnenie projektov, ktoré budú inovatívne, týmto spôsobom zabezpečíme implementáciu inovatívnych podnikateľských zámerov do praxe. Tieto inovatívne znaky prispejú k naplneniu špecifických cieľov 1.1 a 1.2. Podpora inovatívnych projektov vo vidieckej oblasti prispieva aj k skvalitneniu životného prostredia a úspore energie, pričom nové technológie prinášajú na trh nové kvalitnejšie výrobky (napr. kvalitnejšie produkty od poľnohospodárov, služby v cestovnom ruchu, nové inovatívne procesy vo výrobe a riadení.) Implementáciou projektov v opatreniach 1 a 3, kde je pri výbere kladený dôraz na inovatívnosť projektov sa zabezpečí implementácia týchto inovačných znakov do praxe. Tieto inovatívne znaky prispejú k naplneniu špecifických cieľov 1.1 a 1.2.

V spolupráci s domácimi a zahraničnými partnermi má MAS záujem realizovať organizačné inovácie v oblasti riadenia, ktoré by mohli byť predmetom výmeny skúseností s ostatnými MAS na Slovensku, čoho dôsledkom by bolo zvýšenie kvality a zavádzanie inovácií do manažérskych postupov riadenia. Implementáciu týchto inovatívnych znakov do praxe zabezpečíme realizáciou opatrení 12 a 13. Tieto inovatívne znaky prispejú k naplneniu špecifických cieľov 1.1, 1.2, 3.1, 4.1.

Novým prvkom podnecujúcim inovácie je spolupráca. Spolupráca horizontálna (na úrovni podnikov), vertikálna (prvovýrobca-spracovateľ-obchod) alebo vedomostná (MSP-výskum-poradenstvo) bude vytvárať podmienky na inovatívne myšlienky a ich realizáciu. Cieľom je

motivovať viac podnikov k inováciám, resp. vytvárať adekvátne predpoklady na dosiahnutie tohto cieľa. V rámci územia bude MAS podporovať aktivity smerujúce k naplneniu tohto inovačného znaku propagáciou výhod plynúcich zo spolupráce a sieťovania. Tieto inovatívne znaky prispievajú k naplneniu špecifických cieľov 1.1, 1.2, 3.1, 4.1.

V oblasti cestovného ruchu bude takouto inováciou budovanie spoločného imidžu, teda sledovanie rovnakého cieľa, s cieľom poskytnúť komplexný produkt cestovného ruchu. Nadväzovať bude vytvorenie informačných centier a doplnkovej infraštruktúry, ktorá vzájomne prepojí podporené činnosti. Tieto inovatívne znaky prispievajú k naplneniu špecifických cieľov 1.1 a 1.3.

Veľký priestor pre inovácie je aj v rámci podporovaných činností zameraných na sociálne a komunitné služby, kde bude najväčšou inováciou spôsob poskytovania týchto služieb, a to prostredníctvom samostatného opatrenia, vytvoreného pre neziskové organizácie a občianske združenia poskytujúce sociálne a verejnoprospešné služby. Tieto inovatívne znaky prispievajú k naplneniu špecifických cieľov 2.1.

5. Implementačný rámec

5.1. Popis riadiaceho a implementačného procesu

5.1.1. Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS

Štruktúra a organizácia verejno – súkromného partnerstva Miestna akčná skupina Hontiansko – Novohradské partnerstvo je presne špecifikovaná v stanovách MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo (Príloha č. 9 k stratégii CLLD), ďalej v organizačnej štruktúre MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo (Príloha č. 7 k stratégii CLLD) a vo vnútorných smerniciach MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo (Príloha č. 9 k stratégii CLLD). Miestna akčná skupina Hontiansko – Novohradské partnerstvo je zoskupenie predstaviteľov verejných a súkromných miestnych spoločensko-hospodárskych záujmov, v ktorých na úrovni rozhodovania nemajú ani orgány verejnej moci, ani žiadna záujmová skupina viac ako 49 % hlasovacích práv. Orgány MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo, ktoré majú rozhodovaciu právomoc, musia podmienku v zmysle predchádzajúcej vety dodržiavať pri zložení daného orgánu a pri plnení úloh, ktoré súvisia s CLLD/LEADER a počas celej implementácie stratégie CLLD. Orgány MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo vykonávajú úlohy a činnosti v zmysle systému riadenia CLLD v platnom znení.

V MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo pôsobia tieto záujmové skupiny:

- a) záujmová skupina verejného sektora,
- b) záujmová skupina podnikateľského sektora,

c) zájmové skupina občianskeho sektora.

Orgány Združenia sú:

- Predseda MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo – štatutárny orgán Združenia
- Výbor MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo – výkonný orgán Združenia
- Valné zhromaždenie MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo – najvyšší orgán Združenia
- Dozorná rada MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo – kontrolný orgán Združenia
- Výberová komisia MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo
- Monitorovací výbor MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo

V rámci štruktúry orgánov MAS, nominovaná osoba v jednotlivých orgánoch nesmie byť zástupcom dvoch a viac zájmových skupín.

Predseda MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo

1. Predseda je štatutárnym orgánom Združenia a v mene MAS koná samostatne. Zastupuje MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo navonok a podpisuje príslušné dokumenty v súlade s rozhodnutím Výboru MAS a Valného zhromaždenia.

V prípade neprítomnosti predsedu MAS zastupuje predsedu podpredseda. V prípade neprítomnosti predsedu a podpredsedu zastupuje predsedu člen Výboru na základe poverenia predsedom.

2. Predseda je volený Valným zhromaždením na dobu 4 rokov. Mandát predsedu MAS zaniká uplynutím funkčného obdobia, odstúpením alebo odvolaním predsedu Valným zhromaždením MAS.

3. Predseda :

- zvoláva a riadi zasadnutia Výboru MAS a Valného zhromaždenia MAS a predsedá mu
- zaisťuje vecne, organizačne a administratívne priebeh zasadnutí Výboru MAS a Valného zhromaždenia MAS
- jedná v mene Združenia s tretími osobami a podpisuje s tým súvisiace dokumenty v súlade s rozhodnutiami orgánov Združenia
- deleguje úlohy manažérovi MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo a ďalším osobám,

- spravuje finančné prostriedky Združenia a nakladá s nimi v súlade so stanovami Združenia a vnútornými predpismi
- ustanovuje likvidátora v prípade likvidácie Združenia,
- vykonáva činnosti podľa poverenia Valného zhromaždenia,
- schvaľuje harmonogram výziev na predkladanie ŽoNFP/ŽoPr
- schvaľuje výzvu na predkladanie ŽoNFP/ŽoPr
- schvaľuje zrušenie/zmenu výzvy na predkladanie ŽoNFP/ŽoPr
- vo vzťahu k PRV SR 2014 – 2020 predkladá na PPA záverečnú správu z výzvy na predkladanie ŽoNFP,
- vo vzťahu k IROP predkladá Protokol o výbere Žiadosti o príspevok z IROP na RO pre IROP.

Výbor MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo

1. Výbor MAS je výkonným orgánom Združenia, pričom za svoju činnosť zodpovedá Valnému zhromaždeniu a vykonáva činnosti v súlade so stanovami a internými riadiacimi smernicami Združenia. Má spolu 9 členov volených Valným zhromaždením na dobu 4 rokov.
2. Zasadnutie Výboru MAS zvoláva predseda Združenia podľa potreby, minimálne však štyrikrát ročne. Výbor Združenia je uznášaniaschopný, pokiaľ je na rokovaní prítomná nadpolovičná väčšina členov Výboru.
3. Do pôsobnosti Výboru MAS patrí:
  - riadi činnosť Združenia v období medzi zasadnutiami najvyššieho orgánu;
  - zaisťuje vedenie účtovníctva a evidencie všetkých písomností Združenia;
  - vecne, organizačne a administratívne zabezpečuje priebeh zasadnutí Valného zhromaždenia členov MAS;
  - zvoláva riadne a mimoriadne Valné zhromaždenie a pripravuje program jeho zasadnutia, vedie jeho rokovanie;
  - schvaľuje prijatie nových členov;
  - zabezpečuje návrh rozpočtu a plán činnosti Združenia;
  - zabezpečuje správu o činnosti a hospodárení Združenia;
  - zodpovedá za vypracovanie a implementáciu stratégie CLLD a jej aktualizáciu;
  - podáva informácie o činnosti Združenia členom a verejnosti;

- zabezpečuje spracovanie interných vykonávacích predpisov (pracovný a organizačný poriadok Združenia, smernice Združenia a ďalšie vnútorné predpisy);
- schvaľuje interné vykonávacie predpisy (pracovný a organizačný poriadok Združenia, smernice Združenia a ďalšie vnútorné predpisy);
- realizuje uznesenia Valného zhromaždenia;
- prijíma vystúpenia, návrhy a podnety členov MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo;
- menuje manažéra MAS;
- zriadi Výberovú komisiu MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo a Monitorovací výbor;
- vymenúva a odvoláva členov Monitorovacieho výboru;
- volí a odvoláva členov Výberovej komisie MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo a schvaľuje jej štatút;
- plní ďalšie úlohy určené Valným zhromaždením.
- a iné stanovené v stratégii CLLD.

Zoznam členov Výboru MAS je uvedený v Personálnej matici Príloha č.8 k stratégii CLLD

Valné zhromaždenie MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo

1. Valné zhromaždenie MAS je najvyšším orgánom Združenia a tvoria ho všetci členovia Združenia, v prípade subjektov s právnou subjektivitou sú tieto zastúpené štatutárnymi orgánmi, ich zástupcami alebo inými splnomocnencami.
2. Pôsobnosť Valného zhromaždenia:
  - schvaľuje stanovy, ich zmeny a doplnky;
  - schvaľuje základné rozvojové dokumenty, ako stratégiu CLLD a pod. a tiež ich aktualizáciu a kontroluje ich plnenie;
  - schvaľuje správu o činnosti Výboru MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo a Dozornej rady, správu o hospodárení a ročnú účtovnú uzávierku Združenia;
  - schvaľuje predloženú výročnú správu;
  - schvaľuje plán činnosti MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo a návrh rozpočtu na nasledujúce obdobie;
  - volí a odvoláva predsedu a podpredsedu Združenia, členov Výboru a členov Dozornej rady;

- stanovuje výšku, spôsob a termín úhrady členských príspevkov;
  - rozhoduje o hospodárení s majetkom Združenia a stanovení smerníc pre hospodárenie s týmto majetkom;
  - schvaľuje rokovacie a volebné poriadky orgánov MAS;
  - rozhoduje o odvolaní proti rozhodnutiu Výboru MAS a vybavení sťažností a pripomienok k činnosti Združenia alebo jeho orgánov;
  - rozhoduje o účasti Združenia v iných profesijných, či záujmových organizáciách a volí do nich svojich zástupcov;
  - rozhoduje o zániku Združenia zlúčením s iným občianskym združením alebo dobrovoľným rozpustením. V prípade, ak dôjde k zániku občianskeho združenia rozpustením alebo zlúčením s iným občianskym združením počas doby platnosti zmluvy o poskytnutí NFP na chod MAS, občianske združenie je povinné vrátiť čerpané finančné prostriedky z EPFRV resp. EFRR;
  - rozhoduje o ďalších záležitostiach, ktoré si Valné zhromaždenie vyhradí.
3. Valné zhromaždenie MAS je uznávaniaschopné, ak je prítomna nadpolovičná väčšina všetkých hlasov Združenia. Na prijatie rozhodnutia je potrebná nadpolovičná väčšina hlasov prítomných členov MAS (bez ohľadu na príslušnosť k záujmovým skupinám).
  4. Pri hlasovaní na zasadnutí Valného zhromaždenia MAS má každý zúčastnený individuálny člen a 1 hlas. (bez ohľadu na príslušnosť k záujmovým skupinám).
  5. Hlasovanie na Valnom zhromaždení prebieha spravidla verejne, pokiaľ prítomní členovia MAS neodhlasujú tajné hlasovanie nadpolovičnou väčšinou.
  6. Rokovanie Valného zhromaždenia vedie predseda MAS, v jeho neprítomnosti podpredseda poverený predsedom, alebo člen Výboru poverený predsedom.
  7. Zo zasadnutí Valného zhromaždenia členov MAS sa vypracováva zápis, ktorého vypracovanie má na starosti Výbor MAS.
  8. Zasadnutie Valného zhromaždenia sa uskutočňuje podľa potreby najmenej však 1 krát do roka.

Dozorná rada MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo

1. Dozorná rada je kontrolným orgánom MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo, skladá sa z 3 členov volených Valným zhromaždením MAS na dobu 4 roky
2. Dozorná rada volí zo svojich členov tajným hlasovaním predsedu Dozornej rady. Mandát člena Dozornej rady zaniká uplynutím funkčného obdobia, jeho odstúpením alebo odvolaním valným zhromaždením MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo. Rezignácia

na člena Dozornej rady sa predkladá Valnému zhromaždeniu. Ak klesne počet členov Dozornej rady o viac ako 1 člena, zvolá Výbor MAS mimoriadne Valné zhromaždenie k vykonaniu doplňujúcich volieb.

3. Je kontrolným orgánom ktorý za svoju činnosť sa zodpovedá Valnému zhromaždeniu.
4. Dozorná rada vykonáva napríklad nasledovné činnosti:
  - je kontrolným orgánom, ktorý za svoju činnosť zodpovedá najvyššiemu orgánu;
  - členstvo v Dozornej rade je nezlučiteľné s členstvom v orgánoch Združenia, okrem členstva v najvyššom orgáne;
  - kontroluje hospodárenie Združenia, upozorňuje príslušné orgány Združenia na nedostatky a navrhuje opatrenia na ich odstránenie;
  - kontroluje aj dodržiavanie stanov a vnútorných predpisov.

Zasadnutie Dozornej rady sa koná podľa potreby, najmenej však jedenkrát ročne alebo na požiadanie predsedu MAS alebo Valného zhromaždenia MAS. Dozorná rada je uznášaniaschopná v prípade prítomnosti nadpolovičnej väčšiny svojich členov. Uznesenie sa prijíma väčšinou hlasov.

Výberová komisia MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo

1. Výberová komisia MAS vykonáva výber ŽoNFP podľa poradia ich prínosu k plneniu cieľov a zámerov stratégie CLLD a stanovuje výšku podpory. Zloženie členov musí odrážať požiadavku v zmysle Nariadenia (EÚ) č. 1303/2013, teda musí byť zabezpečené, aby pri každom hlasovaní o výbere projektu minimálne 50 % hlasov rozhodnutí o výbere projektu patrilo partnerom, ktorí nie sú orgánmi verejnej správy, zároveň musí byť umožnený výber písomným konaním.
2. Výberová komisia má minimálne troch členov. Počet členov musí byť vždy nepárny. Združenie môže okrem riadnych členov menovať aj náhradníkov členov výberovej komisie.
3. Členov výberovej komisie volí a odvoláva Výbor MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo
4. Člen výberovej komisie MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo nemusí pôsobiť (mať trvalé, prípadne prechodné bydlisko, sídlo alebo prevádzku) v území Združenia. Pre jednu výzvu bude stanovená jedna výberová komisia.
5. Výbor MAS menuje vždy novú výberovú komisiu pre každú výzvu, pričom jednotliví členovia sa môžu opakovať. V rámci jednej výzvy môže byť menovaná len jedna výberová komisia na celú výzvu, výnimkou môže byť len výmena členov z opodstatnených dôvodov.

Opodstatnenými dôvodmi sú najmä konflikt záujmov, úmrtie člena výberovej komisie, jeho dlhodobá pracovná neschopnosť alebo nečinnosť a pod.

6. Členstvo vo výberovej komisii je nezlučiteľné s členstvom vo výkonnom orgáne, kontrolnom orgáne a monitorovacím výbore združenia.

Monitorovací výbor MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo

1. Monitorovací výbor MAS je orgánom, ktorý vykonáva najmä vyhodnotenie výstupov a výsledkov a monitorovanie realizácie projektov v rámci stratégie CLLD, pripravuje a vypracováva správy o implementácii stratégie, správy o monitoringu za ročné obdobie a pod. Monitorovací výbor má minimálne 3 členov.
2. Monitorovací výbor MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo na svojom prvom zasadnutí stanoví rozsah činnosti. Rozsah činnosti Monitorovacieho výboru MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo podlieha schváleniu výkonným orgánom.

Členovia monitorovacieho výboru MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo :

Povinné prílohy:

- Príloha č. 7: Organizačná štruktúra MAS
- Príloha č. 8: Personálna matica MAS
- Kvalifikačné predpoklady manažéra MAS (získané vzdelanie a odborná prax) sa preukazujú predložením profesijného životopisu a inými kópiami dokladov o vzdelaní, prípadne ďalšími kópiami relevantných certifikátov (len kópie bez úradného overenia) v prípade, ak má MAS pozíciu manažéra personálne obsadenú. V prípade, ak pozícia manažéra MAS nie je ešte personálne obsadená, uvedú sa požiadavky na jeho výber.
- Príloha č. 9: Štatúty, interné smernice, stanovy MAS
- V stanovách musia byť uvedené podmienky, orgány, ich právomoci v minimálnej povinnej štruktúre tak ako je uvedené v kapitole 6.1. a 6.1.4 Systému riadenia CLLD.

5.1.2. Implementačný proces

5.1.2.1 Žiadosti podporované v PRV

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo zabezpečí výber projektov iba prostredníctvom jedného kola (Výzva na predkladanie ŽoNFP).

Vyhlasenie výzvy (Systém riadenia CLLD 2014-2020, Bod 9.1):

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo bude vyhlasovať výzvy na predkladanie ŽoNFP na základe akčného plánu uvedeného v stratégii CLLD. MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo bude vyhlasovať výzvy v súlade s indikatívnym harmonogramom výziev, v ktorom

sa zohľadnia plánované termíny vyhlásenia výziev. MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo zostaví harmonogram výziev na obdobie minimálne jedného kalendárneho roka a zverejní ho v systéme ITMS2014+ a následne na svojom webovom sídle.

MAS je povinná vyhlásiť výzvu na predkladanie ŽoNFP zaradenú do harmonogramu výziev od aktivovania harmonogramu výziev v rámci implementácie stratégie CLLD zo strany PPA v ITMS2014+. V prípade, ak MAS nevyhlási výzvu na predkladanie ŽoNFP v zmysle tohto odseku do termínu uvedeného v príručke pre prijímateľa LEADER, PPA uplatní voči MAS sankcie v zmysle podmienok zmluvy o poskytnutí NFP.

Forma a štruktúra výzvy na predkladanie ŽoNFP je definovaná v zmysle nariadenie vlády č. 71/2018. Po vypracovaní výzvy na predkladanie ŽoNFP zo strany MAS v ITMS2014+ pred jej oficiálnym zverejnením vykonaná kontrola zo strany PPA do 5 pracovných dní priamo v ITMS2014+. V prípade pripomienok zo strany PPA je MAS povinná ich zapracovať do predmetnej výzvy priamo v ITMS 2014+. PPA posúdi predmetnú výzvu na predkladanie ŽoNFP so stratégiou CLLD, zverejneným harmonogramom výziev, podmienkami uvedenými v relevantnej schéme štátnej pomoci a/alebo schémy pomoci de minimis, relevantnými metodickými príručkami pre žiadateľa. V prípade, ak MAS nezpracuje pripomienky PPA do predmetnej výzvy v termíne stanovenom v príručke pre prijímateľa LEADER, PPA môže uplatniť voči MAS sankcie v zmysle podmienok zmluvy o poskytnutí NFP.

PPA posúdi predmetnú výzvu na predkladanie ŽoNFP so zverejneným harmonogramom výziev, podmienkami uvedenými v relevantnej schéme štátnej pomoci a/alebo schémy pomoci de minimis, relevantnými metodickými príručkami pre žiadateľa.

Po vykonaní kontroly výzvy na predkladanie ŽoNFP zo strany PPA vykoná MAS aktiváciu predmetnej výzvy na predkladanie ŽoNFP v systéme ITMS2014+. Za aktiváciu výzvy na predkladanie ŽoNFP v systéme ITMS2014+ je zodpovedná MAS.

Originál výzvy na predkladanie ŽoNFP zo systému ITMS2014+ je súčasťou dokumentácie, týkajúcej sa predmetnej výzvy na predkladanie ŽoNFP a musí byť podpísaná štatutárnym orgánom MAS. MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo uverejní výzvu na predkladanie ŽoNFP aj na svojom webovom sídle (www.mashnp.sk), avšak toto zverejnenie má iba informatívny charakter bez právnych účinkov a za oficiálne zverejnenie s právnymi účinkami (možnosť podať ŽoNFP) sa považuje zverejnenie v systéme ITMS2014+. MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo pri príprave výziev spolupracuje s Riadiacim orgánom a gestormi horizontálnych princípov v zmysle Systému riadenia CLLD 2014-2020 bod 9.1 odstavec 3.

Výzva môže mať formu v zmysle systému riadenia CLLD 2014-2020 a s cieľom akcelerácie implementácie jednotlivých opatrení len formu uzavretej výzvy.

MAS po ukončení hodnotiaceho procesu (výberu ŽoNFP) vypracuje záverečnú správu z výzvy na predkladanie ŽoNFP, v ktorej navrhne PPA pre jednotlivé ŽoNFP vydanie konkrétneho rozhodnutia podľa zákona o príspevku z EŠIF (rozhodnutie o schválení/neschválení ŽoNFP, rozhodnutie o zastavení konania) a to, najneskôr do 40 pracovných dní od posledného termínu predloženia ŽoNFP v rámci príslušnej výzvy (uzavretá výzva). V prípade, ak MAS nedodrží termín uvedený v predchádzajúcej vete tohto odseku, PPA uplatní voči MAS sankcie v zmysle podmienok zmluvy o poskytnutí NFP.

Počas implementácie stratégie CLLD bude na každú činnosť, ktorá je uvedená v stratégii v rámci príslušného opatrenia vyhlásená minimálne jedna výzva.

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo v rámci Výziev na predkladanie ŽoNFP pre príslušné opatrenia uverejní nasledovné náležitosti:

- a) Formálne náležitosti: názov MAS, názov Poskytovateľa, dátum vyhlásenia výzvy a dátum uzavretia výzvy alebo skutočnosť, na ktorej základe sa výzva uzavrie, kontaktné údaje MAS a spôsob komunikácie s ňou, časový harmonogram konania o ŽoNFP vrátane lehoty na vydanie rozhodnutia v konaní o ŽoNFP, indikatívnu výšku finančných prostriedkov určených na vyčerpanie vo Výzve, miesto podania ŽoNFP, ďalšie formálne náležitosti (napr. informácie o kontaktných osobách, forme podávania ŽoNFP a pod.),
- b) podmienky poskytnutia NFP:
  - oprávnenosť žiadateľa (prijímateľa),
  - oprávnenosť aktivít realizácie projektu,
  - oprávnenosť výdavkov realizácie projektu,
  - oprávnenosť miesta realizácie projektu,
  - kritériá pre výber projektov (schválené Výberovou komisiou pre schvaľovanie stratégie CLLD a výber MAS, resp. MV PRV SR 2014-2020)
    - spôsob financovania,
    - splnenie zákonných podmienok ustanovených v osobitných predpisoch,
    - ďalšie podmienky poskytnutia príspevku,
- c) prílohy výzvy. (napr. formulár ŽoNFP, príručka pre žiadateľa, a pod.)

Vyššie uvedené obligatórne náležitosti výzvy nemôžu byť nahradené odkazom na iný dokument, napr. PRV 2014-2020 alebo príslušnú metodickú príručku ani za predpokladu, že niektorý z týchto dokumentov bude tvoriť prílohu výzvy.

Zmena / zrušenie výzvy

Podrobný popis ako postupovať pri zmene výzvy, resp. pri zrušení výzvy je uvedený v bode 9.4 v Systéme riadenia CLLD 2014-2020 v platnom znení. Všetky uvedené náležitosti vo Výzve na implementáciu stratégie CLLD MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo budú v súlade so schválenou stratégiou CLLD, príp. Dodatkami k stratégií.

Príjem projektov, hodnotenie na úrovni MAS, PPA resp. RO (Systém riadenia CLLD 2014-2020, Bod 9.5)

Dňom doručenia ŽoNFP na adresu MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo sa začína konanie o žiadosti. ŽoNFP musí byť podaná riadne, včas a vo forme určenej v zverejnenej výzve.

Podrobný opis Konania o Žiadosti o NFP je uvedený v bode 9.5.1 Systému riadenia CLLD 2014-2020.

Konečný prijímateľ – predkladateľ projektu predkladá ŽoNFP v termíne uvedenom vo Výzve MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo elektronicky prostredníctvom verejnej časti ITMS2014+ a v písomnej forme na adresu určenú v predmetnej výzve.

Žiadateľ pri vypĺňaní ŽoNFP vo verejnej časti ITMS2014+ postupuje podľa krokov, ktorými je automaticky vedený priamo systémom ITMS2014+. Po elektronickom vyplnení a odoslaní formulára ŽoNFP a povinných príloh, ktoré je potrebné predkladať cez ITMS2014+, žiadateľ vytlačí listinnú formu vyplneného formulára ŽoNFP, opečiatkuje ju (v prípade, že žiadateľ má povinnosť používať pečiatku) a podpíše ju štatutárny orgán žiadateľa, resp. splnomocnená osoba. K písomnej forme formulára ŽoNFP vytlačenej cez verejnú časť ITMS2014+ priloží žiadateľ všetky povinné prílohy (ak relevantné), resp. ich len vloží do ITMS2014+ a zabezpečí predloženie kompletnej dokumentácie ŽoNFP.

Žiadateľ predkladá ŽoNFP a príslušné prílohy (s výnimkou tých, ktoré nie je možné, napr. z dôvodu obmedzení veľkosti príloh):

a) elektronicky

- výlučne prostredníctvom verejnej časti ITMS2014+ (formulár ŽoNFP, vypracovaný prostredníctvom ITMS2014+, prílohy ŽoNFP povinne predkladané v elektronickej forme prostredníctvom ITMS2014+),

b) listinná forma na adresu určenú v predmetnej výzve

-formulár ŽoNFP vypracovaný prostredníctvom verejnej časti ITMS2014+, listinné formy povinných príloh (len tie povinné prílohy, ktoré sa neprikladajú prostredníctvom integračnej akcie ITMS2014+).

Dokumentácia v listinnej forme sa predkladá nasledovne (ak relevantné):

a) v zalepenej obálke/balíku pričom v ľavom hornom rohu obálky/balíka žiadateľ uvedie číslo výzvy, názov opatrenia/podopatrenia, obchodné meno, IČO, adresu/sídlo žiadateľa a v pravom dolnom rohu obálky/balíka žiadateľ uvedie nápis „Neotvárať“,

b) ŽoNFP musí byť podpísaná štatutárnym orgánom žiadateľa alebo osobou úradne splnomocnenou štatutárnym orgánom žiadateľa na mieste/miestach predpísaných vo formulári ŽoNFP,

c) ŽoNFP sú uložené spolu s povinnými prílohami v pevnom zakladacom šanóne ľubovoľnej farby. Prílohy sa do šanónu vkladajú zostupne, tzn. zhora nadol, pričom na vrchu bude formulár ŽoNFP a nasledovať budú povinné prílohy podľa poradia uvedeného v ŽoNFP. Každá príloha bude založená zvlášť vo fóliovom euroobale (ak technicky nie je možné v euroobale, použije sa iný vhodný spôsob podľa uváženia žiadateľa),

d) ŽoNFP a prílohy predkladané elektronicke prostredníctvom verejnej časti ITMS2014+ musia byť totožné s formulárom ŽoNFP a prílohami ŽoNFP predkladanými v listinnej forme (v prípade rozdielov medzi elektronickeou a listinnou formou ŽoNFP a jej príloh budú považované za záväzné verzie predložené prostredníctvom ITMS2014+ a žiadateľ nebude vyzvaný na úpravu prostredníctvom výzvy na doplnenie).

Podrobný opis príjmu a registrácie ŽoNFP na úrovni MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo je uvedený v bode 9.5.2 Systému riadenia CLLD 2014-2020.

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo následne v rámci administratívneho overenia overí splnenie podmienok doručenia ŽoNFP a ostatných podmienok poskytnutia príspevku, určených vo výzve.

1) MAS zabezpečí príjem ŽoNFP odo dňa vyhlásenia výzvy, do dňa jej uzavretia, resp. v lehote prijímania ŽoNFP, uvedenej vo výzve. Žiadateľ je povinný predložiť ŽoNFP v podobe resp. forme uvedenej vo výzve.

2) V zmysle § 19 zákona o príspevku z EŠIF musí byť ŽoNFP doručená riadne, včas a v určenej forme.

3) ŽoNFP sa považuje za predloženú v určenej forme, ak bol formulár ŽoNFP:

- a) predložený elektronicky prostredníctvom verejnej časti ITMS2014+ a zároveň,
- b) po odoslaní vo verejnej časti ITMS2014+ bol vytlačený, podpísaný, opečiatkovaný (ak má žiadateľ povinnosť používať pečiatku) a v listinnej forme v zmysle podmienok ods. 7 a ods. 8, kapitoly 9.5.1 predložený na adresu uvedenej vo výzve.

4) ŽoNFP sa považuje za predloženú včas, ak bola:

a) ŽoNFP vrátane príloh odoslaná elektronicky prostredníctvom verejnej časti ITMS2014+ do termínu uzavretia výzvy, resp. príslušného hodnotiaceho kola a zároveň,

b) ŽoNFP vrátane príloh odoslaná:

- v prípade osobného predloženia dátum fyzického odovzdania listinnej formy dokumentácie na adresu uvedenú vo výzve,

- v prípade zaslania ŽoNFP doporučenou poštou alebo kuriérskou službou dátum odovzdania listinnej formy dokumentácie ŽoNFP na poštovú prepravu alebo na prepravu kuriérskou službou.

5) ŽoNFP sa považuje za predloženú riadne, ak je:

a) vyplnená v ITMS2014+,

b) vyplnený na počítači v slovenskom jazyku písmom, resp. v prípade predložený v inom ako slovenskom jazyku, je priložený úradne osvedčený preklad do slovenského jazyka, ktorý umožňuje objektívne posúdenie ich obsahu. Preklad do slovenského jazyka sa nevyžaduje v prípade príloh, ktoré sú originálne vyhotovené v českom jazyku a sú vypracované vo formáte, ktorý umožňuje objektívne posúdenie obsahu projektového zámeru (t.j. čitateľnosť písma),

c) predložený formát ŽoNFP a príloh umožňuje objektívne posúdenie ich obsahu a písmo umožňuje rozpoznanie obsahu textu.

Pri ŽoNFP, ktoré splnili podmienky riadneho doručenia MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo overí v rámci administratívneho overenia kompletnosť ŽoNFP, t.j., či formulár ŽoNFP obsahuje všetky požadované údaje a či ŽoNFP obsahuje všetky povinné prílohy. V prípade, že ŽoNFP je nekompletná, MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo vyzve žiadateľa na doplnenie ŽoNFP. Lehota na doplnenie ŽoNFP nesmie byť kratšia ako 5 pracovných dní od doručenia výzvy na doplnenie ŽoNFP.

Podrobný opis kontroly formálnej správnosti Žiadosti o NFP je uvedený v bode 9.5.3 Systému riadenia CLLD 2014-2020.

Ďalším krokom je posúdenie vecnej oprávnenosti ŽoNFP. Podrobný opis kontroly oprávnenosti výdavkov je uvedený v bode 9.5.4 Systému riadenia CLLD 2014-2020.

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo rozhoduje o oprávnenosti, resp. neoprávnenosti výdavkov projektu v procese schvaľovania ŽoNFP. MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo je zodpovedná za zabezpečenie vhodného a dostatočne podrobného informovania žiadateľov o oprávnenosti výdavkov a ich evidencii prostredníctvom výziev alebo príručiek pre žiadateľov, na ktoré sa výzvy odvolávajú a prostredníctvom ktorých MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo definuje podmienky poskytnutia príspevku vo vzťahu k oprávnenosti výdavkov realizovaných projektov, oprávnené výdavky sú uvedené v časti 5.2 Akčný plán stratégie CLLD.

Z hľadiska územnej oprávnenosti musia byť oprávnené výdavky realizované na oprávnenom území, t.j. na území MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo, na ktoré sa vzťahuje stratégia CLLD.

Minimálna a maximálna výška oprávnených výdavkov ŽoNFP pre jednotlivé opatrenia/podopatrenia je definovaná v PRV SR 2014-2020, v stratégii CLLD časť 5.2 Akčný plán a vo vyhlásených výzvach MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo. MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo vykoná kontrolu dodržania minimálnej a maximálnej výšky oprávnených výdavkov ŽoNFP.

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo zabezpečí priradenie odborných hodnotiteľov k ŽoNFP prostredníctvom systému ITMS2014+. Hodnotitelia sú povinní pred účasťou na odbornom hodnotení podpísať Čestné vyhlásenie o nestrannosti, zachovaní dôvernosti informácií a vylúčení konfliktu záujmov.

Hodnotitelia vykonávajú odborné hodnotenie v priestoroch určených MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo, pričom nie sú oprávnení odnášať poskytnuté dokumenty mimo priestorov MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo. Odborné hodnotenie jednotlivých ŽoNFP zaznamenávajú odborní hodnotitelia do hodnotiaceho hárku. Odborní hodnotitelia vykonávajú odborné hodnotenie v systéme ITMS2014+ (ak relevantné), resp. MAS zabezpečí zadanie podpísaného hodnotiaceho hárku do ITMS 2014+. Špecifiká postupov odborného hodnotenia ŽoNFP sú uvedené v príručke pre prijímateľa LEADER.

Podrobný opis odborného hodnotenia Žiadosti o NFP je uvedený v bode 9.5.5 Systému riadenia CLLD 2014-2020 a uplatnenia hodnotiacich kritérií v bode 9.5.6 Systému riadenia CLLD 2014-2020.

Popis činnosti Výberovej komisie je uvedený v bode 5.1.1 stratégie. Aplikáciou rozlišovacích kritérií v ITMS2014+ výberová komisia stanoví poradie ŽoNFP, ktoré je vytvorené od najvyššie umiestnenej ŽoNFP spĺňajúcu všetky podmienky pre poskytnutie príspevku po najnižšie umiestnenú ŽoNFP spĺňajúcu všetky podmienky pre poskytnutie príspevku. Výberová komisia zaznamená proces aplikácie rozlišovacích kritérií v písomnej podobe. Po ukončení procesu výberu ŽoNFP výberová komisia vypracuje v rámci každého kola hodnotenia záverečnú správu výzvy (ŽoNFP), v ktorej navrhne PPA pre jednotlivé ŽoNFP vydanie konkrétneho rozhodnutia podľa zákona o príspevku z EŠIF (rozhodnutie o schválení/neschválení ŽoNFP, rozhodnutie o zastavení konania). Záverečnú správu výzvy (ŽoNFP) spolu so všetkými predloženými ŽoNFP, v rámci príslušného kola hodnotenia, je MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo povinná predložiť na PPA do 45 pracovných dní odo dňa ukončenia výzvy.

V prípade, ak MAS nepredloží záverečnú správu z výzvy na predkladanie ŽoNFP a všetky prijaté ŽoNFP v termíne stanovenom v predchádzajúcej vete tohto odseku, PPA môže uplatniť voči MAS sankcie v zmysle podmienok zmluvy o poskytnutí NFP.

Podrobný opis jednokolového procesu výberu ŽoNFP je uvedený v bode 9.6.2 Systému riadenia CLLD 2014-2020.

Hodnotiace, rozlišovacie a výberové kritériá sú súčasťou prílohy k stratégii CLLD MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo. Kritériá sú pripravené v súlade so stratégiou CLLD a Systémom riadenia CLLD.

Podrobný opis príjmu a registrácie ŽoNFP na úrovni PPA je uvedený v bode 9.7 Systému riadenia CLLD 2014-2020. Príjem ŽoNFP na úrovni PPA okrem iného zahŕňa aj kontrolu formálnej správnosti ŽoNFP, kontrolu vecnej správnosti ŽoNFP, odborné hodnotenie ŽoNFP a vydanie rozhodnutia. PPA je povinná výsledky po overení písomne zaznamenávať a vložiť do ITMS2014+.

PPA zasiela zoznam schválených žiadostí o NFP príslušnej MAS, ktorá ho zasiela následne príslušnému samosprávnemu kraju za účelom zníženia rizika dvojitého financovania. PPA vydá rozhodnutie do 35 dní od predloženia záverečnej správy z výzvy (ŽoNFP). Do lehoty na vydanie rozhodnutia sa nezapočítava doba potrebná na predloženie náležitostí zo strany žiadateľa na základe výzvy na doplnenie zaslanej PPA na MAS a následne žiadateľovi (t.j. prerušuje sa v momente zaslania výzvy na doplnenie a začína plynúť momentom doručenia náležitostí zo strany MAS na PPA).

Do lehoty sa nezapočítava doba, kedy bola záverečná správa vrátená MAS na opravu. Lehoty na doručovanie zo strany MAS na PPA a výziev na doplnenie zo strany PPA sú uvedené v

príručke pre prijímateľa Leader. V prípade, ak MAS nedodrží stanovené lehoty v zmysle predchádzajúcej vety tohto odseku, PPA môže uplatniť voči MAS sankcie v zmysle podmienok zmluvy o poskytnutí NFP.

Rozhodnutím o schválení ŽoNFP konštatuje PPA splnenie všetkých podmienok poskytnutia príspevku stanovených vo výzve na predkladanie ŽoNFP a zároveň deklaruje dostatok finančných prostriedkov na financovanie schváleného projektu na základe indikatívnej alokácie určenej v predmetnej výzve.

Postupy na vydanie Rozhodnutia zo strany PPA sú uvedené v príručke pre prijímateľa LEADER.

Popis schválenia ŽoNFP, rozhodnutia o schválení ŽoNFP sú uvedené v bode 9.7.3. Systému riadenia CLLD 2014-2020, podmienky zmluvy o poskytnutí NFP sú uvedené v bode 9.8 Systému riadenia CLLD 2014-2020 a podmienky ukončenia Zmluvy o poskytnutí NFP v bode 9.9 Systému riadenia CLLD 2014-2020.

Žiadosť o platbu

Prijímateľ podáva ŽoP na PPA, podrobné informácie sú uvedené v bode 9.10 Systému riadenia CLLD 2014-2020 a v príručke pre prijímateľa LEADER.

5.1.2.2 Žiadosti podporované v IROP

V rámci IROP sa uplatňuje proces schvaľovania a výberu ŽoPr (Výzva na predkladanie ŽoPr), ktorý je ustanovený v kapitole 11. Systému riadenia CLLD. Implementačná štruktúra CLLD v rámci IROP je uvedená v bode 11.1 Systému riadenia CLLD.

a) postup vyhlásenia výzvy MAS

Základným metodickým podkladom na predloženie ŽoPr je Výzva na predkladanie ŽoPr. MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo bude vyhlasovať výzvy v súlade s indikatívnym harmonogramom výziev, s cieľom dostatočnej informovanosti potenciálnych ReS o možnostiach získania príspevku na financovanie projektov a dosiahnutia dostatočnej pripravenosti predkladaných projektov. MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo zostaví harmonogram výziev na obdobie jedného kalendárneho roka (obdobie od 1.1. do 31.12. roku „n“), pričom prvý harmonogram výziev zostaví MAS na obdobie od zverejnenia do konca príslušného roka. Harmonogram výziev zverejní MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo i na svojom webovom sídle (www.mashnp.sk) a zodpovedá za aktuálnosť tohto harmonogramu. MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo pripraví výzvy a dokumenty,

ktoré sú relevantné vo vzťahu k výzve vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť. MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo sa pri príprave výzvy a relevantných dokumentov bude riadiť vzormi formulárov a metodickými pokynmi RO pre IROP. Pred vyhlásením výzvy je MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo povinná skontrolovať správnosť a kompletnosť výzvy, a to predovšetkým preverení súladu so stratégiou CLLD, so ŽoNFP na realizáciu stratégie CLLD, s IROP, s platnou legislatívou EÚ a SR, so zverejneným harmonogramom výziev, s podmienkami uvedenými v relevantnej schéme štátnej pomoci, resp. v schéme pomoci de minimis a s ostatnými relevantnými dokumentmi. MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo vyhlási výzvu jej zverejnením na svojom webovom sídle až po odsúhlasení výzvy zo strany RO pre IROP. RO pre IROP zabezpečí zverejnenie informácie o zverejnení výzvy MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo na svojom webovom sídle s aktívnym odkazom na webovú stránku MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo. Výzva môže mať iba formu otvorenej výzvy, ktorej dĺžka trvania je závislá na disponibilných finančných prostriedkoch, ktorých vyčerpanie je dôvodom na ukončenie tohto druhu výzvy. MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo zároveň priebežne zverejní informáciu o tom, že dopyt predložených ŽoPr dosiahol indikatívnu alokáciu, resp. aktuálne voľnú časť indikatívnej alokáciu z dôvodu, aby sa mohli ReS efektívne rozhodovať pri predkladaní ŽoPr. Výber ŽoPr predložených na základe otvorenej výzvy bude prebiehať v termínoch (kolách) stanovených vo výzve. Podrobné informácie sú súčasťou Systému riadenia CLLD bod 11.2.

Podrobný popis postupu MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo pri zmene výzvy, resp. pri zrušení výzvy na predkladanie ŽoPr je uvedený v bode 11.3 Systému riadenia CLLD.

b) postupy hodnotenia ŽoPr

Hodnotiace kritériá ŽoPr:

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo vypracuje hodnotiace kritériá v súlade s požiadavkami RO pre IROP stanovenými vo výzve na predkladanie ŽoNFP na realizáciu stratégie MAS.

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo definuje hodnotiace kritériá ŽoPr, v závislosti od charakteru podporovaných projektov v nadväznosti na hodnotiace princípy uvedené pri jednotlivých opatreniach IROP vo výzve na predkladanie ŽoPr, pričom zadanými hodnotiacimi kritériami musia byť overené minimálne nasledujúce oblasti:

- a. Príspevok navrhovaného projektu k cieľom a výsledkom IROP a príslušnej PO;
- b. Navrhovaný spôsob realizácie projektu;
- c. Administratívna a prevádzková kapacita ReS;

d. Finančná a ekonomická stránka projektu.

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo v rámci definovania hodnotiacich kritérií zabezpečí, aby projekt, ktorý nespĺňa podmienky hospodárnosti a efektívnosti nemohol byť schválený.

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo je povinná spolu s hodnotiacimi kritériami definovať aj rozlišovacie kritériá. Rozlišovacie kritériá slúžia na určenie poradia v prípade rovnakého počtu bodov dosiahnutého viacerými ŽoPr (t.j. ak dve alebo viac ŽoPr dosiahli rovnaké bodové hodnotenie a alokácia určená vo výzve nepostačuje na schválenie všetkých takýchto ŽoPr).

Rozlišovacie kritériá MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo určí primárne z bodovaných hodnotiacich kritérií z odborného hodnotenia ŽoPr, pričom môže vybrať jedno alebo viacero z týchto kritérií.

Poradie na základe rozlišovacích kritérií sa určí na základe dosiahnutého počtu bodov pre dané kritériá z odborného hodnotenia od najvyššieho počtu po najnižší počet bodov.

Zmena hodnotiacich kritérií po uzavretí zmluvy o poskytnutí NFP medzi MAS a RO pre IROP podlieha schváleniu zo strany RO pre IROP.

Podrobnejšie informácie sú uvedené v Systéme riadenia CLLD bod 11.4.

Procesné úkony – ŽoPr

Schvaľovací proces ŽoPr

1) ŽoPr je základným dokumentom, ktorým ReS na základe vyhlásenej výzvy na predkladanie ŽoPr žiada spolufinancovanie projektu z finančných prostriedkov určených na danú výzvu.

2) Neoddeliteľnou súčasťou ŽoPr sú povinné prílohy, ktorých minimálne náležitosti definuje MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo vo výzve.

3) Vzor formuláru ŽoPr a prierezovo využívaných príloh ŽoPr vydáva RO pre IROP pre všetky MAS.

Administratívne overenie ŽoPr

1) MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo zabezpečí príjem ŽoPr odo dňa vyhlásenia výzvy, do dňa jej uzavretia, resp. v lehote prijímania ŽoPr.

2) Doručením ŽoPr na adresu MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo začína proces výberu ŽoPr. ReS doručuje ŽoPr písomne v určenej forme na adresu sídla MAS

Hontiansko – Novohradské partnerstvo určenú vo výzve ako aj v elektronickej forme podľa inštrukcií definovaných vo výzve.

3) Po doručení ŽoPr MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo posúdi splnenie podmienky doručenia ŽoPr riadne, včas a vo forme určenej vo výzve.

4) V prípade, ak ReS nepredložil ŽoPr riadne, včas alebo v určenej forme, MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo oznámi ReS nesplnenie podmienok stanovených vo výzve.

5) Pri ŽoPr, ktoré splnili podmienky doručenia, MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo ďalej overí v rámci administratívneho overenia splnenie každej jednotlivéj podmienky poskytnutia príspevku na základe údajov uvedených v ŽoPr, dostupných zdrojoch pre priame overenie podmienok poskytnutia príspevku a v relevantných prílohách, ktorými ReS preukazuje splnenie vybraných podmienok poskytnutia príspevku. Usporiadanie výkonu administratívnej kontroly ŽoPr je v kompetencii MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo (prostredníctvom vlastných zamestnancov alebo priamo Výberovou komisiou) pri dodržaní zásady štyroch očí.

6) Závery z administratívneho overenia MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo zaznamenáva v kontrolnom zozname, ktorým MAS zdokumentuje overenie splnenia podmienok poskytnutia príspevku.

7) MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo v rámci administratívneho overenia overí splnenie podmienok doručenia ŽoPr a následne overí ostatné podmienky poskytnutia príspevku, určených vo výzve s výnimkou tých, ktoré sú úplne alebo z časti overované v rámci odborného hodnotenia ŽoPr.

8) V prípade, ak na základe preskúmania ŽoPr a jej príloh vzniknú pochybnosti o pravdivosti alebo úplnosti ŽoPr alebo jej príloh, MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo vyzve ReS na doplnenie neúplných údajov, vysvetlenie nejasností alebo nápravu nepravdivých údajov zaslaním výzvy na doplnenie ŽoPr.

9) MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo po doplnení údajov zo strany ReS overí, či ReS predložil všetky požadované informácie a dokumenty a či ich predložil včas a opätovne overí splnenie podmienok poskytnutia príspevku. Opätovný výkon administratívneho overenia splnenia zaznamená MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo v kontrolnom zozname. V prípade splnenia všetkých podmienok poskytnutia príspevku, ktorých overenie je súčasťou administratívneho overenia, je ŽoPr postúpená na odborné hodnotenie.

10) Podrobné informácie sú uvedené v Systéme riadenia CLLD bod 11.6.2.

Odborné hodnotenie ŽoPr

1) MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo v rámci odborného hodnotenia zabezpečí posúdenie ŽoPr minimálne dvoma odbornými hodnotiteľmi, ktorí vyhodnotia predložené ŽoPr na základe hodnotiacich kritérií zverejnených vo výzve a v stratégii CLLD. Podrobný popis spôsobu a postupu odborného hodnotenia bude uvedený v príručke pre hodnotenie ŽoPr odbornými hodnotiteľmi.

2) Pred výkonom odborného hodnotenia MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo zabezpečí, aby boli odborní hodnotitelia oboznámení s podmienkami a o spôsobe výkonu odborného hodnotenia. Počas odborného hodnotenia dodržiavanie pravidiel pre výkon odborného hodnotenia upravených v príručke pre odborných hodnotiteľov zabezpečuje MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo. MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo svojou účasťou nesmie zasahovať do obsahového vyhodnotenia jednotlivých kritérií odborného hodnotenia. Za takýto postup sa nepovažuje to, ak MAS informuje odborných hodnotiteľov o prílohách alebo častiach ŽoPr, ktoré môžu obsahovať informácie relevantné pre výkon odborného hodnotenia.

3) Odborní hodnotitelia sú povinní pred účasťou na odbornom hodnotení podpísať Čestné vyhlásenie o nestrannosti, zachovaní dôvernosti informácií a vylúčení konfliktu záujmov.

4) Odborní hodnotitelia vykonávajú odborné hodnotenie v priestoroch určených MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo, pričom nie sú oprávnení odnášať poskytnuté dokumenty mimo priestorov MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo.

5) Konečným výstupom z odborného hodnotenia ŽoPr je hodnotiaci hárok v zmysle kapitoly 6.1.4.7 Systému riadenia CLLD. Procesný postup, ktorý predchádza vydaniu hodnotiaceho hárku upraví MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo v Príručke pre odborných hodnotiteľov.

6) Podrobnejšie informácie sú uvedené v Systéme riadenia CLLD bod 11.6.3.

c) Výber ŽoPr

Výber ŽoPr

1) MAS zosumarizuje výsledky administratívnej kontroly ŽoPr a odborného hodnotenia (overí, či hodnotenia odborných hodnotiteľov nie sú rozdielne o viac ako 10 bodov a v prípade potreby určí tretieho hodnotiteľa na doplnujúce hodnotenie, aritmetickým priemerom hodnotení určí výsledný počet bodov hodnotenej ŽoPr.

2) V prípade rovnakého počtu bodov sa aplikujú rozlišovacie kritériá. Rozlišovacie kritériá aplikuje výberová komisia, ktorá následne poradie ŽoPr od najvyššie umiestnenej ŽoPr (ktorá

najvyššou mierou napĺňa ciele stratégie CLLD) spĺňajúcej všetky podmienky poskytnutia príspevku po najnižšie umiestnenú ŽoPr spĺňajúcu všetky podmienky poskytnutia príspevku.

3) Po ukončení procesu výberu ŽoPr štatutár MAS vypracuje v rámci každého kola hodnotenia Protokol o výbere ŽoPr, v ktorom navrhne jednotlivé ŽoPr na schválenie.

Overenie výberu ŽoPr vykonanej MAS

RO pre IROP posúdi splnenie podmienok administratívneho overenia, odborného hodnotenia a výberu ŽoPr MAS na základe predloženého Protokolu o výbere ŽoPr a jej príloh. RO pre IROP sa pri overení primerane uistí o dodržaní postupov pri výbere ŽoPr. V zmysle všeobecného nariadenia 1303/2013 – overenie, ktoré je definované v čl. 34 odsek 3 písmeno f.

RO pre IROP vykoná overenie administratívneho overenia, odborného hodnotenia a výberu ŽoPr na základe náhodného výberu v rozsahu podľa rizikovej analýzy. Podrobný postup overenia výberu ŽoPr upravuje RO pre IROP v IMP a jeho cieľom je primerane sa uistiť o skutočnosti, že MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo dodržala všetky postupy.

V prípade, že RO pre IROP nezistí žiadne závažné nedostatky v procese schvaľovania ŽoPr, resp. takéto overenie nebolo s ohľadom na rizikovú analýzu vykonané, zašle MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo písomný súhlas so zasláním oznámenia o schválení ŽoPr príslušným ReS.

Udelenie súhlasu v žiadnom prípade nenahrádza konečnú zodpovednosť MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo za prípadné neskôr identifikované nedostatky výberu ŽoPr.

Zmluva s užívateľom

Po odoslaní oznámení o schválení ŽoPr MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo (v súlade s podmienkami uvedenými v zmluve o poskytnutí NFP uzatvorenej medzi RO pre IROP a MAS) zabezpečí uzatvorenie zmluvy s užívateľom (ReS), ktorá upraví práva a povinnosti medzi MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo a ReS.

Zmluva s užívateľom sa uzatvára podľa § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka.

Proces implementácie musí byť viazaný na jednoznačné a jasné pravidlá, ktoré sa vzťahujú na celý proces od podpisu zmluvy s užívateľom až po ukončenie jej účinnosti.

Vzájomné práva a povinnosti MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo a užívateľa sa spravujú podmienkami zakotvenými v zmluve s užívateľom a dokumentmi, ktoré sú na základe dohody zmluvných strán zakotvené v tejto zmluve.

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo zasiela písomný návrh na uzavretie zmluvy s užívateľom a určí ReS (ktorému oznámila schválenie ŽoPr a ktorý poskytol potrebnú súčinnosť pri vypracovaní návrhu zmluvy) lehotu na prijatie návrhu zmluvy.

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo zabezpečí zaslanie návrhu na uzavretie zmluvy s užívateľom podpísanej štatutárnym orgánom MAS, resp. jeho oprávneným zástupcom v minimálne troch rovnopisoch doporučenou poštou, alebo iným vhodným spôsobom v termíne do 15 pracovných dní od zaslania oznámenia o schválení ŽoPr.

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo poskytne ReS lehotu na prijatie návrhu na uzavretie zmluvy s užívateľom, ktorá nesmie byť kratšia ako 5 pracovných dní.

Návrh na uzavretie zmluvy s užívateľom zaniká dňom uplynutia lehoty, ktorá bola v návrhu na uzavretie zmluvy určená na jeho prijatie alebo doručením písomného prejavu ReS o odmietnutí návrhu na uzavretie zmluvy .

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo zabezpečí, aby ReS doručil minimálne dva rovnopisy prijatého návrhu na uzavretie zmluvy s užívateľom.

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo zabezpečí zverejnenie zmluvy s užívateľom v centrálnom registri zmlúv. Deň nasledujúci po dni jej prvého zverejnenia je dňom účinnosti zmluvy s užívateľom a ReS sa stáva užívateľom. Zároveň sú od tohto dňa obe zmluvné strany viazané ustanoveniami zmluvy s užívateľom.

Úplné a podrobné informácie týkajúce sa výberu ŽoPr, overenia výberu ŽoPr vykonanej MAS a zmluvy s užívateľom, ktorými sa MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo riadi sú uvedené v Systéme riadenia CLLD bod 11.6,11.7, a 11.8.

5.2. Akčný plán

Časť A.) Akčný plán implementácie stratégie CLLD

V tejto časti MAS stanovuje opatrenia, ktoré budú pokrývať základnú alokáciu pre MAS v zmysle kapitoly 6.4 Systému riadenia CLLD.

Tabuľka č. 26.A: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie č. 1: Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov
-----------------	---

Priradenie kódu opatrenia ¹	Kód opatrenia 4 Kód podopatrenia 4.1
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	<ul style="list-style-type: none"> • Sekundárna FO predominantná – 2A • Sekundárna FO doplnková – 3A, 6A
Ciele opatrenia	<i>Špecifický cieľ 1.1: Zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov, ich diverzifikácia a podpora podnikania v cestovnom ruchu</i>
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie reaguje na nasledovné potreby : <i>Potreba č. 1: zvýšiť tvorbu pracovných miest</i> <i>Potreba č. 2: podporiť vznik nových podnikateľských aktivít</i> <i>Potreba č. 3: zvýšiť konkurencieschopnosť existujúcich podnikateľských aktivít, zvýšiť mieru diverzifikácie poľnohospodárskych podnikov a zlepšiť účasť lokálnych výrobcov na trhu</i>
Rozsah a oprávnené činnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Špeciálna rastlinná výroba - Živočíšna výroba - Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov špecializovanej rastlinnej výroby vrátane prípravy staveniska a vrátane okolitých spevnených plôch - Investície do obstarania technického a technologického vybavenia špecializovanej rastlinnej výroby vrátane strojov a náradia slúžiacich na pestovanie, aplikáciu prípravkov na ochranu rastlín, priemyselných a hospodárskych hnojív, zber a pozberovú úpravu - Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov živočíšnej výroby vrátane prípravy staveniska - Investície do obstarania technického a technologického vybavenia živočíšnej výroby vrátane strojov a náradia slúžiacich aj na zber objemových krmív, uskladnenie a manipuláciu s krmivami a stelivami
Oprávnení prijímatelia	Prijímateľom pomoci sú fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe
Intenzita pomoci ²	Základná miera podpory z celkových oprávnených výdavkov 50%
Oprávnené výdavky	<p>1. výdavky na hmotné a nehmotné investície v súlade s podporovanými činnosťami (vrátane začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry, následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce, náklady súvisiace s investíciami do využívania OZE a do úspor energie, pokiaľ sú tieto investície súčasťou iných investícií v rámci operácie)</p> <p>2. súvisiace všeobecné náklady s bodom 1 (v prípade investičných opatrení):</p> <ol style="list-style-type: none"> a) výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku; b) kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty; c) všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu; d) nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek. <p>Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené</p>

¹ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

² Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku na jeden projekt je 5 000 € Maximálna výška príspevku na jeden projekt je 30 000 €					
Finančný plán	Región ³	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	Iné
	MR	205.539,68	77.077,38	25.692,46	102.769,84	0
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	205.539,68	77.077,38	25.692,46	102.769,84	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ⁴	- vid' príloha „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	4.1	Počet podporených podnikov s investíciami do reštrukturalizácie a/alebo diverzifikácie výroby	počet	0	4	
	4.1	Celkové verejné výdavky	EUR	0	102.769,84	
	4.1	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom	FTE	0	2	

Tabuľka č. 26.B: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie č. 2: Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností
Priradenie kódu opatrenia ⁵	Kód opatrenia 6 Kód podopatrenia 6.4

³ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

⁴ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

⁵ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

Priradenie k fokusovej oblasti PRV	<ul style="list-style-type: none"> • Sekundárna FO predominantná – 6A • Sekundárna FO doplnková –2A
Ciele opatrenia	Špecifický cieľ 1.1: Zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov, ich diverzifikácia a podpora podnikania v cestovnom ruchu
Zdôvodnenie výberu	<p>Opatrenie reaguje na nasledovné potreby :</p> <p><i>Potreba č. 1: zvýšiť tvorbu pracovných miest</i></p> <p><i>Potreba č. 2: podporiť vznik nových podnikateľských aktivít</i></p> <p><i>Potreba č. 3: zvýšiť konkurencieschopnosť existujúcich podnikateľských aktivít, zvýšiť mieru diverzifikácie poľnohospodárskych podnikov a zlepšiť účasť lokálnych výrobcov na trhu</i></p> <p><i>Potreba č.5: využiť potenciál územia na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky</i></p> <p><i>Potreba č. 6: znižovať mieru sezónnosti v cestovnom ruchu a zvyšovať počet prenocovaní</i></p>
Rozsah a oprávnené činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Oblasť 1: činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou zamerané na vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, vrátane vytvárania podmienok na poskytovanie vzdelávania a vytvorenie konferenčných priestorov. V rámci danej činnosti je oprávnená: <ul style="list-style-type: none"> - výstavba ubytovacích zariadení, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich ubytovacích zariadení, ako aj nevyužívaných objektov na ubytovacie zariadenie, a to s kapacitou od 5 do 30 lôžok, len v nadväznosti na investície do rozvoja rekreačných a relaxačných činností, - výstavba, rekonštrukcia a modernizácia doplnkových relaxačných a rekreačných zariadení v nadväznosti na existujúce ubytovacie zariadenie bez kapacitného lôžkového obmedzenia, ako napr. wellness, športové relaxačné ihrisko, sauna, krb, bazén apod.,
Oprávnení prijímatelia	<p>Mikropodniky a malé podniky (V zmysle Prílohy I nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014) vo vidieckych oblastiach.</p> <p>Fyzické a právnické osoby podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby.</p>
Intenzita pomoci ⁶	Výška podpory z celkových oprávnených výdavkov pre mikro a malé podniky: 85%
Oprávnené výdavky	<p>- hmotné a nehmotné aktíva spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou (oblasť 1) – v rámci danej činnosti je oprávnené obstaranie a výstavba nových alebo rekonštrukcia alebo modernizácia priestorov a areálov na daný účel alebo predmet projektu, vrátane vnútorného vybavenia, nákupu technológií, strojov, zariadení a pod., v nadväznosti na založenie nového podniku, rozšírenie kapacity existujúceho podniku alebo diverzifikáciu činnosti podniku na produkty alebo služby, ktoré predtým neboli predmetom jeho činnosti;</p> <p>.</p> <p>Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené</p>

⁶ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Minimálna výška príspevku na jeden projekt je 5 000 € Maximálna výška príspevku na jeden projekt je 100 000					
Finančný plán	Región ⁷	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	Iné
	MR	211 764,71	135 000,00	45 000,00	31 764,71	0
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	211 764,71	135 000,00	45 000,00	31 764,71	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ⁸	- - vid' príloha „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	6.4	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/príjemcov (celkom)	Počet	0	2	
	6.4	Celkové verejné výdavky	EUR	0,00	180 000,00	
	6.4	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom	Počet	0	5	

Tabuľka č. 26.C: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie č. 3: Zakladanie nových a podpora existujúcich podnikov
Priradenie kódu opatrenia ⁹	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	5.1.1 - Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií

⁷ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

⁸ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

⁹ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

Ciele opatrenia	<i>Špecifický cieľ 1.2: Rozvoj drobného vidieckeho priemyslu, remesiel a služieb</i>					
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie reaguje na nasledovné potreby : <i>Potreba č. 1: zvýšiť tvorbu pracovných miest</i> <i>Potreba č. 2: podporiť vznik nových podnikateľských aktivít</i>					
Rozsah a oprávnené činnosti	zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev					
Oprávnení prijímatelia	-samostatne zárobkovo činné osoby, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH -mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH					
Intenzita pomoci ¹⁰	súkromný sektor mimo schém štátnej pomoci : 90% súkromný sektor v rámci schém pomoci de minimis : 55%					
Oprávnené výdavky	A.) obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest B.) nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<i>Minimálna výška príspevku na jeden projekt je 5 000 €</i> <i>Maximálna výška príspevku na jeden projekt je 50 000 €</i>					
Finančný plán	Región ¹¹	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	Iné
	MR	363 636	200 000	0	163 636	0,00
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	363 636	200 000	0	163 636	0,00
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ¹²	<ul style="list-style-type: none"> - Zvýhodnie projektov, ktoré vytvárajú pracovné miesta - Zvýhodnenie projektov, ktoré majú inovatívny charakter 					
Povinné prílohy stanovené MAS ¹³	<i>Miestna akčná skupina Hontiansko – Novohradské partnerstvo stanoví preukazovanie povinných príloh stanovených MAS vo výzve na predkladanie žiadostí.</i>					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota	
	CO08	Nárast zamestnanosti v podporovaných podnikoch (5.1.1)	FTE	0	6	
	CO29	Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výroby, ktoré sú pre firmu nové (5.1.1)	počet	0	2	

¹⁰ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

¹¹ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

¹² v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

¹³ MAS stanoví povinné prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD

	CO28	Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové (5.1.1)	počet	0	1
	CO28	Počet podnikov, ktorým sa poskytuje podpora (5.1.1)	počet	0	5
Indikatívny harmonogram výziev	December 2018				

Tabuľka č. 26.D: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie č. 4: Podpora marketingu a sieťovania					
Priradenie kódu opatrenia ¹⁴	-					
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	5.1.1 - Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií					
Ciele opatrenia	<i>Špecifický cieľ 1.2: Rozvoj drobného vidieckeho priemyslu, remesiel a služieb</i>					
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie reaguje na nasledovné potreby : <i>Potreba č. 1: zvýšiť tvorbu pracovných miest</i> <i>Potreba č. 2: podporiť vznik nových podnikateľských aktivít</i>					
Rozsah a oprávnené činnosti	zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev					
Oprávnení prijímatelia	-samostatne zárobkovo činné osoby, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH -mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH					
Intenzita pomoci ¹⁵	súkromný sektor mimo schém štátnej pomoci : 90% súkromný sektor v rámci schém pomoci de minimis : 55%					
Oprávnené výdavky	C.) podpora marketingových aktivít D.) podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<i>Minimálna výška príspevku na jeden projekt je 5 000 €</i> <i>Maximálna výška príspevku na jeden projekt je 20 000 €</i>					
Finančný plán	Región ¹⁶	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	Iné
	MR	60 000,00	33 000,00	0,00	27 000,00	0,00
	VR	-	-	-	-	-

¹⁴ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

¹⁵ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

¹⁶ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

	Spolu	60 000,00	33 000,00	0,00	27 000,00	0,00
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ¹⁷	<ul style="list-style-type: none"> - Zvýhodnenie projektov, ktoré vytvárajú pracovné miesta - Zvýhodnenie projektov, ktoré majú regionálny význam - Zvýhodnenie projektov, ktoré podporujú predaj regionálnych produktov 					
Povinné prílohy stanovené MAS ¹⁸	<i>Miestna akčná skupina Hontiansko – Novohradské partnerstvo stanoví preukazovanie povinných príloh stanovených MAS vo výzve na predkladanie žiadostí.</i>					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	CO28	Počet podnikov, ktorým sa poskytuje podpora (5.1.1)	Počet	0	1	
	CO08	Nárast zamestnanosti v podporovaných podnikoch (5.1.1)	FTE	0	1	
	Vlastný	Počet marketingových aktivít	ks	0	2	
Indikatívny harmonogram výziev	December 2018					

Tabuľka č. 26.E: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie č. 5: Podpora na investície do rekreačnej a turistickej infraštruktúry na verejné využitie vrátane investícií na obnovu prírodného a kultúrno-historického bohatstva
Priradenie kódu opatrenia ¹⁹	Kód opatrenia 7 Kód podopatrenia 7.5
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	<ul style="list-style-type: none"> • Sekundárna FO predominantná – 6B • Sekundárna FO doplnková – 6A
Ciele opatrenia	<i>Špecifický cieľ 1.3: Zlepšenie využitia potenciálu územia pre rozvoj cestovného ruchu</i>
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie reaguje na nasledovné potreby : <i>Potreba č.5: využiť potenciál územia na rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky</i> <i>Potreba č. 6: znižovať mieru sezónnosti v cestovnom ruchu a zvyšovať počet prenocovaní</i>
Rozsah a oprávnené činnosti	<ul style="list-style-type: none"> • investície, ktoré súvisia s vytvorením, udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním turistickej zaujímavých objektov, bodov a miest vrátane príslušnej infraštruktúry – miestne kultúrne, historické, prírodné a iné objekty a zaujímavosti, zriadenie múzejných a galerijných zariadení a pod.; • investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúl v turistických lokalitách na verejné využitie, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov, informačné body, smerové tabule, KIOSKY a pod.;

¹⁷ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

¹⁸ MAS stanoví povinné prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD

¹⁹ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

	<ul style="list-style-type: none"> • budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických chodníkov, ich napojenie na náučné chodníky, budovanie doplnkovej infraštruktúry (odpočinkové miesta, prístrešky, stojany na bicykle a pod.), výstavba vyhladkových veží, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia na existujúcich cykloturistických trasách a pod.
Oprávnení prijímatelia	<p>obce z územia MAS</p> <p>združenia obcí s právnou subjektivitou, t.j. záujmové združenie právnických osôb v zmysle §20 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov</p> <p>V zmysle čl. 50 nariadenia EÚ č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV sa za vidiecku oblasť považuje celé územie SR okrem všetkých krajských miest s výnimkou ich prímestských častí do 5 000 obyvateľov (vrátane).</p> <p>Definícia vidieckosti sa ďalej limituje v prípade obcí ako žiadateľov na obce do 20 000 obyvateľov, v prípade prímestských častí platí limit oprávnenosti z hore uvedenej definície, t.j. do 5 000 obyvateľov.</p>
Intenzita pomoci ²⁰	Výška podpory z celkových oprávnených nákladov: 100%
Oprávnené výdavky	<ol style="list-style-type: none"> 1. výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce; 2. Všeobecné náklady súvisiace s bodom 1 (v prípade investičných opatrení): <ol style="list-style-type: none"> a. výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku b. kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty c. všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b), ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky – max. do 15% z výšky projektu; <p>Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.</p>
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<p><i>Minimálna výška príspevku na jeden projekt je 5 000 €</i></p> <p><i>Maximálna výška príspevku na jeden projekt je 30 000 €</i></p>

²⁰ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

Finančný plán	Región ²¹	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	Iné
	MR	58 926,61	44 194,96	14 731,65	0,00	0,00
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	58 926,61	44 194,96	14 731,65	0,00	0,00
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ²²	<p>-</p> <p>- vid' príloha „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“</p>					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	7.5	Počet projektov investujúcich do rekreačnej infraštruktúry a rozvoja cestovného ruchu	Počet	0	2	
	7.5	Celkové verejné výdavky	EUR	0	58 926,61	

Tabuľka č. 26.F: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie č. 6: Podpora na investície do všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie
Priradenie kódu opatrenia ²³	Kód opatrenia 7 Kód podopatrenia 7.2
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	<ul style="list-style-type: none"> • Sekundárna FO predominantná – 6B • Sekundárna FO doplnková – 6A
Ciele opatrenia	<i>Špecifický cieľ 2.1: Zlepšenie základnej infraštruktúry a dostupnosti a kvality miestnych služieb</i>
Zdôvodnenie výberu	<p>Opatrenie reaguje na nasledovné potreby :</p> <p><i>Potreba č. 7: budovať technickú infraštruktúru a rekonštruovať existujúcu</i></p> <p><i>Potreba č. 9: zlepšiť ochranu životného prostredia znížením energetickej náročnosti budov, využívaním OZE, riešením čiernych skládok a zavádzaním prvkov zelenej infraštruktúry</i></p>

²¹ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

²² v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

²³ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

<p>Rozsah a oprávnené činnosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok. V prípade investícií do miestnych komunikácií, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi usernameami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.) Konkrétnejšie aktivity: miestne komunikácie v dedinách, vidiecke cesty a chodníky (cesty a chodníky aj vrátane parkovísk), parkoviská, priekopy a rigoly (len ak sú súčasťou popri realizovanej ceste, resp. chodníku), cestné mosty (z ocele, betónu alebo z iného materiálu) spolu s nadjazdami a príjazdami, pešie mosty (lávky pre peších), autobusové prístrešky (autobusové zastávky). Za oprávnený výdavok sa považuje aj tzv. mobiliár: <ul style="list-style-type: none"> - lavička, - odpadkový kôš, - kontajner na zeleň/kvetináč, informačné plochy/tabule/vitríny (napr. aj vrátane názvu zastávky, názvu ulice, umiestnenie mapy obce/okolia/kultúrnych pamiatok), - uvítacie tabule, - smerníky a ukazovatele (napr. k obecnému úradu, ku kultúrnej pamiatke, k historickej budove, múzeu, pamätnej izbe, a pod.), - bariéry, - zábrany vjazdu, - ochranné mreže (napr. na koreň/kmeň stromov). • výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu, alebo čistiarne odpadových vôd. Podrobnejšie: stokové siete (kmeňové stoky, zberače a uličné stoky, výustné stoky a odľahčovacie stoky), čistiarne odpadových vôd, obecné, skupinové a ostatné vodovody lokálneho charakteru, miestne potrubné rozvody teplej vody, súvisiace vodárenské stavby miestneho významu (úpravne vody, čerpace stanice). • zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov, aleje, pešie zóny, nábrežia (v prípade, že je súčasťou takejto investície aj parkovisko v menšom rozsahu, , tak sú výdavky oprávnené aj vrátane parkovísk) a pod. Za verejné priestranstvo možno považovať pre účely vydávania zákazov a príkazov v legislatívnej pôsobnosti obce každý priestor, ktorý spĺňa súčasne tri nasledujúce podmienky: <ul style="list-style-type: none"> - je prístupný všetkým bez obmedzenia (teda prístupný každému bez toho, aby musel prekonávať prekážky) - slúži na všeobecné užívanie (teda neexistuje žiadny právny dôvod, ktorý by niekoho vylučoval z jeho užívania resp. neexistuje právny dôvod, ktorý by obmedzoval jeho využívanie len pre zúžený okruh osôb alebo len pre určitý účel) - je ako verejné priestranstvo definovaný alebo určený (lokalizovaný) vo všeobecne záväznom nariadení obce. Slová "priestor prístupný bez obmedzení" je nutné definovať tak, že nejde o akékoľvek ľubovoľné priestory, ale že ide o priestranstvá majúce podobný charakter ako námestie, trhovisko, cesty, miestne komunikácie, parky a verejná zeleň. <u>Obec je vo všeobecne záväzných nariadeniach oprávnená pojem "verejné priestranstvo" definovať, avšak táto definícia musí vychádzať zo zákonného základu.</u> Vo všeobecnosti môžeme za verejné priestranstvo považovať verejnosti prístupné pozemky vo vlastníctve obce alebo pozemky, ktoré si obec prenajíma. Verejným priestranstvom na účely zákona nie sú pozemky, ktoré sú síce vo vlastníctve obce, ale obec ich prenajala podľa osobitného zákona. Za verejné priestranstvo je možné považovať aj cintorín, a aj to len v prípade, ak ho má obec definovaný alebo určený (lokalizovaný) vo všeobecne záväznom nariadení obce pred podaním ŽoNFP, ako verejné priestranstvo. Za verejné priestranstvo nie je možné považovať školu, školské zariadenia (škôlky, jasle), areál školy (školský dvor). Oprávneným výdavkom v rámci aktivity 3 je aj mobiliár/drobný architektonický prvok napr. <ul style="list-style-type: none"> - lavička, odpadkový kôš, - kontajner na zeleň/kvetináč, - informačné plochy/tabule/vitríny (napr. názvu námestia/parku, umiestnenie mapy obce/okolia/kultúrnych pamiatok a pod.), - smerníky a ukazovatele (napr. ku kultúrnej pamiatke, k historickej budove, múzeu, pamätnej izbe, a pod.), - stojan a/alebo prístrešky na bicykle, - bariéry, - zábrany vjazdu, - ochranné mreže (napr. na koreň/kmeň stromov),

	<ul style="list-style-type: none"> - hodiny, - fontánka na pitnú vodu/výpustný stojan na pitnú vodu • výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní <p><u>Oprávnené investície sú drenáže a odvodňovacie kanály, otvorené odtokové kanály, odvodňovacie priekopy, obecné studne.</u></p> <p>Je možné realizovať aj investície do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>historických vodohospodárskych diel (tajchy, jarky, nápuštné alebo výpustné objekty a pod.),</i> - <i>historických vodovodov, priehrad,</i> - <i>dial'kových rozvodov vody,</i> - <i>do miestnych potrubných rozvodov vody,</i> - <i>plavebných kanálov</i>
Oprávnení prijímatelia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obce z územia príslušnej MAS²⁴ 2. Združenia obcí s právnou subjektivitou z územia príslušnej MAS s právnou formou: <ul style="list-style-type: none"> • Záujmové združenie právnických osôb v zmysle § 20 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov <p>V zmysle čl. 50 nariadenia EÚ č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV sa za vidiecku oblasť považuje celé územie SR okrem všetkých krajských miest s výnimkou ich prímestských častí do 5 000 obyvateľov (vrátane).</p> <p>Definícia vidieckosti sa ďalej limituje v prípade obcí ako žiadateľov na obce do 20 000 obyvateľov, v prípade prímestských častí platí limit oprávnenosti z hore uvedenej definície, t.j. do 5 000 obyvateľov.</p>
Intenzita pomoci ²⁵	Výška podpory z celkových oprávnených nákladov: 100%,
Oprávnené výdavky	<ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce.</i> 2. <i>Všeobecné náklady súvisiace s bodom 1 (v prípade investičných opatrení):</i> <ol style="list-style-type: none"> a. <i>výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku</i> b. <i>kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty</i> c. <i>všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu</i> d. <i>nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek</i> <p>Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené</p>

²⁴ Z podpory sú vylúčené obce s počtom obyvateľov nad 20 000 (tieto nemôžu byť príjemcom podpory, príjemcom podpory nemôžu byť ani organizácie nimi zriadené, pričom subjekty z územia môžu byť príjemcom podpory). V prípade prímestských častí platí limit oprávnenosti do 5000 obyvateľov na území MAS.

²⁵ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV.					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<i>Minimálna výška príspevku na jeden projekt je 5 000 €</i> <i>Maximálna výška príspevku na jeden projekt je 100 000 €</i>					
Finančný plán	Región ²⁶	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	Iné
	MR	509 544,86	382 158,65	127 386,21	0,00	0,00
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	509 544,86	382 158,65	127 386,21	0,00	0,00
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ²⁷	- - vid' príloha „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritéria pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	7.2	Počet projektov investujúcich do malej infraštruktúry vrátane obnoviteľných zdrojov	Počet	0	13	
	7.2,	Celkové verejné výdavky	EUR	0,00	509 544,86	

Tabuľka č. 26.G: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie č. 7: Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry
Priradenie kódu opatrenia ²⁸	Kód opatrenia 7 Kód podopatrenia 7.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	<ul style="list-style-type: none"> • Sekundárna FO predominantná – 6B • Sekundárna FO doplnková – 6A
Ciele opatrenia	<i>Špecifický cieľ 2.1: Zlepšenie základnej infraštruktúry a dostupnosti a kvality miestnych služieb</i>
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie reaguje na nasledovné potreby :

²⁶ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

²⁷ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

²⁸ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

	<p>Potreba č. 8: zlepšiť kvalitu a dostupnosť miestnych služieb komunitného charakteru vrátane sociálnych služieb, zlepšiť podmienky pre športové a voľnočasové aktivity</p> <p>Potreba č. 9: zlepšiť ochranu životného prostredia znižovaním energetickej náročnosti budov, využívaním OZE, riešením čiernych skládok a zavádzaním prvkov zelenej infraštruktúry</p>
Rozsah a oprávnené činnosti	<ul style="list-style-type: none"> - investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia/rozšírenie (prístavba, nadstavba, zväčšenie) športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov/ vonkajší exteriérový priestor pre kultúrne a spoločenské podujatia, ktoré musí byť spojené pevne so zemou (vrátane zastrešenia, osvetlenia, ozvučenia apod.) , investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov - investície zamerané na zriadenie nových, rozšírenie (prístavba, nadstavba, prestavba), rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia - investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu - investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcia, modernizácia/rozšírenie (prístavba, nadstavba, zväčšenie) nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod. - investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb. Za miestne služby sa považujú len služby spojené so spolkovou činnosťou v rámci komunitných centier, služby spojené s kultúrou v rámci kultúrnych domov, služby spojené s poskytovaním samosprávnych činností v rámci obecných úradov, služby spojené s predškolskou výchovou v rámci materských škôlok a služieb spojených so športom v rámci obecných športových hál a telocviční - investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti t.j. nákup prídavných zariadení na komunálnu techniku na čistenie, údržbu zelene a zimnú údržbu ciest/miestnych komunikácií a chodníkov (malé zariadenia) a investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov)
Oprávnení prijímatelia	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obce z územia príslušnej MAS²⁹ 2. Združenia obcí s právnou subjektivitou z územia príslušnej MAS s právnou formou: <ul style="list-style-type: none"> • Záujmové združenie právnických osôb v zmysle § 20 zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov <p>V zmysle čl. 50 nariadenia EÚ č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV sa za vidiecku oblasť považuje celé územie SR okrem všetkých krajských miest s výnimkou ich prímestských častí do 5 000 obyvateľov (vrátane).</p> <p>Definícia vidieckosti sa ďalej limituje v prípade obcí ako žiadateľov na obce do 20 000 obyvateľov, v prípade prímestských častí platí limit oprávnenosti z hore uvedenej definície, t.j. do 5 000 obyvateľov.</p>
Intenzita pomoci ³⁰	Výška podpory z celkových oprávnených nákladov: 100%,
Oprávnené výdavky	<ol style="list-style-type: none"> 1. výdavky na hmotné a nehmotné investície v súlade s podporovanými činnosťami (vrátane začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry, následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce, náklady súvisiace s investíciami do využívania OZE a do úspor energie, pokiaľ sú tieto investície súčasťou iných investícií v rámci operácie) 2. súvisiace všeobecné náklady s bodom 1 (v prípade investičných opatrení): <ol style="list-style-type: none"> a) výstavba, obstaranie (vrátane leasingu) alebo zlepšenie nehnuteľného majetku;

²⁹ Z podpory sú vylúčené obce s počtom obyvateľov nad 20 000 (tieto nemôžu byť príjemcom podpory, príjemcom podpory nemôžu byť ani organizácie nimi zriadené, pričom subjekty z územia môžu byť príjemcom podpory). V prípade prímestských častí platí limit oprávnenosti do 5000 obyvateľov na území MAS.

³⁰ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	<p>b) kúpa alebo kúpa na leasing nových strojov a zariadení, ako i strojov a zariadení do výšky ich trhovej hodnoty;</p> <p>c) všeobecné náklady súvisiace s výdavkami uvedenými v bode a) a v bode b) ako sú poplatky architektom, inžinierom a konzultantom, poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne výdavky uvedené v bodoch a) a b) – max. do 15% z výšky projektu;</p> <p>d) nehmotné investície ako obstaranie alebo vývoj počítačového softvéru, získanie patentov, licencií, autorských práv a obchodných značiek.</p> <p>- Pod výdavkami na prípravné práce sa rozumejú výdavky na poplatky architektom, projektantom, inžinierom a konzultantom súvisiace s vypracovaním projektovej dokumentácie (max. 4%), výdavky za stavebný dozor (max. 1%) a výdavky na poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti (max. 8%).</p>					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<p>Minimálna výška príspevku na jeden projekt je 5 000 €</p> <p>Maximálna výška príspevku na jeden projekt je 50 000 €</p>					
Finančný plán	Región ³¹	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	Iné
	MR	248 117,98	186 088,49	62 029,49	0,00	0,00
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	248 117,98	186 088,49	62 029,49	0,00	0,00
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ³²	- vid' príloha „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD“					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	7.4	Počet projektov podporujúcich miestne základné služby pre vidiecke obyvateľstvo	počet	0	8	
	7.4	Celkové verejné výdavky	EUR	0,00	248 117,98	

Tabuľka č.26.H: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie č. 8: Investície do infraštruktúry a služieb súvisiacich so zlepšením udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím
Priradenie kódu opatrenia ³³	-

³¹ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

³² v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

³³ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	5.1.2 - Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach
Ciele opatrenia	<i>Špecifický cieľ 2.1: Zlepšenie základnej infraštruktúry a dostupnosti a kvality miestnych služieb</i>
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie reaguje na nasledovné potreby : <i>Potreba č. 7: budovať technickú infraštruktúru a rekonštruovať existujúcu</i>
Rozsah a oprávnené činnosti	1. dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel 2. infraštruktúra vzdelávania 3. rekonštrukcia vodovodných sietí, objektov a zariadení verejného vodovodu v aglomeráciách do 2 000 EO 4. rekonštrukcia stokovej siete, objektov a zariadení verejnej kanalizácie v aglomeráciách do 2 000 EO 5. budovanie verejných vodovodov, okrem prípadov ich súbežnej výstavby s výstavbou verejnej kanalizácie v aglomeráciách do 2 000 EO podľa aktualizovaného Národného programu SR pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS 6. budovanie a rekonštrukcia verejných kanalizácií a budovanie a rekonštrukcia čistiarní odpadových vôd v aglomeráciách do 2 000 EO
Oprávnení prijímatelia	Obce združenia miest a obcí
Intenzita pomoci ³⁴	Obce, združenia miest a obcí 95 %
Oprávnené výdavky	-výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom -nákup vozidiel pre účely zabezpečenia spoločnej dopravy osôb vrátane vozidiel prispôbených osobám s obmedzenou možnosťou pohybu a orientácie -zriaďovanie, obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám (napr. trasy vedúce k vlakovým, autobusovým zastávkam a staniciam v obciach a mestách) vrátane investícií do doplnkovej cyklistickej infraštruktúry vrátane odpočívadiel, chránených parkovísk pre bicykle, nabíjacích staníc pre elektrobicykle a pod -vybudovanie, modernizácia odborných učební, laboratórií, jazykových učební ZŠ -skvalitnenie a rozšírenie kapacít predškolských zariadení -rekonštrukcia vodovodných sietí, objektov a zariadení verejného vodovodu v aglomeráciách do 2 000 EO -rekonštrukcia stokovej siete, objektov a zariadení verejnej kanalizácie v aglomeráciách do 2 000 EO -budovanie verejných vodovodov, okrem prípadov ich súbežnej výstavby s výstavbou verejnej kanalizácie v aglomeráciách do 2 000 EO podľa aktualizovaného Národného programu SR pre vykonávanie smernice Rady 91/271/EHS -budovanie a rekonštrukcia verejných kanalizácií a budovanie a rekonštrukcia čistiarní odpadových vôd v aglomeráciách do 2 000 EO

³⁴ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<i>Minimálna výška príspevku na jeden projekt je 5 000 €</i> <i>Maximálna výška príspevku na jeden projekt je 50 000 €</i>					
Finančný plán	Región ³⁵	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	Iné
	MR	164 211,00	156 000,00	0	8 211,00	0,00
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	164 211,00	156 000,00	0	8 211,00	0,00
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ³⁶	<ul style="list-style-type: none"> - Zvýhodnenie projektov, ktoré prispievajú k ochrane životného prostredia - Zvýhodnenie projektov, ktoré podporujú tvorbu pracovných miest - Zvýhodnenie projektov, ktoré sú integrované 					
Povinné prílohy stanovené MAS ³⁷	<i>Miestna akčná skupina Hontiansko – Novohradské partnerstvo stanoví preukazovanie povinných príloh stanovených MAS vo výzve na predkladanie žiadostí.</i>					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	O0158	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry (5.1.2)	počet	0	4	
	Vlastný	Počet zmodernizovaných a zrekonštruovaných zastávok, staníc, parkovísk	Ks	0	3	
	Vlastný	Počet skvalitnených a rozšírených MŠ	ks	0	1	
Indikatívny harmonogram výziev	Marec 2018					

Tabuľka č. 26.I: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie č. 9: Podpora pre organizácie poskytujúce komunitné, sociálne a iné miestne služby
Priradenie kódu opatrenia ³⁸	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach
Ciele opatrenia	<i>Špecifický cieľ 2.1: Zlepšenie základnej infraštruktúry a dostupnosti a kvality miestnych služieb</i>
Zdôvodnenie výberu	Opatrenie reaguje na nasledovné potreby :

³⁵ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

³⁶ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

³⁷ MAS stanoví povinné prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD

³⁸ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

	<i>Potreba č. 8: zlepšiť kvalitu a dostupnosť miestnych služieb komunitného charakteru vrátane sociálnych služieb, zlepšiť podmienky pre športové a voľnočasové aktivity</i>					
Rozsah a oprávnené činnosti	sociálne služby a komunitné služby					
Oprávnení prijímatelia	<ul style="list-style-type: none"> - občianske združenia - neziskové organizácie - cirkevné organizácie 					
Intenzita pomoci ³⁹	<p>mimovládna/nezisková organizácia (napríklad: neziskové organizácie založené v zmysle zákona č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení neskorších predpisov, cirkvi a náboženské spoločnosti registrované podľa zákona č. 308/1991 Zb. o slobode viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov, združenia založené v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov, nadácie v zmysle zákona č. 34/2002 Z. z. o nadáciách a o zmene Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov, neinvestičné fondy založené v súlade so zákonom č. 147/1997 Z. z. o neinvestičných fondoch a o doplnení zákona Národnej rady SR č. 207/1996 Z. z. v znení neskorších predpisov)</p> <p>95 %</p>					
Oprávnené výdavky	<ul style="list-style-type: none"> -zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia -zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb -rozvoj terénnych a ambulatných sociálnych služieb -infraštruktúra komunitných centier 					
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	<p><i>Minimálna výška príspevku na jeden projekt je 5 000 €</i></p> <p><i>Maximálna výška príspevku na jeden projekt je 50 000 €</i></p>					
Finančný plán	Región ⁴⁰	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	Iné
	MR	357 449	339 577	0	17 872	0
	VR	-	-	-	-	-
	Spolu	357 449	339 577	0	17 872	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ⁴¹	<ul style="list-style-type: none"> - Zvýhodnenie projektov, ktoré podporujú rozvoj športu - Zvýhodnenie projektov, ktoré podporujú zapojenie mládeže do komunitných aktivít - Zvýhodnenie projektov, ktoré podporujú zraniteľné skupiny obyvateľstva 					
Povinné prílohy stanovené MAS ⁴²	<i>Miestna akčná skupina Hontiansko – Novohradské partnerstvo stanoví preukazovanie povinných príloh stanovených MAS vo výzve na predkladanie žiadostí.</i>					

³⁹ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

⁴⁰ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

⁴¹ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

⁴² MAS stanoví povinné prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD

	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
Merateľné ukazovatele projektu	Vlastný	Novovybudované alebo zmodernizované existujúce zariadenia pre poskytovanie komunitných služieb	ks	0	7
	O0158	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry (5.1.2)	počet	0	4
Indikatívny harmonogram výziev	Apríl 2018				

Časť B.) Akčný plán pre Chod MAS a animácie

Tabuľka č. 26.J: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie č. 10: Financovanie prevádzkových nákladov MAS (IROP 5.1.1)
Priradenie kódu opatrenia ⁴³	
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	5.1.1 Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií
Ciele opatrenia	Zabezpečenie implementácie stratégie formou financovania prevádzkových nákladov MAS
Zdôvodnenie výberu	Jedná sa o prierezové opatrenie naplňajúce všetky Priority aj Špecifické ciele, nakoľko jeho cieľom je zabezpečiť implementáciu stratégie.
Rozsah a oprávnené činnosti	IROP - Špecifický cieľ č. 5.1.1 sa dosiahne realizáciou nasledovných aktivít: - financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégií CLLD: A.) personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie), B.) vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD. C.) náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS, D.) finančné náklady (napr. bankové poplatky), E.) náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS),
Oprávnení prijímatelia	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)
Intenzita pomoci ⁴⁴	v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020/IROP
Oprávnené výdavky	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013) /IROP
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Prevádzkové náklady na chod MAS bez animácie Celkové náklady na prevádzkové náklady a náklady na oživenie nesmú presiahnuť 20% celkových nákladov, ktoré vznikli v rámci implementácie stratégie CLLD

⁴³ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

⁴⁴ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

Finančný plán	Región ⁴⁵	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	252 632,00	240 000,00	0,00	12 632,00	0,00
	VR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Spolu	252 632,00	240 000,00	0,00	12 632,00	0,00
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ⁴⁶	- Zásady výberu operácií – netýka sa. Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií – netýka sa					
Povinné prílohy stanovené MAS ⁴⁷	-					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	O0241	Počet podporených MAS (5.1.1)	Počet	0	1	
	Vlastný	Počet vytvorených pracovných miest (5.1.1)	Počet	0	1	
	Vlastný	Počet vzdelávacích aktivít pre zamestnancov a členov MAS (5.1.1)	Počet	0	4	
Indikatívny harmonogram výziev	-					

Tabuľka č.26.K: Animácie (základná alokácia pre MAS z menej rozvinutého regiónu)

Názov opatrenia	Opatrenie č. 11: Financovanie nákladov na animáciu (PRV 19.4)
Priradenie kódu opatrenia ⁴⁸	Kód opatrenia 19 Kód podopatrenia 19.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/ŠC IROP	6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach;
Ciele opatrenia	Zabezpečenie implementácie stratégie formou financovania nákladov súvisiacich s oživovaním stratégie CLLD
Zdôvodnenie výberu	PRV - Podpora v rámci operácie bude poskytovaná na prevádzkovú a administratívnu činnosť schválených MAS ako aj náklady v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD rozvoja, t.j. propagácia stratégie a informovanosť o dotknutom území.
Rozsah a oprávnené činnosti	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))
Oprávnení prijímatelia	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))
Intenzita pomoci ⁴⁹	v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020

⁴⁵ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

⁴⁶ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

⁴⁷ MAS stanoví povinné prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods. 6 Systému riadenia CLLD

⁴⁸ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

⁴⁹ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

Oprávnené výdavky	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))					
Finančný plán	Región ⁵⁰	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	60 000,00	45 000,00	15 000,00	0,00	0,00
	VR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Spolu	60 000,00	45 000,00	15 000,00	0,00	0,00
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií/Hlavné zásady výberu operácií ⁵¹	- Zásady výberu operácií – netýka sa. Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií – netýka sa					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	19.4	Celkové výdavky na podporu prevádzkových nákladov Chod miestnej akčnej skupiny a animácie stratégie CLLD	EUR	0	60 000,00	
	Vlastný	Počet vzdelávacích aktivít MAS (19.4)	počet	0	6	

Tabuľka č. 26.L: Chod MAS1 a Chod MAS2 v rámci IROP (základná alokácia z menej rozvinutého regiónu)

Názov opatrenia	Opatrenie č. 10: Financovanie prevádzkových nákladov MAS
Priradenie kódu opatrenia ⁵²	
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	
Ciele opatrenia	Zabezpečenie implementácie stratégie formou financovania prevádzkových nákladov MAS a financovania nákladov súvisiacich s oživovaním stratégie CLLD
Zdôvodnenie výberu	Jedná sa o prierezové opatrenie naplňujúce všetky priority aj špecifické ciele, nakoľko jeho cieľom je zabezpečiť implementáciu stratégie CLLD.
Rozsah a oprávnené činnosti	IROP – Špecifický cieľ 5.1.1. sa dosiahne realizáciou nasledovných aktivít - financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégie CLLD: A) Personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie)

⁵⁰ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

⁵¹ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IROP

⁵² Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

	<p>B) vzdelávanie zamestnancov a členov MAS(školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod. okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD</p> <p>C) Náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS</p> <p>D) finančné náklady (napr. bankové poplatky)</p> <p>E) náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenia a aktualizáciu stratégie CLLD (na úrovni MAS)</p>					
Oprávnení prijímatelia	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)/IROP					
Intenzita pomoci ⁵³	v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020/IROP					
Oprávnené výdavky	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)/IROP					
Finančný plán	Región ⁵⁴	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	252 632,00	240 000,00	0,00	12 632,00	0,00
	VR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Spolu	252 632,00	240 000,00	0,00	12 632,00	0,00
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	O241	Počet podporených MAS (5.1.1)	Počet	0	1	
	Vlastný	Počet vytvorených pracovných miest (5.1.1)	Počet	0	1	
	Vlastný	Počet vzdelávacích aktivít pre zamestnancov a členov MAS (5.1.1)	Počet	0	4	

Tabuľka č. 26.M: Chod MAS a animácie (dodatočná alokácia na základe splnenia míľnika A), max 20% z pridelenej dodatočnej alokácie na základe splnenia míľnika A

Názov opatrenia	Opatrenie č. 10: Financovanie prevádzkových nákladov MAS Opatrenie č. 11: Financovanie nákladov na animácie (PRV 19.4)
Priradenie kódu opatrenia ⁵⁵	Kód opatrenia: 19 Kód podopatrenia: 19.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	6B – Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
Ciele opatrenia	Zabezpečenie implementácie stratégie formou financovania prevádzkových nákladov MAS
Zdôvodnenie výberu	PRV- Podpora v rámci operácie bude poskytovaná na prevádzkovú a administratívnu činnosť schválených MAS, ako aj náklady v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD, t.j. propagácia stratégie a informovanosť o dotknutom území.

⁵³ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

⁵⁴ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

⁵⁵ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

Rozsah a oprávnené činnosti	V súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ č. 1305/2013)					
Oprávnení prijímatelia	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)					
Intenzita pomoci ⁵⁶	v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020: 100%					
Oprávnené výdavky	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)					
Finančný plán	Región ⁵⁷	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	16 341,66	12 256,25	4 085,41	0,00	0,00
	VR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Spolu	16 341,66	12 256,25	4 085,41	0,00	0,00
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota
	O241	Počet podporených MAS		Počet	0	1

Tabuľka č. 26.N: Chod MAS a animácie (dodatočná alokácia na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách), max 20% z pridelenej dodatočnej alokácie na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách

Názov opatrenia	Opatrenie č. 10: Financovanie prevádzkových nákladov MAS Opatrenie č. 11: Financovanie nákladov na animácie (PRV 19.4)
Priradenie kódu opatrenia ⁵⁸	Kód opatrenia: 19 Kód podopatrenia: 19.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV	6B – Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach
Ciele opatrenia	Zabezpečenie implementácie stratégie formou financovania prevádzkových nákladov MAS
Zdôvodnenie výberu	PRV- Podpora v rámci operácie bude poskytovaná na prevádzkovú a administratívnu činnosť schválených MAS, ako aj náklady v súvislosti s oživovaním stratégie CLLD, t.j. propagácia stratégie a informovanosť o dotknutom území.
Rozsah a oprávnené činnosti	V súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ č. 1305/2013)
Oprávnení prijímatelia	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013)

⁵⁶ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

⁵⁷ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

⁵⁸ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

Intenzita pomoci ⁵⁹	v súlade so Stratégiou financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020: 100%					
Oprávnené výdavky	v súlade s PRV (resp. s nariadením EÚ (č. 1305/2013))					
Finančný plán	Región ⁶⁰	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	44 684,80	33 513,60	11 171,20	0,00	0,00
	VR	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Spolu	44 684,80	33 513,60	11 171,20	0,00	0,00
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
	O241	Počet podporených MAS		Počet	0	1

5.3. Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD

5.3.1. Opis monitorovania a hodnotenia stratégie CLLD

Monitorovanie a hodnotenie je potrebné na posúdenie, či sú napĺňané ciele stratégie. Kombinácia „jasných a merateľných zámerov pre výstupy alebo výsledky“ a „konkrétnych činností na hodnotenie“ umožňuje miestnym partnerstvám vypracovať omnoho konkrétnejšie a realistickejšie stratégie, ktoré sú tiež spoľahlivejšie a pružnejšie.

HODNOTIACI RÁMEC

Hodnotiaci rámec slúži ako nástroj hodnotenia stratégie CLLD. Obsahuje plán, druhy, postupy hodnotenia stratégie CLLD a spôsob zapracovania výsledkov hodnotenia do stratégie CLLD. V rámci hodnotiaceho rámca bude MAS dodržiavať aj sedem kľúčových znakov LEADER a to nasledovným spôsobom:

Znak č. 1. Oblasť stratégie miestneho rozvoja

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo predstavuje spoločensky súdržné územie, ktoré charakterizujú spoločné tradície a potreby. MAS nebude rozširovať členskú základňu o obce, ktoré by nespĺňali túto podmienku.

Znak č. 2. Prístup zdola nahor

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo pri vypracovaní stratégie CLLD vyzvala miestnych aktérov, aby sa zapájali do jej tvorby a zúčastňovali sa tak na rozvoji územia. Tento

⁵⁹ Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

⁶⁰ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

prístup prebehol formou mobilizácie miestneho obyvateľstva na identifikáciu silných a slabých stránok územia, príležitostí a hrozieb a na definíciu problémových oblastí a projektových zámierov. Princíp zdola nahor sa bude uplatňovať aj pri výbere vhodných projektov na realizáciu stratégie. MAS sa nebude odkláňať od tohto princípu.

Znak č. 3. Verejno-súkromné partnerstvá: Miestne akčné skupiny MAS

Združenie je verejno-súkromným partnerstvom. Jej členmi sú zástupcovia zo záujmovej skupiny verejného, podnikateľského a občianskeho sektora. Zastúpenie je vyvážené, pričom žiadna záujmová skupina nemá viac ako 49 % hlasovacích práv. Združenie používa vo svojom názve pojem miestna akčná skupina.

Znak č. 4. Uľahčovanie inovácie

Stratégia CLLD obsahuje prvky inovácie, pričom ona taktiež predstavuje inováciu pre územie. MAS zvýhodní inovatívne prvky v žiadostiach o nenávratný finančný príspevok.

Znak č. 5. Integrované a viacsektorové akcie

Aktivity a projekty, ktoré sa budú realizovať prostredníctvom implementácie stratégie, budú vzájomne prepojené a koordinované ako súdržný celok. Stratégia spája aktérov z územia, ktorí majú rôzne zamerania a ktorí pôsobia v rôznych oblastiach.

Znak č. 6. Vytváranie sietí

V súčasnosti sa už MAS zúčastňuje na výmene skúseností medzi subjektami pôsobiacimi v oblasti LEADER. V budúcnosti plánuje rozširovať svoje kontakty za účelom prenosu osvedčených postupov, šírenia inovácií a budovania na poučeníach z rozvoja vidieka.

Znak č. 7. Spolupráca

MAS sa bude zapájať do projektov spolupráce na národnej a taktiež na nadnárodnej úrovni. Plánuje využívať väzby, ktoré má región s partnermi v rámci Slovenska a tiež v zahraničí, ale bude iniciovať aj vyhľadávanie nových partnerov.

Plán hodnotenia

Cieľom monitorovania stratégie CLLD je sledovanie plnenia jej cieľov pričom výsledky patria k dôležitým informáciám vo vzťahu k fyzickému pokroku realizácie stratégie CLLD. Monitorovacie ukazovatele slúžia pre monitorovanie priebehu a výsledku stratégie CLLD a projektov v rámci jej implementácie. Povinné monitorovacie ukazovatele budú uvedené v zmluve o poskytnutí NFP.

Druhy hodnotenia

MAS je v rámci hodnotenia povinná vykonať:

a) strednodobé hodnotenie (mid-term) v polovici implementácie stratégie CLLD (v roku 2020, najneskôr do 30.6.2020) s cieľom posúdiť výstupy a výsledky intervencie. Posudzuje sa celá

stratégia CLLD, pričom výsledok posúdenia a hodnotenia má vplyv na jej aktualizáciu. Strednodobé hodnotenie predkladá MAS spolu so „Správou o implementácii stratégie CLLD“.

b) záverečné hodnotenie (ex–post) na základe vyhodnotenia monitorovacích ukazovateľov s ohľadom na ich prínos pre naplnenie cieľov stratégie CLLD a prínos pre územie MAS. Hodnotenie je zamerané na celkovú účinnosť a efektívnosť vynaloženia finančných prostriedkov EPFRV a EFRR.

Postupy hodnotenia

MAS bude vykonávať monitorovanie projektov, hodnotenie implementácie stratégie a sebahodnotenie stratégie CLLD a činnosti MAS.

Strednodobé (mid-term) a záverečné (ex-post) hodnotenie bude vykonávať nezávislý hodnotiteľ, pričom budú zohľadnené špecifiká v jednotlivých oblastiach sebahodnotenia a taktiež sa vyhodnotí prínos pre územie MAS v oblasti siedmich kľúčových znakov LEADER.

Monitorovanie projektu pozostáva z monitorovania:

- počas realizácie projektu,
- pri ukončení projektu,
- po ukončení projektu,
- počas udržateľnosti projektu.

Projekty, ktoré sa budú realizovať v rámci jednotlivých opatrení stratégie CLLD, sa budú monitorovať pravidelne. MAS MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo bude prijímať monitorovacie správy projektov od jednotlivých konečných prijímateľov - predkladateľov projektov v rámci definovaných opatrení PRV SR 2014-2020 a IROP. Zber údajov sa pri niektorých opatreniach bude uskutočňovať formou dotazníkového priebežného zisťovania, ktoré bude v kompetencii MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo a bude sa vykonávať 1x ročne, resp. prostredníctvom monitorovacích správ konečného prijímateľa – predkladateľa projektu. Kumulatívne dosiahnuté hodnoty MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo budú uvedené v Správe o implementácii stratégie CLLD.

Spôsob monitoringu realizácie projektov:

- a) Hodnoty povinných monitorovacích ukazovateľov bude MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo čerpať z monitorovacích správ projektov od jednotlivých konečných prijímateľov
- b) Koneční prijímatelia budú prekladať originál monitorovacej správy projektu spolu s poslednou žiadosťou o platbu (ŽoP) na platobné jednotky pre PRV a IROP, a to doporučené

poštou alebo osobne do podateľní. Súčasne konečný prijímateľ predloží kópiu monitorovacej správy projektu a kópiu záverečnej ŽoP na MAS spolu s vlastnými monitorovacími ukazovateľmi, a to doporučene poštou alebo osobne do Kancelárie MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo.

c) Monitorovacia správa projektu bude vypracovaná podľa záväznej osnovy pre opatrenie PRV a IROP, v rámci ktorého konečný prijímateľ realizuje projekt.

d) Monitorovacia správa bude obsahovať hodnoty sledovaných ukazovateľov, priebeh realizácie projektu, problémy pri realizácii projektu, odporúčania pre RO a ďalšie náležitosti, ktoré sú obsahom správy.

e) Hodnoty vlastných monitorovacích ukazovateľov bude MAS čerpať aj z priebežného monitoringu priebehu projektov, ktorý bude vykonávať Monitorovací výbor MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo v rámci monitoringu projektov na mieste min. 1-krát ročne počas realizácie projektov.

f) Predmetom monitoringu projektov na mieste bude sledovanie vecného pokroku realizácie projektov.

Spôsob zapracovania výsledkov hodnotenia do stratégie CLLD

Výsledky hodnotenia budú do stratégie zapracované v procese aktualizácie stratégie.

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo má stanovený nasledovný rozsah monitorovacích a hodnotiacich opatrení:

- spôsob podávania pravidelných správ orgánom MAS a riadiacim orgánom pre PRV a IROP v zmysle kapitoly 10. Systému riadenia CLLD,
- míľniky implementácie stratégie, na základe ktorých je možné posúdiť napĺňanie jej cieľov,
- spôsob každoročného vykazovania hodnôt merateľných ukazovateľov.

Spôsob podávania pravidelných správ orgánom MAS a riadiacim orgánom pre PRV a IROP

Monitoring priebehu a výstupov projektov počas implementácie stratégie CLLD bude v pravidelných intervaloch vykonávať Monitorovací výbor MAS na základe vopred stanovených monitorovacích ukazovateľov.

Monitorovacie ukazovatele sú :

a)PRV SR 2014 – 2020:

- úroveň programu: povinné ukazovatele stanovené RO pre PRV,
- úroveň fokusových oblastí: povinné ukazovatele stanovené RO pre PRV.

b) IROP:

- úroveň programu: povinné ukazovatele stanovené RO pre IROP,
- úroveň špecifických cieľov: povinné ukazovatele stanovené RO pre IROP.

c) Dodatočné (vlastné) ukazovatele MAS:

- ukazovatele priorít,
- ukazovatele špecifických cieľov/fokusových oblastí,
- ukazovatele opatrení/podopatrení.

d) sebahodnotenie MAS v oblastiach:

- implementácie stratégie CLLD vrátane 7 kľúčových znakov LEADER,
- implementačného procesu,
- riadiaceho procesu,
- propagácie a vzdelávanie členov MAS.

- Základnými zdrojmi údajov do Správy o implementácii stratégie CLLD budú:

- a) údaje z ITMS2014+ (relevantné len pre projekty IROP);

- b) monitorovacie správy realizovaných projektov v rámci implementácie stratégie CLLD;

- c) administratívne údaje ako sú napr. súbory informácií, štatistiky a pod.

- Dosiahnuté hodnoty jednotlivých monitorovacích ukazovateľov bude MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo uvádzať v Správe o implementácii stratégie CLLD, ktorú bude každoročne predkladať v písomnej forme a elektronicky (na CD) na odbory monitoringu PPA, resp. RO pre IROP. Pre potreby spracovania Správy o implementácii stratégie CLLD môže MAS 1-krát ročne požadovať od konečných prijímateľov hodnoty vlastných monitorovacích ukazovateľov dosiahnuté za predchádzajúci kalendárny rok formou dotazníkového zisťovania, a to písomnou alebo elektronickou formou. Správa o implementácii stratégie CLLD bude vypracovaná podľa záväznej osnovy a bude obsahovať údaje za predchádzajúci kalendárny rok vrátane vyhodnotenia monitorovacích ukazovateľov uvedených v stratégii CLLD. Posledná Správa o implementácii stratégie CLLD bude predložená za rok 2023, a to najneskôr do 31. marca 2024. Monitoring realizácie projektov bude okrem MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo vykonávať aj RO pre PRV a RO pre IROP, a to prostredníctvom monitorovacích správ a kontroly na mieste u konečného prijímateľa, ktorej sa bude zúčastňovať aj poverený zástupca MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo.

Míľníky implementácie stratégie, na základe ktorých je možné posúdiť napĺňanie jej cieľov,

Míľníky implementácie stratégie CLLD sú čiastkové hodnoty dosahovania špecifických cieľov priorit v rámci PRV SR 2014-2020 a prioritných osí v rámci IROP 2014-2020, ktoré vyjadrujú plánovaný pokrok smerom k cieľovým hodnotám na konci obdobia. Míľníky sa vyberajú z finančných, výstupových a prípadne aj výsledkových merateľných ukazovateľov stratégie CLLD MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo. Vybrané míľníky zachytávajú podstatné informácie o pokroku implementácie stratégie CLLD.

Podkladom pre hodnotenie implementácie stratégie sú práve monitorovacie správy, ktoré slúžia ako podklad pre vykonanie hodnotenia stratégie Monitorovacím výborom. Ten na základe požiadavky Výboru MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo vypracuje súhrnnú hodnotiacu správu a predloží ju Výboru MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo na prerokovanie a schválenie, respektíve neschválenie. Hodnotiacia záverečná správa (po ukončení implementácie stratégie) v sebe zahŕňa zhodnotenie efektivity vynaložených finančných prostriedkov, účinnosti vybraných opatrení a činností; a viac či menej vplyv pozitívnych/negatívnych dopadov na trvalú udržateľnosť územia.

Taktiež po ukončení realizácie stratégie a jej vyhodnotení môže súhrnná hodnotiacia správa slúžiť ako „odborný podklad“ pri zostavovaní novej stratégie rozvoja územia, s cieľom čo najlepšie reflektovať na situáciu v území pri zohľadnení uskutočnených zmien a dopadov.

Spôsob každoročného vykazovania hodnôt merateľných ukazovateľov

Merateľné ukazovatele sú uvedené v časti 5.2 Akčný plán pre jednotlivé opatrenia a sumárne sú uvedené v časti 5.3.2 Monitorovacie ukazovatele.

Cieľová hodnota merateľných ukazovateľov bola nastavená podľa analýzy potrieb územia, podľa hodnotiacich a výberových kritérií projektu a podľa finančného rámca určeného pre jednotlivé ukazovatele. Hlavným cieľom pri nastavovaní cieľovej hodnoty bolo naplnenie cieľov stratégie CLLD MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo.

Zisťovanie merateľných ukazovateľov sa bude robiť podľa monitorovacích správ, ktoré budú predkladať žiadatelia pri poslednej žiadosti o platbu. Ďalšie zisťovanie bude pomocou dotazníkov minimálne raz za rok a bude to i miestne zisťovanie členmi monitorovacieho výboru minimálne raz za rok podľa harmonogramu miestnych zisťovaní.

Ukazovatele sa dajú objektívne vypočítať z evidencie na podnikoch alebo podľa skutočne zrealizovaných aktivít na území obcí a celej MAS Hontiansko-Novohradské partnerstvo.

Hodnoty povinných monitorovacích ukazovateľov hodnotiacich výsledky projektov bude Monitorovací výbor MAS každý rok spracúvať do správy o monitoringu, ktorú spolu s vyhodnotením jednotlivých výziev predloží Výboru MAS.

Výbor MAS v spolupráci s Monitorovacím výborom MAS budú na základe uvedených hodnotení a ukazovateľov pre hodnotenie výsledkov a dopadu stratégie každý rok vyhodnocovať, ako výstupy jednotlivých projektov prispievajú k naplneniu špecifických cieľov a následne k naplneniu strategického cieľa stratégie.

Výsledky monitoringu a hodnotenia stratégie budú spracované v Správe o činnosti MAS a budú prezentované na Valnom zhromaždení MAS.

SAMOHODNOTENIE

Sebahodnotenie MAS bude prebiehať v nasledovných oblastiach:

1. implementácie stratégie CLLD vrátane 7 kľúčových znakov LEADER

V rámci sebahodnotenia si MAS definovala aj nasledovné kvalitatívne ukazovatele:

- Kvalita partnerstva
- Dodržanie princípu zdola-nahor
- Sieťovanie v území
- Spolupráca v území
- Uplatnenie inovácií
- Uplatnenie integrovaného prístupu

Na základe vyššie uvedených kvalitatívnych ukazovateľov bude MAS hodnotiť, do akej miery sa uplatnilo na miestnej úrovni 7 kľúčových znakov LEADER vďaka implementačnému mechanizmu.

2. implementačného procesu

Sebahodnotenie bude vychádzať z dodržiavania podmienok proces výberu, hodnotenia a schvaľovania žiadostí zahrňujúci vyhlásenie výzvy, príjem projektov, hodnotenie a výber na úrovni MAS, PPA resp. RO pre IROP, schválenie žiadosti.

3. riadiaceho procesu

Okrem implementácie stratégie MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo pravidelne vyhodnocuje svoje inštitucionálne zabezpečenie implementácie stratégie, a to konkrétne:

- funkčnosť existujúcej organizačnej štruktúry MAS
- funkčnosť manažmentu MAS
- flexibilitu, účinnosť a oprávnenosť rozhodovacích postupov o stratégii a projektoch

- schopnosť MAS zabezpečiť implementáciu stratégie a projektov
- schopnosť MAS zabezpečiť monitoring a hodnotenie projektov

4. propagácie a vzdelávanie členov MAS

V rámci sebahodnotenia MAS bude kontrolovať propagačnú a vzdelávaciu činnosť v zmysle vlastných ukazovateľov.

Cieľom systému sebahodnotenia bude flexibilnejšie a rýchlejšie poskytovanie informácií medzi jednotlivými orgánmi MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo s ohľadom na dosiahnutie účinného vykonávania úloh a spätne zabezpečenia podpory členom jednotlivých orgánov. V rámci samohodnotenia ako prostriedku na zlepšovanie činnosti MAS (jednotlivých orgánov) sa bude hodnotiť:

- vzťah MAS k verejnosti na území MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo
- vzťah ku konečným prijímateľom – predkladateľom projektu,
- vzťah činnosti orgánov vo vzťahu k členom MAS,
- činnosť jednotlivých orgánov.

Nástroje zberu informácií:

- Správy o implementácii stratégie CLLD,,
- dotazník pre verejnosť a konečných prijímateľov - predkladateľov projektov (hodnotenie spokojnosti z poskytovaním a uverejňovaním informácií, hodnotenie úrovne spokojnosti s poskytovaným poradenstvom a informáciami),
- ústne hodnotenie o činnosti orgánov MAS (hodnotenie úrovne vykonávania činnosti jednotlivých orgánov, popis vid' nižšie, spokojnosť členov v rámci jednotlivých orgánov,
- dotazník o činnosti orgánov vo vzťahu k členom MAS (hodnotenie riadenia a prevádzky MAS, hodnotenie úrovne informovanosti členov MAS).

Výsledky samohodnotenia budú uvedené v Správe o implementácii stratégie CLLD a zároveň na internetovej stránke MAS.

Proces sebahodnotenia jednotlivých orgánov MAS je zakomponovaný aj v Stanovách, Pracovnom a organizačnom poriadku MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo.

Hodnotenie úrovne vykonávania činnosti jednotlivých orgánov:

Výbor – výkonný orgán bude uplatňovať nasledovný postup samohodnotenia: na každom stretnutí rady bude vedené „Ústne samohodnotenie“ pri ktorom každý člen bez ohľadu na svoju pozíciu v orgáne MAS bude slovné pomenovávať svoje nedostatky/ uznanie práce iného člena. Nedostatky budú písomne menovite zaznamenané, aby bolo možné na nasledujúcom stretnutí

kontrolovať ich odstránenie. Každý člen si bude viesť osobnú kartu – záznamy uznania / nedostatkov, čo bude viesť k zvýšenej vnútornej motivácii.

Výberová komisia – ktorej členovia sa budú meniť- bude uplatňovať postup „Percentuálneho hodnotenia“. Na každom stretnutí každý člen si bude samostatne hodnotiť vykonanú prácu v rámci komisie pomocou percenta, pričom ostatní členovia musia ním pridelené percento potvrdiť. Údaje budú zaznamenané v Tabuľke členov výberovej komisie, čím bude možné porovnávať úroveň práce jednotlivých komisií v procese implementácie stratégie CLLD.

Monitorovací výbor – bude uplatňovať postup „Skupinové ústne samohodnotenie“. Jeden člen na každom stretnutí sa ústne slovami vyjadrí k pozitívnym/ negatívnym pracovným stránkam iného člena a následne sa k jeho práci vyjadria ďalší členovia monitorovacieho výboru. V záujme zachovania objektivity sa budú členovia pri hodnotení iného vymieňať.

Základom sebahodnotenia implementácie stratégie je neustále (minimálne raz za pol roka) číselné vyhodnocovanie vyššie uvedených indikátorov monitorovania (výstup) a minimálne raz za rok indikátorov hodnotenia (výsledok a dopad) za súčasného sledovania celkového vývoja územia v kontexte. Ukazovatele dopadu sa vyhodnocujú na konci programového obdobia (rok 2020) a implementácie stratégie (rok 2023). V súčinnosti s PPA, resp. RO pre IROP ďalej MAS vyhodnocuje indikátory povinne stanovené v PRV SR a IROP.

IDENTIFIKÁCIA RIZÍK IMPLEMENTÁCIE STRATÉGIE CLLD A POPIS OPATRENÍ NA ICH ELIMINÁCIU

Z finančného a procesného hľadiska a taktiež z hľadiska ľudských zdrojov je potrebné zdefinovať možné riziká počas implementácie stratégie CLLD a popísať opatrenia na ich elimináciu. Riziká, ktoré môže vzniknúť počas implementácie, sú nasledovné:

- Riziko omeškania realizácie projektových aktivít

Jedným z rizík implementácie stratégie CLLD predstavuje omeškanie realizácie projektov konečných prijímateľov v súvislosti s vykonávaním verejného obstarávania (napríklad zrušenie súťaže).

Opatrenia na elimináciu rizika:

Už pri príprave verejného obstarávania zabezpečiť a vytvoriť vhodné podmienky pre samotný vznik riadnej hospodárskej súťaže. V procese opisu predmetu zákazky ho určiť dostatočne všeobecne a tým zabezpečiť široký okruh riešení a dodávateľov, liberalizovať možnosti na trhu. Postupovať dôsledne s cieľom zabrániť narušeniam postupov verejného obstarávania, jeho transparentnosti a férovosti. Postupovať transparentne a primerane počas celého procesu

verejného obstarávania. Riadne určiť predpokladanú hodnotu zákazky a príslušný postup k nej s dôrazom na zákonnosť postupu a predošlé skúsenosti z verejného obstarávania.

- Finančné riziko

Ďalším rizikom pri realizácii projektov konečných prijímateľov môže byť nepredvídané zvýšenie výdavkov na stavebné práce, nepredvídateľné v čase prípravy projektovej dokumentácie, žiadosti o NFP a realizácie verejného obstarávania, ktoré môžu vzniknúť pri realizácii prác.

Opatrenia na elimináciu rizika:

Opatrením na elimináciu tohto rizika je najmä dôsledné spracovanie výkazu výmer projektov a samotných rozpočtov. Výkaz výmer a rozpočet projektu musia byť stanovené autorizovaným projektantom s dlhoročnými skúsenosťami s realizáciou podobných projektov. Taktiež súčasťou súťažných podkladov na výber dodávateľov stavebných prác musí byť aj projektová dokumentácia, a teda účastník súťaže bude mať možnosť zhodnotiť, či vypracovaná výkresová časť korešponduje s požadovaným výkazom výmer. Podstatné je, aby získané finančné prostriedky boli vynaložené na vykrytie finančných nákladov spojených s obstaraním stavebných prác v súlade s princípmi efektívnosti, hospodárnosti a účelnosti. Dôležité je, aby vzťahy medzi dodávateľmi stavby a žiadateľmi boli riadne zmluvne zabezpečené.

- Personálne riziko

V rámci kancelárie MAS spočíva riziko aj v nezostavení projektového tímu vhodného na implementáciu stratégie. Zamestnanci kancelárie by mali tvoriť fungujúci celok, mali by poskytovať komplexné a odborné informácie členom a žiadateľom o NFP. Taktiež by mali disponovať odbornými znalosťami a skúsenosťami.

Opatrenia na elimináciu rizika:

Eliminácia rizika spočíva v zostavení projektového tímu so skúsenosťami z oblasti LEADER a MAS.

- Riziko nedostupnosti údajov pre včasné a spoľahlivé sledovanie hodnôt míľnikov

Opatrenia na elimináciu rizika:

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo má stanovený mechanizmus na zber a vyhodnocovanie dát a mechanizmus monitorovania a hodnotenia.

SPÔSOB HODNOTENIA MULTIPLIKAČNÝCH EFEKTOV

Popis spôsobu hodnotenia multiplikačných efektov sa nachádza v kapitole 7.5 tejto stratégie.

5.3.2. Monitorovacie ukazovatele

V období rokov 2014 – 2020 by preukazovanie napĺňania cieľov mali byť vo forme jasne merateľných ukazovateľov pre výstupy, ako napr. je počet ľudí, ktorí dostali odbornú prípravu, a pre výsledky⁶¹, ako napr. počet ľudí, ktorí získali zamestnanie v dôsledku odbornej prípravy. V tejto časti bude zostavený plán monitoringu, t.z. budú stanovené monitorovacie ukazovatele nasledovne:

- povinné ukazovatele v súvislosti s IROP a PRV – úroveň programu
- povinné ukazovatele v súvislosti s IROP a PRV – úroveň špecifických cieľov IROP a fokusových oblastí PRV
- vlastné ukazovatele

Realizácia opatrení pre rozvoj vidieka nekončí zmapovaním jeho potenciálu, vyhodnotením jeho slabých, silných stránok, príležitostí a ohrození, identifikáciou kľúčových problémov, stanovením vízie, strategických priorít, strategického cieľa, špecifických cieľov a opatrení pretavených do akčného plánu formou prijatých aktivít, naopak, dôležitou etapou implementácie stratégie CLLD je priebežný monitoring procesu, kontrola a analýza jej reálnosti a udržateľnosti naštartovaných aktivít, a to v priebehu implementácie tohto procesu na úrovni riadiacich kapacít a manažmentu /MAS/ a taktiež na úrovni prijímateľov pomoci a analýzy dosiahnutých cieľov. Tento proces bude zabezpečovaný monitoringom a systémom hodnotiacich kritérií, ktoré MAS prijíma s plánovaným dosiahnutím do roku 2020.

Priebežné hodnotenie povinných a doplnkových monitorovacích ukazovateľov bude vykonávané na základe monitorovacích správ, ktoré budú predkladané v nasledovných rovinách:

- Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR
- Povinné ukazovatele na úrovni programu – IROP
- Celkové verejné výdavky – PRV SR
- Povinné ukazovatele v súvislosti s IROP a PRV SR – úroveň špecifických cieľov IROP a fokusových oblastí PRV

---

⁶¹ V súvislosti s výsledkami sa ukazovatele môžu vyjadriť kvantitatívne alebo kvalitatívne s použitím nasledovného vzorca SMART:

Ciele SMART

1. špecifické (**S**pecific) – jasne sa musí uviesť, čo stratégia rieši a akými prostriedkami;
2. merateľné (**M**asurable) – obsahujú základ na meranie a merateľný zámer vyjadrený kvantitatívne alebo kvalitatívne;
3. dosiahnuteľné (**A**chievable) – technicky dosiahnuteľné v rámci navrhutej stratégie;
4. realistické (**R**ealistic) – s ohľadom na poskytnuté zdroje, prípustný čas, veľkosť cieľových skupín atď.;
5. časovo ohraničené (**T**ime bound) – obsahujú časový harmonogram a dátum, do kedy sa cieľ má dosiahnuť.

- Dodatočné vlastné ukazovatele na úrovni priorít, špecifických cieľov a fokusových oblastí a opatrení/podopatrení

Tabuľka č. 27: Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR

Názov cieľového ukazovateľa	Cieľová hodnota v roku 2025
Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb	10 012
Počet obyvateľov podporenej MAS	10 120
Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (LEADER/PRV) (oblasť zamerania 6B) ⁶²	7

Tabuľka č. 28: Celkové verejné výdavky – PRV SR

Názov ukazovateľa výstupu	Cieľová hodnota v roku 2025
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie CLLD (len časť z PRV)	1 099 359,29
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora pri prevádzkových nákladoch a oživení - (len časť z PRV)	121 026,46

Tabuľka č. 29: Povinné ukazovatele na úrovni IROP

Názov ukazovateľa výstupu	Merná jednotka	Cieľová hodnota v roku 2023
Počet podporených podnikov	podnik	6
Zamestnanosť v podporených podnikoch	FTE	7
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové	podnik	1

⁶² Uvádzajú sa pracovné miesta v zmysle kapitoly 7.1 tohto metodického pokynu na vypracovanie stratégie. Navyše pracovné miesta musia byť samostatne vedené a preukázateľne označené ako pracovné miesto PRV.

Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové	podnik	0
Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	4

Tabuľka č.30: Povinné ukazovatele špecifických cieľov/fokusových oblastí a opatrení/podopatrení:

Kód / ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota v roku 2025
Fokusová oblasť 2A			
4.1	Počet podporených podnikov s investíciami do reštrukturalizácie a/alebo diverzifikácie výroby	počet	4
4.1	Celkové verejné výdavky	EUR	102 769,84
4.1	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom	Počet	2
Fokusová oblasť 6A			
6.4	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov (celkom)	Počet	2
6.4	Celkové verejné výdavky	EUR	180 000,00
6.4	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom	Počet	5
Fokusová oblasť 6B			
7.2	Počet projektov investujúcich do malej infraštruktúry vrátane obnoviteľných zdrojov	Počet	13
7.4	Počet projektov podporujúcich miestne základné služby pre vidiecke obyvateľstvo	Počet	8
7.5	Počet projektov investujúcich do rekreačnej infraštruktúry a rozvoja cestovného ruchu	Počet	2
7.2	Celkové verejné výdavky	EUR	509 544,86
7.4	Celkové verejné výdavky	EUR	248 117,98
7.5	Celkové verejné výdavky	EUR	58 926,61
	Počet schválených MAS	Počet	1
	Celkové výdavky na podporu operácií v rámci stratégie CLLD (časť PRV)	EUR	1 099 359,29
19.4	Celkové výdavky na podporu prevádzkových nákladov Animácie stratégie CLLD	EUR	69 153,97
	Populácia majúca prospech z nových alebo zlepšených služieb / infraštruktúry	Počet	10 012
Fokusová oblasť 6C			
7.3	Počet projektov investujúcich do širokopásmového infraštruktúry a prístupu, vrátane e-government služieb	Počet	N/A
7.3	Celkové verejné výdavky v EUR	EUR	N/A
Špecifický cieľ 5.1.1 – aktivita: financovanie prevádzkových nákladov MAS spojených s riadením uskutočňovania stratégie CLLD			
O0241	Počet podporených MAS (5.1.1)	Počet	1
Špecifický cieľ 5.1.1 – aktivita: zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev			
CO08	Nárast zamestnanosti v podporovaných podnikoch (5.1.1)	FTE	6
CO29	Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové (5.1.1)	Počet	1
CO28	Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové (5.1.1)	Počet	1
CO28	Počet podnikov, ktorým sa poskytuje podpora (5.1.1)	Počet	5

Špecifický cieľ 5.1.1 – aktivita: zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev - – podpora marketingových aktivít			
CO28	Počet podnikov, ktorým sa poskytuje podpora (5.1.1)	Počet	1
CO08	Nárast zamestnanosti v podporovaných podnikoch (5.1.1)	FTE	1
Špecifický cieľ 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach			
O0158	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry (5.1.2)	Počet	4
Špecifický cieľ 5.1.2 Zlepšenie udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím vo verejných službách a vo verejných infraštruktúrach			
O0158	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry (5.1.2)	Počet	7

Tabuľka č.31: Dodatočné (vlastné) ukazovatele na úrovni priorit:

Kód / ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota v roku 2025
Priorita 1: Podpora podnikania a rozvoj cestovného ruchu			
Vlastný	Celkový počet vytvorených pracovných miest v rámci stratégie CLLD (P1)	počet	14
Vlastný	Celkový počet investícií do vidieckeho cestovného ruchu, agroturistiky, poľnohospodárstva a rozvoja podnikania(P1)		14
Priorita 2: Kvalitná verejná infraštruktúra a miestne služby			
Vlastný	Celkový počet podporených projektov v oblasti verejného priestoru (P2)	počet	26
Priorita 3: Efektívne riadenie MAS a zapájanie občanov do rozhodovania			
Vlastný	Počet prijatých ŽoNFP/ŽoPr na úrovni MAS (P3)	počet	45
Vlastný	Počet podporených projektov (P3)	počet	38
Priorita 4: Efektívna spolupráca			
Vlastný	Počet vytvorených partnerstiev na národnej a nadnárodnej úrovni (P4)	počet	3

Tabuľka č.32: Dodatočné (vlastné) ukazovatele špecifických cieľov/fokusových oblastí a opatrení/podopatrení:

Kód / ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota v roku 2025
Fokusová oblasť 2A			
Vlastný	Projekty v špeciálnej rastlinnej výrobe (4.1)	počet	1
Vlastný	Zlepšenie pracovných podmienok pracovníkom (4.1)	FTE	20
Vlastný	Počet obstaraných technológií do poľnohospodárskej prvovýroby a skladovania (4.1)	Ks	3
Fokusová oblasť 6A			
Vlastný	Počet nových služieb v cestovnom ruchu (6.4)	Ks	3
Vlastný	Počet zmodernizovaných objektov (6.4)	Ks	2
Fokusová oblasť 6B			
Vlastný	Rekonštrukcia miestnych komunikácií (7.2)	Ks	3
Vlastný	Počet novoupravených verejných priestranstiev (7.2)	Ks	2
Vlastný	Počet vystavených a zrekonštruovaných chodníkov (7.2)	Ks	2
Vlastný	Počet zrekonštruovaných športovísk a ihrísk (7.4)	Ks	3
Vlastný	Počet zrekonštruovaných objektov spoločenského významu (7.4)	ks	2
Vlastný	Turistické informácie a informačné tabule (7.5)	ks	3
Vlastný	Zriadenie múzejných a galerijných (7.5)	ks	1
Špecifický cieľ 5.1.1 – aktivita: zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev - – podpora marketingových aktivít			
Vlastný	Počet marketingových aktivít	ks	2
Špecifický cieľ 5.1.2 všetky aktivity			
Vlastný	Počet zmodernizovaných a zrekonštruovaných zastávok, staníc, parkovísk	Ks	3

Vlastný	Počet skvalitnených a rozšírených MŠ	ks	1
Vlastný	Novovybudované alebo zmodernizované existujúce zariadenia pre poskytovanie komunitných služieb	ks	7

Tabuľka č.33: Dodatočné (vlastné) merateľné ukazovatele:

Kód / ID	Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Cieľová hodnota v roku 2025
Vlastný	Počet vzdelávacích aktivít MAS (19.4)	počet	6
Vlastný	Počet vzdelávacích aktivít pre zamestnancov a členov MAS (5.1.1)	počet	4

6. Finančný rámec

6.1. Financovanie stratégie CLLD

Uvedie sa celkový rozpočet na stratégiu CLLD (len základná alokácia) v zmysle podmienok uvedených v kapitole 6.4 Systému riadenia CLLD a vo výzve. Prípadné vlastné a iné zdroje sa odčlenia a uvedú sa samostatne. V nižšie uvedených tabuľkách sa uvádzajú len zdroje základnej alokácie v zmysle bodu 5.2, časť A.) Akčný plán pre základnú alokáciu MAS tohto metodického pokynu na spracovanie stratégie CLLD.

- Zdroje z PRV a IROP – vzorec pre MAS, z toho:
  - o financovanie operácií v rámci stratégie CLLD
  - o financovanie chodu MAS a animácií
- Vlastné a iné zdroje
- Celkové zdroje

Tabuľka č. 34 : Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP

	SPOLU (EUR)
Základná alokácia	
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (základná alokácia podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	1 822 804,02
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	1 522 804,02
Chod MAS a animácie	300 000,00
Dodatočná alokácia na základe splnenia míľníka A	
Celkové zdroje z PRV (EPFRV), z toho:	98 049,96
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	81 708,30
Chod MAS a animácie	16 341,66

Dodatočná alokácia na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách		
Celkové zdroje z PRV (EPFRV), z toho:	268 108,77	
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	223 423,98	
Chod MAS a animácie	44 684,80	
Celkom Chod MAS a animácie	Chod MAS	Animácie
Suma v rámci IROP v zmysle vydaného rozhodnutia na Chod MAS1 a Chod MAS2	240 000,00	
Suma v rámci PRV v zmysle vydaného Rozhodnutia na podopatrenie 19.4 základná alokácia		60 000,00
Suma v rámci dodatočnej alokácie na základe splnenia míľnika A	13 890,41	2 451,25
Suma v rámci dodatočnej alokácie na základe predĺženia obdobia PRV v zmysle nariadenia o prechodných pravidlách	37 982,08	6 702,72

6.2. Finančný plán pre opatrenia

V tabuľke sa uvedie prehľad podľa opatrení stratégie CLLD, v členení podľa fondu (EPFRR/PRV, EFRR/IROP), kategórii regiónu a podľa zdrojov financovania v nadväznosti na vyvážený pomer medzi fondmi vyplývajúci zo základnej alokácie v zmysle bodu 5.2, časť A.) Akčný plán pre základnú alokáciu MAS tohto metodického pokynu na spracovanie stratégie CLLD.

Tabuľka č. 35: Zameranie stratégie podľa sektorov

Názov opatrenia stratégie CLLD	Rozpočet na opatrenie	Oprávnený prijímateľ verejný sektor (označiť „X“)	Oprávnený prijímateľ neverejný sektor (označiť „X“)
Opatrenie č. 1: Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov	102 769,84		X
Opatrenie č. 2: Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností	180 000,00		X
Opatrenie č. 3 Zakladanie nových a	200 000,00		X

podpora existujúcich podnikov			
Opatrenie č. 4: Podpora marketingu a sieťovania	33 000,00		X
Opatrenie č. 5: Podpora na investície do rekreačnej a turistickej infraštruktúry na verejné využitie vrátane investícií na obnovu prírodného a kultúrno-historického bohatstva	58 926,61	X	
Opatrenie č. 6: Podpora na investície do všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie	509 544,86	X	
Opatrenie č. 7: Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry	248 117,98	X	
Opatrenie č. 8: Investície do infraštruktúry a služieb súvisiacich so zlepšením udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím	156 000,00	X	
Opatrenie 9: Podpora pre organizácie poskytujúce komunitné, sociálne a iné miestne služby	339 577,00		X
Celkový rozpočet podľa sektorov	-----	972 589,45	855 346,84
Percentuálny pomer zamerania stratégie	-----	53,21%	46,79%

Pozn. Pomer medzi verejným a súkromným sektorom sa vypočíta na základe jednotlivých opatrení stratégie CLLD - rozpočet projektovaných aktivít z PRV a IROP (MAS ako žiadateľ podopatrenia 19.4 Podpora na prevádzkové náklady a oživenie sa nezapočítava k žiadnemu sektoru).

7. Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť

V nasledujúcej kapitole sú zhodnotené prínosy stratégie CLLD k jednotlivým oblastiam uvedeným v programoch PRV a IROP, jej synergický efekt, doplnkovosť a popis multiplikačných efektov. Synergický efekt vzniká vzájomným pôsobením jednotlivých častí a opatrení stratégie, pričom je možné ho vyvolať koordináciou, synchronizáciou a optimalizáciou

štruktúr a procesov systému ako celku. Úspešná realizácia stratégie CLLD zdvihne úroveň kvality života obyvateľov územia, pomôže tiež riešiť aktuálne problémy obyvateľov, združení, podnikateľov a obcí. Jej cieľom je hľadať tie najvhodnejšie riešenia presne vymedzených prioritných oblastí s dôrazom na synergický a pozitívny multiplikačný efekt realizovaných projektov.

7.1. Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia

Zmyslom stratégie CLLD je zabezpečiť dosiahnutie pre ňu definovaného cieľa – zlepšenie ekonomického rozvoja územia, ktorý sa týka viacerých priorit a opatrení a nemôže byť zabezpečený len prostredníctvom jedného opatrenia, ale vyžaduje si koordinovaný prístup pretínajúci viaceré špecifické opatrenia. Cieľom stratégie je zabezpečiť udržateľný ekonomický a sociálny rozvoj a tvorbu pracovných miest prostredníctvom podpory podnikania, využívania potenciálu cestovného ruchu a zlepšovaním infraštruktúry a miestnych služieb.

V nadväznosti na identifikovanú víziu a strategický cieľ došlo k definovaniu priorit a v rámci nich špecifických cieľov, prostredníctvom, ktorých sa bude strategický cieľ a vízia postupne naplňovať.

Pre napĺňanie vízie a strategického cieľa MAS definuje nasledovné priority:

1. Podpora podnikania a rozvoj cestovného ruchu

Stratégia má v Akčnom pláne zadefinované opatrenia, ktoré podporujú rozvoj cestovného ruchu na území MAS. Ide konkrétne o opatrenia č. 3: Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností a č. 5: Podpora na investície do rekreačnej a turistickej infraštruktúry na verejné využitie vrátane investícií na obnovu prírodného a kultúrno-historického bohatstva. Implementáciu uvedených opatrení sa zlepšia podmienky pre rozvoj vidieckeho cestovného ruchu, zvýši sa počet návštevníkov regiónu, ktorý prinesú finančné prostriedky na ďalší rozvoj územia. K rozvoju cestovného ruchu a tým i k zlepšeniu ekonomického rozvoja územia prispeje i implementácia opatrenia č. 6: Podpora na investície do všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie a opatrenia č. 8: Investície do infraštruktúry a služieb súvisiacich so zlepšením udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím, zlepšená infraštruktúra v obciach je predpoklad vyššej návštevnosti regiónu.

Podpora podnikania a tvorba pracovných miest je v stratégii zadefinovaná v opatreniach č. 1: Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov, opatreniach č. 3: Zakladanie nových a podpora existujúcich podnikov, č. 4: Podpora marketingu a sieťovania. Implementáciou uvedených opatrení sa zlepšuje postavenie podnikateľov na pôde, ktorý realizáciou investícií

dosiahnu vyššiu pridanú hodnotu svojej produkcie. Zlepšením ekonomických parametrov poľnohospodárskych podnikov sa zlepši i celková ekonomická situácia na území MAS. Podľa analýzy územia pracuje v poľnohospodárstve 4% obyvateľov v produktívnom veku, ktorým sa zlepšia životné podmienky a vyššie príjmy sa prispievajú k ekonomickému rozvoju územia cez vyššiu spotrebu.

Podporou mikro a malých podnikateľov a podporou marketingových aktivít sa naštartuje podnikateľské prostredie na území MAS, ktoré má v tomto veľké rezervy, ktoré vyplývajú i zo SWOT analýzy územia.

2. Rozvoj komunitného života

Rozvoj komunitného života má vplyv i na ekonomický rozvoj územia MAS. Podpora komunitných aktivít bude cez opatrenie 9: Podpora pre organizácie poskytujúce komunitné, sociálne a iné miestne služby i cez opatrenie č. 8: Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry. Podporou komunitných aktivít, ktoré budú realizovať obce a občianske združenia na území obcí sa lepšia podmienky pre stretávanie sa ľudí, ktorí doposiaľ nemali priestor na svoje aktivity. I drobné aktivity športovcov, folkloristov a iných občianskych združení prispievajú k zviditeľneniu územia a prilákajú do oblasti pôsobenia MAS obyvateľov z iných regiónov Banskobystrického kraja, iných regiónov Slovenska a vďaka blízkosti Maďarskej republiky je tu potenciál privítať i návštevníkov zo zahraničia, ktorý svoje peniaze nechajú na území MAS a podporia tým jej ekonomický rozvoj.

7.2. Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV

Prínosy k cieľom PRV najmä v oblasti podpory konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, lesníctva a potravinárstva

V prípade PRV, priority stratégie CLLD priamo nadväzujú na strategické ciele PRV – Posilnenie konkurencieschopnosti pôdohospodárskeho sektora a Vyvážený územný rozvoj vidieckych hospodárstiev a komunit vrátane vytvárania a udržiavania pracovných miest. Sekundárne potom aj k strategickému cieľu Udržateľný manažment prírodných zdrojov a prispôsobovanie sa klimatickým zmenám.

Zároveň prispievajú k napĺňaniu priority PRV č. 6: Podpora sociálneho začleňovania, zmierňovania chudoby a hospodárskeho rozvoja vo vidieckych oblastiach, a tiež k napĺňaniu priority PRV č. 2 a 3 (Posilnenie životaschopnosti poľnohospodárskych podnikov a konkurencieschopnosti všetkých druhov poľnohospodárstva vo všetkých regiónoch a presadzovanie inovačných poľnohospodárskych technológií a udržateľného obhospodarovania

lesov a Podpora organizácie potravinového reťazca vrátane spracovania poľnohospodárskych výrobkov a ich uvádzania na trh, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík v poľnohospodárstve) a sekundárne aj k prioritě 5 Propagácia efektívneho využívania zdrojov a podpora prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy v odvetví poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva.

Príspevok k týmto cieľom a prioritám bude realizovaný prostredníctvom investícií do poľnohospodárskych a potravinárskych podnikov, vrátane investícií do technológií šetrných k životnému prostrediu. Ďalej ide o investície do diverzifikácie podnikov a podporujúce rozvoj cestovného ruchu. V neposlednom rade pôjde o investície do miestnych služieb a infraštruktúry čo prispeje k sociálnemu začleňovaniu a k boju proti chudobe.

Prínosy k začleňovaniu zraniteľných skupín obyvateľstva

Popri problematike marginalizovaných skupín obyvateľstva sa osobitne rieši špecifická problematika marginalizovaných rómskych komunít. Jej zámerom je posilnenie spolupráce, efektívnejšej koordinácie činností a finančných zdrojov smerujúcich k zlepšeniu životných podmienok príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít.

Stratégia podporou komunitného života na území MAS vytvára priestor i pre rómsku komunitu aby sa začlenila do aktivít na území MAS, ktoré budú vykonávať obce a občianske združenia. Na podporu komunitných aktivít slúži opatrenie č. 9: Podpora pre organizácie poskytujúce komunitné, sociálne a iné miestne služby.

Z tohto opatrenia budú podporované i sociálne služby pre telesne a zdravotne postihnuté osoby. Pre podporu dlhodobo nezamestnaných budú vytvorené pracovné príležitosti na poľnohospodárskych podnikoch. Podľa analýzy územia je tu potenciál v pracovných silách na prácu v poľnohospodárstve.

Prínosy k životnému prostrediu

Prínosy k ochrane a zlepšovaniu stavu životnému prostrediu a k zmierneniu klimatických zmien a adaptácie na nich.

Stratégia v rámci opatrenia č. 8: Investície do infraštruktúry a služieb súvisiacich so zlepšením udržateľných vzťahov medzi vidieckymi rozvojovými centrami a ich zázemím pre verejný sektor vytvára priestor na investície do kanalizácií, prípadne ČOV, ktoré na území MAS chýbajú, to je priamy prínos stratégie k ochrane životného prostredia. Nepriamo k ochrane životného prostredia prispeje i opatrenie č. 1: Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov. Obstaraním nových strojov pre poľnohospodárov sa zníži spotreba PHM, zníži sa spotreba olejov, nové stroje majú motory, ktoré spĺňajú prísne normy na ochranu životného

prostredia. V rámci tohto opatrenia sa môžu realizovať i investície do zlepšenia manipulácie s organickými hnojivami, čo tiež zlepší kvalitu životného prostredia na území MAS. V slabých stránkach SWOT analýzy sa uvádza že územie MAS má značné rezervy v úsporách energií a energetickej efektívnosti budov vo verejnom sektore. Na zlepšenie tohto stavu prispieva opatrenie č. 7: Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry, kde je možnosť zlepšiť energetickú bilanciu verejných stavieb.

V SWOT analýze sa ďalej v slabých stránkach uvádza nedostatočná informovanosť obyvateľov o stave životného prostredia. Podporou komunitných aktivít sa zlepšia podmienky pre stretávanie sa obyvateľov a to prispeje i k ich lepšej informovanosti.

Zelený rast predstavuje podľa OECD cestu podpory ekonomického rastu a rozvoja a zároveň ochranu prírodných zdrojov, aby mohli byť naďalej využívané prostriedky a environmentálne služby, od ktorých závisí prosperita. Preto stratégia CLLD podporuje investície a inovácie, ktoré budú základom pre udržateľný rast a umožnia vznik nových ekonomických príležitostí.

Na dosiahnutie zeleného rastu v poľnohospodárstve sa bude MAS snažiť využívať nasledované opatrenia, ktorými by chcela dosiahnuť zabezpečenie dobre fungujúceho trhu poskytujúceho správne signály pre výrobcov aj spotrebiteľov, a ktoré by mali odrážať stav v znižovaní zásob prírodných zdrojov, ako aj negatívne vplyvy poľnohospodárskych činností na životné prostredie. To v praxi znamená, že sa odstránia ekonomicky a environmentálne negatívne pôsobiace stimuly, podporia sa environmentálne vhodné opatrenia a budú poskytované správne informácie pre spotrebiteľov. Tieto kroky sa v stratégii CLLD predpokladajú realizáciou opatrení č. 1: Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov.

MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo sa počas implementácie stratégie CLLD bude snažiť v rámci environmentálneho piliera o dodržanie dlhodobých priorít trvalo udržateľného rozvoja, ktorými sú vysoká kvalita životného prostredia, ochrana a racionálne využívanie prírodných zdrojov – efektívna ochrana životného prostredia, šetrné využívanie prírodných zdrojov, odstránenie environmentálnych záťaží a poškodenia prostredia, limitovanie ekonomického rozvoja v súlade s prírodnými podmienkami a potenciálmi, dosiahnutie a udržanie kvalitného životného prostredia s dôrazom na ohrozené oblasti.

7.3. Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP

Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP prostredníctvom špecifických cieľov Prioritnej osi 5 vzhľadom na vyváženosť, vecné a logické včlenenie týchto cieľov do štruktúry stratégie, príp. ich doplnkovosť a synergické pôsobenie.

Pokiaľ ide o IROP, priority stratégie CLLD prispievajú ku globálnemu cieľu IROP: „prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí. Zároveň prispievajú k

- rozvoju vybraných oblastí/komponentov podmieňujúcich kvalitu života a konkurencieschopnosť v danom území a
- rozvoju/posilneniu hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti na regionálnej a subregionálnej úrovni ako predpokladu znižovania prehlbovania medzi a vnútroregionálnych rozdielov prostredníctvom zabezpečenia efektívneho a udržateľného využitia vnútorných zdrojov regiónov s cieľom zvyšovania konkurencieschopnosti a kvality života obyvateľov.

Stratégia CLLD prispieva tiež k napĺňaniu vnútornej stratégie IROP, ktorou je rozvoj regionálnej konkurencieschopnosti, kľúčových výziev a príležitostí komplementárnou podporou podnikania a tvorby pracovných miest.

K týmto cieľom budú prispievať investície do zakladania a podpory existujúcich podnikov, do marketingu a sieťovania, ako aj investície súvisiace s infraštruktúrou v oblasti dopravného prepojenia, vzdelávacích a sociálnych či komunitných služieb.

7.4. Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD

7.4.1. Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať

Dokument Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je strednodobý strategický dokument, ktorý na základe analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce stanovuje jeho strategické ciele a priority rozvoja. Dokument predstavuje prostriedok na napĺňanie vízie pre ďalšie smerovanie rozvoja obce. V súčasnosti partnerské obce majú svoje Programy rozvoja obcí schválené. Tieto programy poskytnú komplexný pohľad na súčasný stav hospodárskeho a sociálneho rozvoja a na základe analýzy stanovujú strategické ciele, rozvojové priority a strategické oblasti. Vypracovaním Programu rozvoja obcí obce splnia jeden zo základných princípov regionálnej politiky Európskej únie – princíp programovania. Cieľom spracovania programu obce je teda poskytnúť komplexný pohľad na súčasný stav a perspektívy a šance obce v oblasti hospodárskeho a sociálneho rozvoja a stanoviť strategické ciele, rozvojové priority a strategické oblasti rozvoja obce ako celku.

Stratégia CLLD pomáha naplňať strategické dokumenty v jednotlivých prioritných oblastiach, ktoré sú záväzné a s odporúčajúcim charakterom na európskej, národnej či krajskej úrovni. Na miestnej úrovni sa stratégia CLLD snaží o naplnenie podobných cieľov ako kľúčový Strategický dokument EU pre inteligentný a udržateľný rast Európa 2020. Možnosti predkladanej Stratégie CLLD vymedzujú programové rámce, ktoré umožnia implementáciu jednotlivých opatrení – Integrovaný regionálny operačný program a Program rozvoja vidieka.

Z priorit Európy 2020 úspešná implementácia stratégie CLLD napomôže inteligentnému rastu podporou inovatívnych projektov ako aj možnosťami podpory predškolského a školského vzdelávania so zameraním na zvýšenie kvality vzdelávacej sústavy, pričom z nej budú vychádzať absolventi, ktorí budú na trhu práce konkurencieschopní. Udržateľný rast zaistí vzájomná synergia miestnych aktérov, podpora krátkych dodávateľských reťazcov, zlepšovanie efektivity technickej infraštruktúry obcí, podpora miestnych spracovateľov, zvyšovanie biodiverzity okolo i vnútri sídiel, podpora hromadnej a nemotorovej miestnej dopravy ale aj ekologická osвета a výchova. Rozvoj územia sa nezaobíde bez podpory zraniteľných skupín, ohrozených sociálnou exklúziou (seniori, mladé rodiny s deťmi, telesne/zdravotne postihnutí), bez územnej súdržnosti a bez množstva aktívne fungujúcich spolkov.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na obdobie 2014 – 2020 je v štádiu hodnotenia vplyvov na životné prostredie. Pri príprave stratégie CLLD sme mali možnosť pracovať s materiálom, ktorý je uvedený na web stránke samosprávneho kraja.

V procese zostavovania stratégie sa vychádzalo aj z „Analýzy rozvojového potenciálu regiónov SR a ich územných rozdielov s priemetom na tematickú koncentráciu EŠIF v Partnerskej dohode SR na roky 2014 – 2020“. Predmetom dokumentu je analýza rozvojového potenciálu regiónov SR a ich územných rozdielov, ako predpokladu pre smerovanie podpory z Európskych štrukturálnych a investičných fondov do riešenia špecifických problémov regiónov a funkčných mestských oblastí s efektívnym využitím vnútorného potenciálu územia, vrátane pohraničných území SR.

Jednou z priorit stratégie CLLD je aj podpora medziregionálnej spolupráce, ktorá bola doteraz realizovaná prostredníctvom projektov spolupráce prostredníctvom projektov cezhraničnej spolupráce jednotlivých obcí. Strategický dokument, z ktorého bude vychádzať, je „Slovenská republika – Maďarsko 2014 – 2020“. Základná logika Programu vychádza z poznania, že programy cezhraničnej spolupráce majú potenciál ovplyvniť sociálny, ekonomický a územný rozvoj prihraničných oblastí. Prínos cezhraničnej spolupráce však

nespočíva v štatisticky významnom ovplyvňovaní sociálno-ekonomického vývoja na makro úrovni, ale predovšetkým v pozitívnej zmene na úrovni obyvateľov a skupín obyvateľov. Investície do cezhraničnej spolupráce sa primárne prejavujú na kvalite života obyvateľov a fungovaní verejných a súkromných inštitúcií pôsobiacich v danom území. Na základe tohto predpokladu, sa cezhraničná spolupráca v nasledujúcom období bude sústreďovať na zhodnocovanie vnútorného potenciálu v prospech ďalšieho vyváženého rozvoja územia. Stratégia postavená na mobilizácii endogénnych faktorov rozvoja kladie do popredia efektívne využívanie daností a silných stránok pri zohľadnení charakteristík cezhraničného regiónu ako sú geografická poloha, dostupnosť a vybavenosť územia, prírodno-kultúrne danosti, sídelná štruktúra, sociálno-ekonomický vývoj a administratívne usporiadanie. Navyše, odstraňovanie prekážok spolupráce medzi komunitami, organizáciami a obyvateľmi na oboch stranách hranice dokáže zvýšiť kvalitu a rozsah prínosov podporovaných cezhraničných aktivít pre cieľové skupiny.

7.4.2. Synergie a komplementarity

Stratégia CLLD je v súlade s Programami rozvoja obcí, ktoré sú členmi MAS. Stratégia dopĺňa programové materiály obcí a rozširuje ich na regionálnu úroveň. V prípade strategického dokumentu na úrovni kraja sme nadväzovali na pracovný materiál, ktorý je uvedený na webovom sídle BBSK. Plánované aktivity obcí, ktoré sú zadané v ich strategických dokumentoch sme zapracovali do opatrení v rámci stratégie CLLD. Tieto dokumenty sa vzájomne dopĺňajú a po implementovaní stratégie CLLD a implementácii investičných aktivít uvedených v strategických dokumentoch obcí sa podarí dosiahnuť Víziu MAS :

„V obciach sa úspešne rozvíja podnikanie a tým sú vytvorené podmienky pre zamestnanie miestnych obyvateľov. Ľudia sú so životom v obciach mikroregiónu spokojní, majú prácu a obce im prostredníctvom vybudovanej a zrekonštruovanej infraštruktúry – technickej, sociálnej a kultúrnej ponúkajú kultúrne, spoločenské a športové vyžitie. Územie MAS má čisté a zdravé životné prostredie, využíva obnoviteľné zdroje energie a uľahčuje život zraniteľným skupinám obyvateľstva.“

Prepojenie opatrení PRV: 6.4, 19 a 7 je veľmi úzke, pričom vytvára predpoklady pre dosahovanie značných synergických efektov. Osobitnú úlohu tu zohráva najmä opatrenie PRV: 19 – LEADER. Miestny podnikateľ, ktorému obec vytvorí lepšie podmienky pre rozvoj podnikateľských aktivít (napr. zlepšením dostupnosti územia, novými službami a pod.) a zároveň sú oba subjekty členmi verejno-súkromného partnerstva uplatňujúceho princípy

LEADERa, na seba viažu ďalšie subjekty a rozvojové aktivity, čím sa naplno prejavuje synergia opatrení.

Vzájomnú previazanosť môžeme nájsť medzi jednotlivými prioritami a opatreniami stratégie CLLD, komplexný prístup k rozvoju územia MAS bude možné uplatniť prostredníctvom vzájomnej spolupráce a pomocou aktívnych subjektov územnej pôsobnosti. Všetky plánované opatrenia majú logický presah do viacerých oblastí podpory a napomôžu k dielčiemu riešeniu jasne identifikovaných problémov. Vždy bude potrebné vychádzať z toho, že jednotlivé projektové zámery tvoria vzájomne synergické časti ucelenej stratégie. Úspešná realizácia projektov v rámci napĺňania stratégie napomáha najmä splneniu cieľa, ktorým je zlepšenie kvality života obyvateľov územia MAS Hontiansko – Novohradské partnerstvo.

7.5. Popis multiplikačných efektov

Výsledky a výstupy implementácie stratégie CLLD a jednotlivých projektov budú šírené miestnou akčnou skupinou, jej členmi, konečnými prijímateľmi, realizátormi stratégie a partnermi MAS v rámci regionálnej a tiež nadregionálnej spolupráce. Informácie o zrealizovaných projektoch budú pravidelne zverejňované na webovom sídle MAS, v propagačných materiáloch (brožúry, letáky, časopis a pod.), pričom úspešné projekty zahŕňajúce pridanú hodnotu budú zaradené medzi príklady dobrej praxe. Základné informácie o implementácii stratégie a činnostiach MAS budú poskytovať nielen jej zamestnanci na propagačných podujatiach, seminároch, workshopoch, informačných dňoch ale taktiež aj členovia MAS na vlastných podujatiach (obecné kultúrnospoločenské podujatia, športové aktivity občianskych združení, dni otvorených dverí podnikateľských subjektov a pod.). Výsledky implementácie stratégie CLLD budú popísané aj v Správe o implementácii stratégie CLLD. Do procesu šírenia výsledkov a výstupov implementácie stratégie CLLD a zrealizovaných projektov budú zapojené všetky záujmové skupiny združenia. Udržateľnosť výsledkov projektov podporí spolupráca zástupcov jednotlivých záujmových skupín na komunitnej úrovni. Ich vzájomná spolupráca bude zárukou, že všetci zainteresovaní aktéri budú schopní trvalo udržiavať výstupy implementovanej stratégie CLLD. Multiplikačným efektom predkladanej stratégie budú aj vedomosti, skúsenosti a zručnosti získané v priebehu riešenia jednotlivých projektov v regióne MAS.

Multiplikačný efekt stratégie bude spočívať v rozvoji socio-ekonomických činností. Implementácia stratégie CLLD prispeje k tvorbe pracovných miest, čím sa podporí ekonomický rast celého regiónu. Zapojením celej komunity do procesu implementácie stratégie sa aktívne naštartuje vzájomná spolupráca záujmových skupín. Zástupcovia záujmových skupín budú

aktívne zainteresovaní do implementácie stratégie s cieľom šírenia jej výsledkov a výstupov. Jedným z cieľov stratégie bude udržanie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu pri dodržaní prístupu zdola nahor, čo znamená, že o rozvoji územia budú rozhodovať miestni aktéri z daného územia.

SPÔSOB HODNOTENIA MULTIPLIKAČNÝCH EFEKTOV Multiplikačné efekty bude hodnotiť kancelária MAS prostredníctvom kontroly napĺňania povinných ukazovateľov na úrovni PRV a na úrovni IROP. Taktiež budú multiplikačné efekty hodnotené monitorovacím výborom počas prípravy správ o implementácii stratégie CLLD. Šírenie výsledkov a výstupov bude kontrolované prostredníctvom krátkych ankiet na internetovej stránke MAS. V prípade, že sa verejnosť bude zapájať do odpovedí, získa kancelária spätnú väzbu a bude môcť doplniť prípadne vylepšiť šírenie výstupov implementácie stratégie CLLD. Najdôležitejším multiplikačným efektom stratégie CLLD je vytvorenie pracovných miest. Končené hodnoty budú uvedené v monitorovacích správach konečných prijímateľov, pričom doklady súvisiace s obsadením pracovných miest budú súčasťou žiadostí o platbu. Správnosť a relevantnosť údajov bude kontrolovať monitorovací výbor pri kontrole projektov v teréne, ktorý v prípade nejasností alebo nezrovnalostí vyzve konečného prijímateľa na opravu nedostatkov. V závere procesu hodnotenia žiadosti o platbu budú kontrolu na mieste vykonávať príslušní zamestnanci PPA resp. RO pre IROP. Z vyššie uvedeného vyplýva, že multiplikačné efekty stratégie bude dostatočne kontrolované.

8. Zoznam povinných príloh stratégie CLLD

- Príloha č. 1 k stratégii CLLD: Vymedzenie územia a obyvateľstva MAS
- Príloha č. 2 k stratégii CLLD: Doklad o súhlase všetkých obcí so zaradením do územia pôsobnosti MAS
- Príloha č. 3 k stratégii CLLD: Mapa územia MAS
- Príloha č.4 k stratégii CLLD: Zoznam členov MAS podľa sektorov (vrátane obcí)⁶³
- Príloha č. 5 k stratégii CLLD: Dokumenty preukazujúce proces tvorby a formovania partnerstva.
- Príloha č. 5.1 k stratégii CLLD: Dokumenty preukazujúce proces tvorby stratégie CLLD (informačné aktivity).
- Príloha č. 6 k stratégii CLLD: Zoznam zdrojov (analýzy) a vstupných dokumentov
- Príloha č. 7 k stratégii CLLD: Organizačná štruktúra MAS

---

⁶³ Žiadateľ predloží jeden kompletný zoznam členov MAS podľa sektorov - (verejný, podnikateľský, občiansky sektor).

- Príloha č.8 k stratégii CLLD: predkladá sa príloha č.1 k metodickému pokynu na spracovanie stratégie: Personálna matica MAS CLLD
- Príloha č. 9 k stratégii CLLD: Štatúty, interné smernice, stanovy MAS

Zoznam Dobrovoľných príloh

1. Dobrovoľná príloha – Tabuľky a grafy analytickej časti